

ትምህርት ሃይማኖት

(ትሃመ ፻፩)

የቀዳማዊ ክፍል ተማሪዎች መማሪያ መጽሐፍ

በቦሌ ፕላን ብርሃን ቅድስት ማርያም ቤተክርስቲያን

ሰንበት ትምህርት ቤት ተዘጋጀ

፳፻ ዓ.ም.

ማውጫ

ምዕራፍ አንድ	4
የትምህርተ ሃይማኖት መግቢያ	4
፩-፩ የሃይማኖት ትርጉም - ሃይማኖት ምንድር ነው?	4
፩-፪ የሚያምኑ ፍጥረታትና የሃይማኖት አጀማመር	5
፩-፫ የሃይማኖት አስፈላጊነት (በነፍስ በሥጋ)	6
፩-፬ የምዕራፉ ማጠቃለያ	9
መልመጃ ፩	9
ምዕራፍ ሁለት	10
ሀልዋተ ፈጣሪ - የፈጣሪ መኖር	10
፪-፩ የሃይማኖት መሠረት - ፈጣሪን ማመን	10
፪-፪ የፈጣሪን መኖር የሚያስረዱ ነገሮች	10
፪-፫ የአምላክ ስሞች (አስማተ አምላክ)	12
፪-፬ የእግዚአብሔር ባሕርያት (ባሕርያቱ ለእግዚአብሔር)	13
፪-፭ የምዕራፉ ማጠቃለያ	15
መልመጃ ፩	15
ምዕራፍ ሦስት	16
ሥነ - ፍጥረት	16
፫-፩ የሥነ-ፍጥረት ትርጉም	16
፫-፪ እግዚአብሔር ፍጥረታትን ለምን ፈጠረ?	16
፫-፫ የስድስቱ ቀናት ፍጥረታት	17
፫-፪-፩ ዕለተ እሑድ	18
፫-፪-፪ ዕለተ ሰነይ (ሰኞ ዕለት)	20
፫-፪-፫ ዕለተ ሠሉስ (ማክሰኞ ዕለት)	21
፫-፪-፬ ዕለተ ረቡዕ (ረቡዕ ዕለት)	21
፫-፪-፭ ዕለተ ጉሙስ (ጉሙስ ዕለት)	21
፫-፪-፮ ዕለተ ዓርብ (ዓርብ ዕለት)	21
፫-፫ ሃያው ዓለማት	22
፫-፬ የምዕራፉ ማጠቃለያ	24
መልመጃ ፩	25
ምዕራፍ አራት	27
አዕማደ ምስጢር	27
፬-፩ የምስጢር ፍቺ በቤተ ክርስቲያን	27
፬-፪ ምስጢር የተባሉበት ምክንያት	27
፬-፫ አዕማድ የተባሉበት ምክንያት	27
፬-፬ የአምስቱ አዕማደ ምስጢራት ዝርዝር አከፋፈል	28
፬-፭ ምስጢረ ሥላሴ	28
፬-፭-፩ የሥላሴ አንድነትና ሦስትነት	28
፬-፭-፩-፩ አንድነት በምን?	29
፬-፭-፩-፪ ሦስትነት በምን?	31
፬-፭-፪ ስለ ምስጢረ ሥላሴ የሚያስረዱ ተፈሯዊ ምሳሌዎች	37
መልመጃ ፩	39

ትምህርተ ሃይማኖት

፬-፮ ምስጢረ ሥጋዊ	39
፬-፮-፩ ትርጉም	39
፬-፮-፪ የሰው ልጅ ተፈጥሮና ክብር	40
፬-፮-፫ የሰው ልጅ የተሰጠው ነፃ ፈቃድና አምላካዊ ትእዛዝ	40
፬-፮-፬ የሰው ልጅ አወዳደቅ	41
፬-፮-፭ አምላክ ለምን ሰው ሆነ?	43
፬-፮-፮ የእግዚአብሔር ወልድ ልደታት	45
፬-፮-፯ የተዋሕዶ ምስጢር	46
፬-፮-፰ የክርስቶስ የባሕርይ አምላክነት	49
፬-፮-፱ የእግዚአብሔር የማዳን ጉዞ ክልደት እስከ ትንሣኤ	51
መልመጃ ፪	52
፬-፯ ምስጢረ ጥምቀት	53
፬-፯-፩ ትርጉም	53
፬-፯-፪ አጀማመሩ	53
፬-፯-፫ አስፈላጊነቱ	53
፬-፯-፫ የጥምቀት ምሳሌዎች	55
፬-፯-፬ የእግዚአብሔር ወልድ ጥምቀት	56
፬-፯-፭ የክርስቲያኖች ጥምቀት	58
መልመጃ ፫	58
፬-፰ ምስጢረ ቁርባን	59
፬-፰-፩ የቁርባን ትርጉም	59
፬-፰-፪ የምስጢረ ቁርባን አመሠራረት	59
፬-፰-፫ የቁርባን ጥቅም	60
፬-፰-፬ የቁርባን ምሳሌዎች	61
መልመጃ ፬	62
፬-፱ ምስጢረ ትንሣኤ ሙታን	63
፬-፱-፩ ትንሣኤ ሙታን ምን ማለት ነው?	63
፬-፱-፪ የትንሣኤ ሙታን አስፈላጊነት	63
፬-፱-፫ የጌታችን ትንሣኤና እርገት	64
፬-፱-፬ የትንሣኤ ሙታን አስረጃጂዎች በመጽሐፍ ቅዱስ	65
፬-፱-፭ የዓለም ፍጻሜና የፍርድ ቀን /ትንሣኤ ዘገባ/	66
፬-፱-፮ ከሞት በኋላ ስላለ ሕይወት	68
፬-፲ የምዕራፉ ማጠቃለያ	68
መልመጃ ፭	70

ምዕራፍ አንድ

የትምህርተ ሃይማኖት መግቢያ

በዚህ ምዕራፍ ሃይማኖት የሚለውን የቃሉን ትርጉም እና ሃይማኖት ለሥጋና ለነፍስ የሚሰጠውን ጥቅም እንመለከታለን።

፩-፩ የሃይማኖት ትርጉም - ሃይማኖት ምንድን ነው?

ሃይማኖት የቃሉን ፍቺ ስንመለከት አምነ አመነ ከሚለው የግዕዝ ግሥ የተገኘ ሲሆን ትርጓሜውም ማመን፣ መታመን ማለት ነው።

ማመን (እምነት)፡- የተማሩትን፣ የሰሙትን እውነት ነው ብሎ በልብ መቀበል ሲሆን መታመን (ተአምኖ) ማለት ደግሞ እውነት ነው ብለው የተቀበሉትን እውነትነቱ እንዲረጋገጥ በሰው ፊት መመሥከርና በተግባር መግለጥ ነው። ሐዋርው ቅዱስ ጳውሎስ እንዲህ እንዳለ፡-

«ይህም የምንሰብከው የእምነት ቃል ነው። ኢየሱስ ጌታ እንደሆነ በአፍህ ብትመሠክር፣ እግዚአብሔርም ከሙታን ለይቶ እንዳስነሳው በልብህ ብታምን ትድናለህ»

(ሮሜ ፲፥፳፻፲)

ስለዚህ ስለፈጣሪ የሚነገረውን በልብ አምኖ መቀበል፣ ያመነትንም በአንደበት መመሥከርና በተግባር መግለጥ ተጠቃሎ ሃይማኖት ይባላል።

በተጨማሪም የሚከተሉት ነጥቦች የሃይማኖትን ምንነት የሚገልጡ የሚያብራሩ ናቸው።

ሀ) ሃይማኖት መሠረት ነው፡-

«አሚንስ መሠረት ይኤቱ ወካልኣኒሃ ሕንጻ ወንድቅ እሙንቱ - እምነት መሠረት ናት ሌሎቹ ግን ሕንፃና ግንብ ናቸው»

(ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ)

ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ በሕንፃና በግንብ መስሎ የተናገራቸውና ሌሎቹ ብሎ የጠቀሳቸው ምግባርንና ትሩፋትን ነው። እምነት/ሃይማኖት ግን የእነዚህ መሠረት ናት። ይህም ሕንፃን ከመገንባት በፊት ሀልዎተ ፈጣሪን (የፈጣሪን መኖር) ማመንና በሚሠሩት ምግባር ትሩፋት የሚያምኑት ፈጣሪ የማያልፍ የማይጠፋ ዋጋን እንደሚሰጥ በእምነት መቀበል ይቀድማል። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ እንዲህ እንዳለ፡-

«ወደ እግዚአብሔር የሚቀርብ ሰው አስቀድሞ እግዚአብሔር እንዳለ ለሚሹትም ዋጋ እንደሚሰጣቸው ሊያምን ይገባዋል።»

(ዕብ ፲፩፥፮)

በተጨማሪም ቅዱስ ጳውሎስ በማቴዎስ ወንጌል ምዕራፍ ፲፮ ቁጥር ፲፮ ላይ ዐለት በተባለው በቅዱስ ጴጥሮስ እምነትና ምሥክርነት ማመን (ይህም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የባህርይ አምላክ መሆኑን

ትምህርተ ሃይማኖት

ማመን) የሁሉ መሠረት እንደሆነና ከዚህ በኋላ ወርቅ በእሳት እንደሚፈተን በፈተና ጸንቶ ለዋጋ የሚያበቃ ሥራን መሥራት እንደሚገባ እንደሚከተለው አብራርቷል።

«መሠረቱም ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። በዚህ መሠረት ላይ በወርቅና በብር በከበረ ድንጋይና በእንጨት በሣርና በአገዳ የሚያንጽ ቢኖርም የእያንዳንዱ ሥራ ይገለጣል፤ እሳትም በፈተነው ጊዜ ቀኑ ይገልጠዋል፤ የእያንዳንዱንም ሥራ እሳት ይፈትነዋል። ሥራው ጸንቶ የተገኘለት ሰው ዋጋውን የሚቀበል እርሱ ነው። ሥራው የተቃጠለበት ግን ዋጋውን ያጣል።»

(፩ኛ ቆሮ ፫፡፲፩-፲፭)

ለ) ሃይማኖት ከእውቀት በላይ ነው

ሰው በስሜት ሕዋሳቱ መርምሮ ያውቃል። ሻካራውን ከለስላሳው በእጁ ዳስሶ፤ ጨለማውን ከብሩሁ በዓይኑ አይቶ፤ ጣፋጩን ከመራራው በምላሱ ቀምሶ፤ መልካም መዓዛ ያለውን ከሌለው በአፍንጫው አሽትቶ ለይቶ ወቃል። ከዚህ ውጭ ግን በርህቀት (ከእርሱ በመራቅ) እና በርቀት (በረቂቅነት) ያሉትን በስሜት ሕዋሳቱ መርምሮ በእውቀት ሊደርስባቸው አይችልም። ይህም ሰው ለእውቀቱ ድንበር ለአእምሮው ወሰን እንዳለው ያሳያል። እግዚአብሔር ደግሞ ወሰን የሌለው መንፈስ እንደመሆኑ ሰው በስሜት ሕዋሳቱ ሊረዳው ለደርስበትም እንደማይችል ግልጽ ነው። ስለዚህ ወሰን ያለው ሰው ወሰን የሌለውን እግዚአብሔርን የሚያውቀውና ከእግዚአብሔር ጋር የሚገናኘው በእምነት ከሆነ እምነት /ሃይማኖት/ አእውቀት በላይ መሆኑን ልብ ይሏል። ለዚህም ነው ቅዱስ ጴጥርስ ማመን ከማወቅ በፊት እንደሆነ የመሰክረው።

«እኛስ የሕያው እግዚአብሔር ልጅ ክርስቶስ አንተ እንደሆነህ አምነናል፤ አውቀናልም»

(ዮሐ ፮፡፳፱)

ሐ) ሃይማኖት ተስፋ የምናደርገውን የሚያስረግጥ ነው

«እምነትስ ተስፋ ስለምናደርገው ነገር የምታረጋግጥ የማያየውንም ነገር የምታስረዳ ናት።»

(ዕብ ፲፩፡፩)

ሰው በረቂቅነቱ ምክንያት በዓይነ ሥጋ የማያየውን የእግዚአብሔርን ህልውና የሚረዳው በእምነት ነው። እንደዚሁም ከእርሱ በመራቁ ምክንያት የማያያትን ነገር ግን ተስፋ የሚያደርጋትን መንግስተ ሰማያትን በእውነት ለባልዋ እንደአኔጠች ሙሽራ ተዘጋጅታ እንዳለች የሚያረጋግጠው በእምነት ነው። (ራዕ ፳፩፡፪)። ስለዚህ እምነት የማያየውን የምታስረዳ ተስፋ የምናደርገውን የምታስረግጥ ናት።

፩-፪ የሚያምኑ ፍጥረታትና የሃይማኖት አጀማመር

የሚያምኑ ፍጥረታት

እግዚአብሔር የፈጠረው ፍጥረት እንዳንዱ ቢቆጠር ፍጡር ተናግሮ አይፈጽመውም። ነገር ግን ብዙውን አንድ እያሉ በየወገኑ ቢቆጥሩት ፳፪ ፍትረታት ይሆናል። ከእነዚህም ፍጥረታት መካከል ሁለቱ ማለትም ሰውና መላእክት የእግዚአብሔርን ስም ለመቀደስ ክብሩን ለመውረስ ሲፈጠሩ ቀሪዎቹ ግን ለአንክሮ፣ ለተዘክሮ፣ ለምግብ ሥጋ፣ ለምግብ ነፍስ እንዲሆኑ ተፈጥረዋል። በዚህም መሠረት ከ፳፪ቱ ፍጥረታት ሃይማኖት የሚያስፈልጋቸው ሰውና መላእክት ብቻ ናቸው። ይህም የሆነበት ምክንያት፦

፩ኛ. ሰውና መላእክት ሃይማኖት እንዲኖራቸው የሚያደርግ ዕውቀት ስላላቸው

፪ኛ. ሕያዋን ስለሆኑ ነው። ይህም ማለት እንደሌሎቹ ፍጥረታት ፈርሰው በስብሰው

የማይቀሩ፣ ለዓላማ የተፈጠሩ በመሆናቸው ከፈጣሪቸው ጋር እንዳይጣሉና ከክብሩ እንዳይለዩ ሃይማኖትን መያዝ ምግባርን መሥራት የኖርጋቸዋል።

የሃይማኖት አጀማመር

ሃይማኖት በእግዚአብሔር ማመን መታመን ስለሆነ በመጀመሪያ በእግዚአብሔር አምላክነት ያመኑ የታመኑ ቅዱሳን መላእክት ናቸው። ይህም ሃይማኖት የተጀመረው በዓለመ መላእክት በመጀመሪያዋ የሥነ-ፍጥረት ዕለት የመጀመሪያዎቹ አማኝ ፍጥረታት (መላእክት) በተፈጠሩበት ጊዜ ነው ማለት ነው። ይህም እንዴት እንደሆነ ሥነ-ፍጥረት በሚለው በሦስተኛው ምዕራፍ የምናየው ይሆናል።

፩-፫ የሃይማኖት አስፈላጊነት (በነፍስ በሥጋ)

ሃይማኖት ለሥጋም ለነፍስም አያሌ ጥቅሞችን ይሰጣል። ሁሉን ዘርዘሮ መፈጸም ባይቻልም የሚከተሉትን ዐበይት ጥቅሞች እንመለከታለን።

ሀ) ሃይማኖት ለሥጋዊ ሕይወት የሚሰጠው ጥቅም

፩ኛ. ሰላምን ያሰጣል

ሰላም ፍጹም የሆነ ውስጣዊ እረፍት ነው። ሰው በሃይማኖት ከኖረ ውስጣዊ ሰላሙን የሚያደርሱ ፈተናዎችን፣ አእምሮን የሚያልፉ ጭንቀቶችን ሁሉ በተአምኖ እግዚአብሔር ድል ስለሚያደርግ እረፍት የሚያሰጡ ኃጢአቶችንም በንስሐ ስለሚያስወግድ ዘወትር ሰላም አይለየውም። ይህ ደግሞ ለሥጋዊ ሕይወት መሠረታዊ ጥቅም አለው። ምክንያቱም ሰው በሥጋዊ ሕይወቱ ውጤታማ የሚሆነው ተማሪው ተምሮ መመረቅ፣ ነጋዴው ነግዶ ማትረፍ፣ ሙያተኛው ሠርቶ ራሱንና ወገኑን መደገፈ የሚቻለው እያንዳንዱ ውስጣዊ ሰላም ሲኖረው ነው። ሰላም የሌለው ሰው ግን ዘወትር ከራሱ ጋር ስለሚጋጭና ስለሚጣላ በማንኛውም ቦታ የተሰጠውን ኃላፊነት የሚወጣበት አቅም አይኖረውም።

በሃይማኖት የሚኖር ሰው ሁሉን ማድረግ በሚቻለው በእግዚአብሔር በመደገፍ እውነተኛውን ሰላም ያገኛል፤ ልቡናውም ከጭንቀት ይጠበቃል። የሚከተሉት የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባባት ይህንን ያስረዳሉ።

«ሰላምን እተውላችኋለሁ ሰላሜንም እስጣችኋለሁ፤ እኔ የምሰጣችሁ ዓለም እንደሚሰጠው አይደለም፤ ልባችሁ አይደንግጥ አትፍሩም።»

(ዮሐ ፲፬፥፳፮)

«ሁሉ የሚገኝባት ክልቡናና ክላሳብ ሁሉ በላይ የምትሆን የእግዚአብሔር ሰላም በኢየሱስ ክርስቶስ ልባችሁና አሳባችሁን ታጽናው»

(ፊል ፬፥፮)

«በአንተ ላይ ታምናለችና በአንተ የምትደገፍ ነፍስን ፈጽመህ በሰላም ትጠብቃለህ»

(ኢሳ ፳፮፥፫)

፪ኛ. መንፈስ ጠንካራ ያደርጋል

ሰው በዚህ ዓለም ሲኖር ብዙ ተግባራት አሉት።ከነዚህ ውስጥ እጅግ አድካሚ፣ እልህ አስጨራሽና ተስፋ አስቆራጭ የሆኑ መኖራቸው አይቀሬ ነው። በዚህ ጊዜ በሃይማኖት (በአሚኒ እግዚአብሔር) የማይኖረው የሚታመነው ስለሌለው ተመርሮና ተስፋ ቆርጦ ሲተዋቸው በሃይማኖት የሚኖረው ግን «ኃይልን በሚሰጠኝ በክርስቶስ ሁሉን እችላለሁ» ብሎ በጠንካራ መንፈስ ሊወጣቸው ይቻላል። (ፊል ፬ ፥ ፲፫) ።

የከነዓንን ምድር እንዲሰልሉ ከተላኩት ጉበኞች (ሰላዮች) የምንረዳውም ይህንኑ ነው። የከነዓንን ምድር እንዲሰልሉ በተላኩበት ጊዜ ፲፪ቱም ሰላዮች ምድሪቱ መልካም እንደሆነች ነገር ግን በምድሪቱ የሚኖሩ ሰዎች ኃያላን እጅግም ግዙፋን መሆናቸውን አይተዋል። ነገር ግን ፲ሩ ተአምኖ እግዚአብሔር የጎደላቸው በመሆናቸው ተስፋ ቆርጠዋል፤ ፈተናውን ማለፋ ተስኟቸዋል። ሕዝቡንም በአመጡት ወሬ አሸብረዋል። ሕዝቡም የተስፋይቱን ምድር መውረስ ዓላማ አድርገው ብዙውን መከራ ተቀብለው በበረሃ አልፈው መጥተው ጥቂት መንገድ ሲቀራቸው «ኑ አለቃ ሾመን ወደ ግብጽ እንመለስ» የሚሉ ሆነዋል። (ዘኁ ፲፬፥፬)። በእምነት ጽኑአን የነበሩት መንፈስ ጠንካሮቹ ኢየሱስና ካሌብ ግን «አይደለም ማሸነፉን እንችላለንና እንውጣ እንውረሳት» (ዘኁ ፲፫፥፴) ብለዋል።

በሃይማኖት የሚኖር ሰው ኃያሉ እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር መሆኑን ስለሚያምን ምንም ያህል ከባድ ፈተና ቢገጥመው ያጋጠመውን ፈተና እግዝሬ፣ ራሱን እንደ አንበጣ አሳንሶ አይመለከትም። (ዘኁ ፲፫፥፴፪) ከዚህ ይልቅ ፈተናውን ከማለፍ በኋላ ያለውን መልካም ነገር ስለሚያይ በፈተናው ውስጥ በብርቱ መንፈስ ሆኖ ያልፋል።

፫ኛ. ታማኝና ተወዳጅ ያደርጋል

በሃይማኖት የሚኖር መንፈሳዊ ሰው በሁሉ ነገር በሰው ሁሉ ፊት ይታመናል። ይህም በሁሉ ፊት ሞገስን እንዲያገኝ ስለሚያደርገው የሚቃወመው፣ ጉዳት ሊያደርስበት የሚፈልግ፣ የሚጠላው ሰው አይኖርም። ሰይጣን በቅንዓት አንዳንዶችን በክፋ ቢያስነሳበት እንኳ በፈተናው ስለሚጸና ፈተናውን ሲያልፋ ከፊት ይልቅ የሚበልጥ ታማኝነትንና ተወዳጅነት ያተርፋል። ይህንንም ከቅዱስ ዩሴፍ ሕይወት መማር ይቻላል። ለባርነት በተሸጠበት በባዕድ ሀገር ሀገርን እስከ መምራት ድረስ ታማኝነትንና ተወዳጅነትን ያገኘው ፈሪሃ እግዚአብሔር፣ አሚኒ እግዚአብሔር ስለነበረው ነው። (ዘፍ ፴፱)።

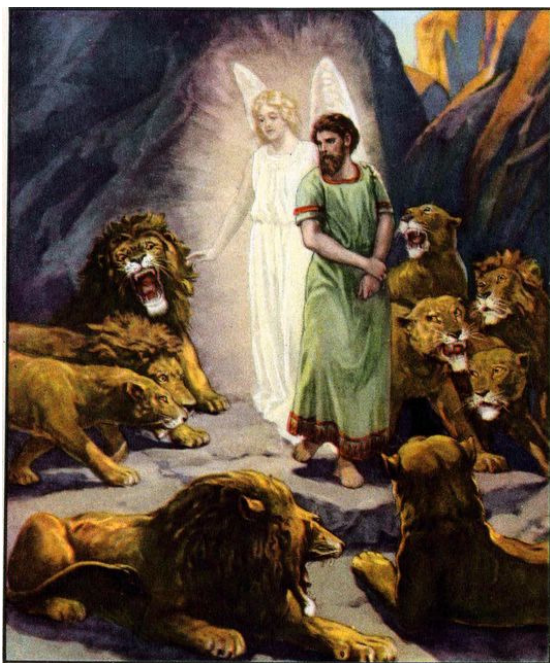
፬ኛ. ትዕግስተኛ ያደርጋል

በሃይማኖት የሚኖር ሰው ሁሉ በፈቃድ እግዚአብሔር የሚከናወን መሆኑን ስለሚያምን በሥጋዊ ሕይወቱ ድንገተኛ ችግሮች ቢያጋጥሙት (ሀብት ንብረት ቢወድም፣ አካል ቢጎድል፣ . . .) ይታገላል እንጂ መድኃኒት ጠጥቼ፣ ገደል ገብቼ ልሙት አይልም። ይልቁንም እንደ ጳውሎስ ኢዮብ «እግዚአብሔር ሰጠ እግዚአብሔርም ነሣ፣ እግዚአብሔርም እንደፈቀደ ሆነ የእግዚአብሔር ስም የተባረከ ይሁን» እያለ እግዚአብሔርን ከማመስገን አይቦዝንም። (ኢዮ ፩፥፳፮) ። በሌላም መልኩ በሃይማኖት የሚኖር ሰው ከሰዎች የሚለነዘሩበትን ፈተናዎች ሁሉ በትዕግስት ይቋቋማል። ክፋውን ሁሉ በመልካም (በትዕግስት) ያሸንፋል እንጂ በክፋ ስለማይሸነፍ ለበቀልም ስለማይነሣ ወንጀል ፈጽሞ በሥጋው ላይ መከራን አይመጣም። (ሮሜ ፲፪፥፳፩) ።

፭ኛ. ከመከራ ሥጋ ያድናል ይሰውራል

በሃይማኖት የሚኖር ሰው በሥጋ መከራ ቢደርስበት የሚያምነው አምላኩ በክንፈ ረድኤቱ ከመከራ ይሠውረዋል። እግዚአብሔር ዘላለማዊ ክብርን፣ ዐስበ ሰማዕታትን (የሰማዕታትን ዋጋ) ያገኝ ዘንድ ፈቅዶ ካልተወደ በቀር እሳቱን፣ ሰይፋን ስለቱን ሁሉ ያርቅለታል።

- ዳንኤልን ከተራቡ አናብስት አፋ እንዳዳነው (ዳን ፮፥፲-፳፰)
- ሠለስቱ ደቂቅን ከሚነድ እሳት እንደታደጋቸው (ዳን ፫፥፳-፴)
- ሶስናን በድንጋይ ተወግራ በእሳት ተቃጥላ ከመሞት እንዳዳናት (ዳን ፲፫፥፴)

ሰዕል ፩፡ ዳንኤል ከተራቡ አናብስት አፋ እንደዳነ

፮ኛ. በረከተ ሥጋን ያሳጣል

በሃይማኖት የሚኖር ሰው እግዚአብሔርን በማመኑ በሥጋዊ ሕይወቱ ያሉት ነገሮች ሁሉ የተባረኩ ይሆናሉ። በተቀደሰ ጋብቻ ኖሮ የተባረከ ልጅ ይወለዳል፤ አሥራቱን አውጥቶ ሀብቱ ንብረቱ የተባረከ ይሆናል፤ ጥቂቱ ይበዛለታል ጎደሎው ይሞላለታል።

- አብርሃም በቅዱስ ጋብቻ ኑሮ ዘሩ የተባረከ እንደሆነ (ዕብ ፲፮፥፳)

ትምህርተ ሃይማኖት

- የሰራጥታዎ ሴት በእግዚአብሔር አምና የነቢዩ የኤልያስን ቃል ስምታ እንደተባለችው ስላደረገች ቤቷ በበረከት እንደተሞላ (፩ኛ ነገ ፲፯፣ ፲ ፲፮)
- የዶኪማስ የሠርጉ ቤት በጌታ የተአምራት ሥራ፣ በእመቤታችን ምልጃ በበረከት እንደተገባች (ዮሐ ፪፣ ፲፮)

፯ኛ. ድህነተ ሥጋን ያሠጣል

ሰው በተለያዩ ምክንያት የሥጋ ሕመም (ደዌ) ሊያገኘው ይችላል። በሃይማኖት የሚኖር ከሆነ ግን በእምነቱ ብቻ ፍጹም ፈውስን ሊያገኝ ይችላል። ሃይማኖት ለደዌ ነፋስ (ኃጢአት) በንስሐ ፈውስን እንደምትስጥ ለደዌ ሥጋም በተአምር ፈውስን ታስገኛለች። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በመዋዕለ ስብከቱ ብዙዎችን በእምነታቸው ምክንያት ከተለያዩ ደዌ ሥጋ እንደፈወሳቸው በወንጌል ተጽፎ እናነባለን። (ማር ፪፥፭፣ ሉቃ ፲፯፥፲፱፣ ማቴ ፱፥፳፪፣ ማቴ ፰፥፲፫)

ለ) ሃይማኖት ለነፋስ የሚሰጠው ጥቅም

ሃይማኖት ለሥጋ ያለውን ጥቅም ስናነሳ ሥጋን የሚጠቅሙ ነገሮች ነፍስንም የሚጠቀሙ፣ ሥጋን የሚጎዱም ነገሮች ነፋስን የሚጎዱ መሆናቸው ሊስተዋል ይገባል። ነፋስ ያለሥጋ አትቆምምና። በሥጋዊ ሕይወቱ ውስጣዊ ደስታ የሌለው ሰላም የተሞላበትና ስኬታማ ኑሮን መምራት ያልቻለ ሰው ስለነፋሱ ደኅነት የማይጨነቅ ለመንፈሳዊ ሕይወቱ ግድ የለሽ መሆኑ አይቀሬ ነው። ከዚህ በተጨማሪ ግን በሃይማኖት የሚኖር ሰው በነፋሱ የሚከተሉትን ጥቅሞች ያገኛል።

፩ኛ. በነፋሱ ድኅነትን ይገኛል

ሰው በነፋሱ ድኅነት አገኘ የምንለው ከዘለዓለም ፍርድ አምልጦ ገነት መንግስተ ሰማያትን መውረስ ሲችል ነው። ለዚህ ድህነተ ነፋስ ለመብቃትም ርቱዕ ሃይማኖትን መያዝ በጉ ምግባር መሥራት ይጠበቅበታል። ያለ ሃይማኖት ድህነተ ነፋስን ማግኘት የለም።

«በእርሱ ያመነ አይፈረድበትም፤ በእርሱ ያላመነ ግን ፈጽሞ ተፈርዶበታል»

(ዮሐ ፫፥፲፰)

እምነት ወደ ድኅነት ለመድረስ ለሚደረገው የሕይወት ሙሉ ጉዞ የመጀመሪያ ምዕራፍ ነው። ለዚህ ነው ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስና ሲላስ ሮማዊውን የእስር ቤቱን ዘብኛ እንዲህ ያሉት፡-

«በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ እመን አንተና ቤተሰቦችህ ትድናላችሁ»

(ሐዋ ፲፮፥፴፩)

፪ኛ. በነፋሱ ዘላለማዊ ዋጋን ያገኛል

ሰው ሃይማኖትን ጠብቆ በምግባር ጸንቶ በነፋሱ ድኅነትን ሲያገኝ ነፋሱ የማይጠፋ ዘላለማዊ ሽልማትን ትቀዳጃለች። ይህም የነፋስ ሰማያዊ ዋጋዋ ነው። ይህ ዋጋ ፡-

- **የሕይወት አክሊል ነው**

«መልካሙን ገድል ተጋድያለሁ፣ ሩጫዬንም ጨርሻለሁ፣ ሃይማኖቴንም ጠብቄአለሁ። እንግዲህ የጽድቅ አክሊል ይቆየኛል ይሁንንም ጻድቅ ፈራጅ የሆነው እግዚአብሔር በዚያ ቀን ለእኔ ያስረክባል። ደግሞም መገለጡን ለሚወዱት ሁሉ እንጂ ለእኔ ብቻ አይደለም።»

(፪ጢሞ ፬፥፮-፲)

- **የክርስቶስ መለኮቲዊ ክብር ተካፋዮች መሆን ነው ይህም ክርስቶስን መምሳል ነው**

«አኛስ ሀገራችን በስማይ ያለችው ናት፤ ከዚያም እርሱን ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን እንጠባበቃለን። እርሱም እንደ ከሀሊነቱ ረዳትነት መጠን የተዋረዳውን ሥጋችንን የሚያድሰው ክቡር ሥጋውንም እንዲመስል የሚያደርገው፣ የሚያስመስለውም ሁሉም የሚገዛለት ነው»

(ፊል ፫፥፳ እና ፳፩)

- **የእግዚአብሔርን መንግስት መውረስ ነው**

ትምህርተ ሃይማኖት

ሰው በቀናው ሃይማኖቱና በበጎ ምግባሩ ሀዘን፣ ጩኸት፣ ሕማም፣ መከራ፣ ሞት የሌለባትን የእግዚአብሔር ክብር የሞላባትን መንግስቱን ይወርሳል። (ራዕ ፳፩፥፩-፳፯)

፩-፬ የምዕራፉ ማጠቃለያ

ሃይማኖት ማመን እና መታመን በሚሉ ሁለት ቃላት ይተረጎማል። ማመን ስንል የተማሩትን በልብ መቀበል ሲሆን መታመን ማለት ደግሞ እውነት ነው ብለው የተቀበሉትን በእፍ መመስከር በተግባር መግለጥ ነው።

ሃይማኖት የምግባር፣ የትሩፋት መሠረት ነው፤ ምግባር ትሩፋት ከመሥራት በፊት ሃይማኖትን መያዝ ይገባልና። ሃይማኖት ከእውቀት በላይ ነው፤ በስሜት ሕዋሳት መርምረው የማይደርሱባቸውን ያስረዳልና። ሃይማኖት ከዚህም በተጨማሪ ተስፋን የሚያረጋግጥ ነው።

እግዚአብሔር ከፈጠራቸው ፍጥረታት መካከል ሃይማኖት የሚያስፈልጋቸው ሰውና መላእክት ብቻ ናቸው። ምክንያቱም ሃይማኖት እንዲኖራቸው የሚያደርግ እውቀት ስላላቸውና ሕያዋን ፍጥረታት ስለሆኑ ነው።

በእግዚአብሔር ለመጀመሪያ ጊዜ ያመኑ ቅዱሳን መላእክት ናቸው። ስለዚህም ሃይማኖት የተጀመረው በዓለመ መላእክት ነው።

መልመጃ ፩

ትእዛዝ ፩፡ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ስጥ

- ፩ ሃይማኖት የሚለው ቃል በሁለት ቃላት ሊተረጎም ይችላል። እነዚህ ቃላት ምንና ምን ናቸው?
- ፪ ሃይማኖት ከእውቀት በላይ ነው ሲባል ምን ማለት እንደሆነ አብራራ።
- ፫ ሃይማኖት ሰላምን እንደሚሰጥ ተመልክተናል። በሃይማኖት የሚኖር ሰው እንዴትና በምን ምክንያት ሰላምን እንደሚያገኝ አብራራ።
- ፬ በሃይማኖት የሚኖር ሰው በሃይማኖት ከማይኖር ሰው ይልቅ በመንፈሱ ጠንካራ የሚሆንበት ምክንያት ምን እንደሆነ ግለጽ።
- ፭ ለእውቀቱ ወሰን ያለው ሰው ወሰን የሌለውን እግዚአብሔርን የሚያውቀው በእምነት መሆኑ ምንን ያሳያል?

ትእዛዝ ፪፡ ትክክለኛውን መልስ ምረጥ (ከአንድ በላይ ትክክለኛ መልስ ካለ ሁሉንም ትክክለኛ መልሶች ምረጥ)

- ፩ ከሚከተሉት ውስጥ የሚቀድመው የቱ ነው
 - ሀ) ትሩፋት ለ) ምግባር ሐ) እምነት መ) ተስፋ
- ፪ ሃይማኖት የሚያስፈልጋቸው ሰውና መላእክት ብቻ የሆኑበት ምክንያት፡-
 - ሀ) እነርሱ ብቻ እውቀት ስላላቸው ለ) ሕያዋን ስለሆኑ
 - ሐ) ምክንያት ሊጠቀስለት አይችልም መ) ምክንያቱን የሰው ልጅ ሊረዳው አይችልም
- ፫ ሃይማኖት የሚያድነው
 - ሀ) ከመከራ ሥጋ ለ) ከመከራ ነፍስ ብቻ
 - ሐ) ከመከራ ሥጋ ብቻ መ) ከመከራ ነፍስ

ምዕራፍ ሁለት

ሀልዋተ ፈጣሪ - የፈጣሪ መኖር

በዚህ ምዕራፍ የፈጣሪን መኖር ማመን የሃይማኖት መሠረት ስለመሆኑ፣ የፈጣሪን መኖር ስለሚያስገነዝቡ አስረጃጃለን፤ ስለ እግዚአብሔር ባሕርያትና ስሞች እንመለከታለን

፩-፩ የሃይማኖት መሠረት - ፈጣሪን ማመን

ሃይማኖት ማለት የጽጌቱ ሥነ-ፋጥረት አስገኚ፣ የሚታየውና የማይታየው ዓለም ሠራዊ መጋቢ፣ ሁሉን ማድረግ የሚችል ረቂቅ ምሉዕ ስፋት፣ ሕያወ ባሕርይ የሆነ እግዚአብሔር ነው ብሎ ማመን ነው። የዚህ እምነት መሠረቱ የፈጣሪ መኖር (ሀልዋተ ፈጣሪ) ነው። የፈጣሪ «መኖር» ስንል ግን ለአኗኗሩ ጥንት ወይም ፍጻሜ አለው ማለት ሳይሆን ዘመኑ የማይለካ ከጥንት በፋት የነበረ ጥንት ከመጨረሻም በኋላ የሚኖር መጨረሻ ብለን ለመናገር መሆኑን መገንዘብ ያሻል። ሃይማኖትን ያጸኑ አርቶዶክሳውያን አባቶች በጸሎተ ሃይማኖት እንዲህ ብለዋል።

«ሁሉን በፈጠረ አንድ አምላክ በሚሆን በእግዚአብሔር አብ እናምናለን ሰማይንና ምድርን ፈጠረ የሚታየውንና የማይታየውን»

(ሠለስቱ ምዕት)

በመሠረቱ ዓለም ያለ አስገኚ የተገኘ፣ ከተገኘም በኋላ ያለ መጋቢ በራሱ የሚኖር አይደለም። ሽክላ ያለ ሠሪ፣ ቡቃያ ያለመሬት፣ ልጅ ያለ እናት አባት እንደማይገኙ ሁሉ ዓለምም ያለ አስገኚ የተገኘ አይደለም። ለተፈጥሮው አስገኚ፣ ለኑሮው ሠራዊ መጋቢ፣ ለጉዞው መነሻና መድረሻ አለው እንጂ። ይህንንም በልቡና መርምረን በቃለ እግዚአብሔር ምስክርነት በእምነት እናውቃለን።

«ዓለም በእግዚአብሔር ቃል እንደተፈጠረ፣ የሚታየው ነገር ከማይታይ እንደሆነ በእምነት እናውቃለን»

(ዕብ ፲፩፥፫)

ከዚህ ቀጥሎም የፈጣሪን መኖር የሚያስረዱ ነገሮችን እንመለከታለን

፩-፪ የፈጣሪን መኖር የሚያስረዱ ነገሮች

ሀ) ሥነ-ፍጥረት

የማይታይና የማይታወቅ አምላክ በሚታይና በሚታወቅ ሥራው (ሥነ-ፍጥረት) ራሱን ስለገለጠ ሥነ ፍጥረት ለፈጣሪ መኖር አንድ አስረጃ ነው

ሥነ ፍጥረት የፈጣሪን መኖር የሚያስረዳው በሁለት ወገን ነው።

፩ኛ. ከፍጥረታት መካከል በራሱ የተፈጠረ በራሱም ላይ ብቻውን ሙሉ ሥልጣን ያለው ፍጥረት አለመኖሩ። ይህም ለተፈጠረው ፍጥረት ሁሉ አስገኚ ፈጣሪ በተፈጠረውም ፍጥረት ላይ ሥልጣን ያለው ኃይል እንዳለ ያሳየናል።

ትምህርተ ሃይማኖት

፪ኛ. በተፈጠረው ፍጥረት መካከል ያለው አብሮ የመኖር ስምምነት ለምሳሌ፡- ከእንስሳት የሚወጣውን የተቃጠለ አየር በመጠቀም በምትኩ ለእንስሳት በሕይወት መኖር የሚያስፈልገውን አየር ተክሎች መለገሳቸው፤ በዚህም በከባቢ አየር ውስጥ ለሁሉም በሕይወት ለመኖር የሚያስፈልጉ አየራት መጠናቸው ሳይዛባ የሚኖር መሆኑ በቂ አስረጃ ነው። ይህ የሚሆነው ግን እንስሶችም ተክሎችም ፈልገው አስበውበት የሚያደርጉት አለመሆኑ ፍጥረታትን ፈጥሮ በሥርዓት የሚያስተዳድር ኃይል (አምላክ) እንዳለ ያስረዳል።

ቅዱሳት መጽሐፍትም በሥነ-ፍጥረት የፈጣሪ ህልውና የሚታወቅ መሆኑን ይመሰክራሉ

«የማይታየው የእግዚአብሔር ባሕርይ እርሱም የዘለዓለም ኃይሉና ጌትነቱ ከዓለም ፍጥረት ጀምሮ የፈጠረውን ፍጥረት በማሰብና በመመርመር ይታወቃል»

(ሮሜ ፩፥፳)

«አሁን ግን እንሰብኝ፤ ጠያቅ ያስተምሩህማል፤ የሰማይንም ወፎች ጠይቅ ይነግሩህማል፤ ለምድር ንገራት እርሷም ትተረጉምልሃለች፤ የባህርም ዓሳዎች ያስረዱሃለች፤ የእግዚአብሔር እጁ ይህን ሁሉ እንዳደረገ»

(ኢዮ ፲፪፥፭-፲)

«ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ የሰማይም ጠፈር የእጁን ሥራ ያወራል»

(መዝ ፲፰፥፩)

ሌላው ግዕዛን (አእምሮ) የሌላቸው ወቅቶች ጊዜያቸውን ጠብቀው መፈራረቃቸው በዚህም ሕይወት ያለው ነገር ሁሉ በምድር ላይ ምግብ ሥጋን አግኝቶ መኖር መቻሉ ወቅቶችን የሚያፈራርቅ ኃይል መኖሩን የሚያስረዳ ምስክር ነው።

«ከዚህም ሁሉ ጋር መልካም ሥራን እየሠራ ከሰማይ ዝናምን፤ ፍሬ የሚሆንበትንም ወራት ሲለጠን፤ ልባችንንም በመብልና በደስታ ሲሞላው ራሱን ያለ ምስክር አልተወም።»

(ሐዋ ፲፬፥፲፮)

ለ) የሕሊና ምስክርነት

ሰው የተጻፈ ሕግ ባይኖረውም እንኳ መጽሐፍትንም ባያነብ አዋቂ ፍጥረት በመሆኑ መልካምና ክፉን በሕሊናው አመዛዝኖ መለየት ይቻላል።

«ሕግ የሌላቸው አሕዛብስ እንኳ ለራሳቸው ሕግ ያሠራሉ . . . በልባቸው የተጻፈውን የሕግ ሥራ ያሳያሉ፤ ከሥራቸውም የተነሳ ይታወቃል ሕሊናቸውም ይመስክርባቸዋል ይፈርድባቸዋልም»

(ሮሜ ፪፥፲፬ ና ፲፭)

ሰው የሁሉ ፈጣሪና ገዥ መኖሩን አምኖ ከሞት በኋላ ያለውንም ሕይወት ተስፋ አድርጎ ሲኖር በሕሊናው ፍጹም ስለምን ያገኛል። በእንጻሩ ደግሞ እግዚአብሔርን ቅር የሚያሰኝ ሥራ ሲሠራ (ሲገድል፤ሲሰርቅ . . .) ሠሪው የሃይማኖት ሕግ ባይኖረውም እንኳ የተፈጥሮ ዳኛ ሕሊናው ስለሚፈርድበት በጭንቀት ይኖራል። ይህም ማለት ሰው ሁሉ በሕሊናው አንድ ቅንና እውነተኛ ፈራጅ መኖሩን ያውቃል ማለት ነው።

ሐ) እግዚአብሔር ከሰው ጋር ባደረገው ንግግር

እግዚአብሔር ከሰው ጋር በራዕይ በሕልምና በገሀድ ቃል በቃል ያደረገው ንግግር ህልውናውን ያረጋግጣል።

«እግዚአብሔርም ሰው ከባልንጀራው ጋር እንደሚነጋገር ፊት ለፊት ከሙሴ ጋር ይነጋገር ነበረ»

(ዘፀ ፴፫፥፲፩)

የሙሴ እህት ማርያምንና አሮንንም በዐምደ ደመና ተገልጦ እንዳነጋገራቸው መጽሐፍ ቅዱስ ይመሰክራል። (ዘኁ ፲፪፥፭-፲)

መ) የሰው ልጅ ሃይማኖታዊ ዝንባሌ

ከጥንት ጀምሮ ያለውን የሰው ልጅ ታሪክ ስንመለከት ወይ በእግዚአብሔር ሲያምን አልያም የእግዚአብሔር የእጁ ሥራዎች በሆኑ በፀሐይ፤በጨረቃ . . . ወ.ዘ.ተ. ሲያምን ወይም ደግሞ በራሱ በእጁ አለዝቦ፤ ጠርቦ ቀርጾ ያዘጋጃቸውን ጣዖታቱን ሲያመልክ መኖሩን እንገነዘባለን። ይህም የሰው ልጅ ለመኖር ከሚያስፈልጉት መሠረታዊ የተፈጥሮ ፍላጎቶች ባልተለየ ሁኔታ የአምነት ዝንባሌና ስሜት እንዳለው ያሳያል። ሰው እንዲህ በተፈጥሮው በራሱ ምሉዕ አለመሆኑ፤ የማይሸነፍ ብርቱ ረዳት መፈለጉ ሁሉን ቻይ፤ ጸባዎት (አሸናፊ) አምላክ መኖሩን ያሳያል።

ትምህርተ ሃይማኖት

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ይህን የሰውን የማመን ዝንባሌ ተጠቅሞ በአቴና ከተማ «ለማይታወቅ አምላክ» የሚል ጽሑፍን መነሻ አድርጎ በአቴና ከሚኖሩት አንዳንዶችን ወደ አምልኮ እግዚአብሔር አምጥቷቸዋል። (ሐዋ ፲፮፥፳፪-፴፬)

ከላይ የተዘረዘሩትን አስረጃጆች ተገንዝቦ ፈጣሪ እንዳለ ማወቅ አእምሮ ለተሰጠው ለሰው ልጁ ስውር አይደለም። ሆኖም ይህን አለማስተዋልና የእግዚአብሔርን ህልውና መጠራጠር ግን ስንፋና ነው። የእግዚአብሔር ቃልም ይህንኑ ያስረዳል።

«ሰነፋ በልቡ እግዚአብሔር የለም ይላል»

(መዝ ፲፫፥፩)

«እግዚአብሔርን የማወቅ ጉድለት በልቦናቸው ያለባቸው ሰዎች ሁሉ በእውነት ከንቱ ናቸውና፤

በሚታዩ መልካም ነገሮች ያለውን ያውቁ ዘንድ ተሳናቸው፤ ሥራውንም እያዩ ሠራውን አላወቁትም።»

(ጥበ ፲፫፥፩)

፪-፫ የአምላክ ስሞች (አስማተ አምላክ)

ሀለወተ ፈጣሪን ተረድቶ በሃይማኖት የሚኖር ሰው የሚያምነውን አምላኩን እሱነቱንና ስሙን አእምሮው በሚፈቅድለት መጠንና ፈጣሪውም እሱነቱን በአስታወቀለት መጠን ሊያውቀው ሊረዳው ይገባል። የእግዚአብሔር ባሕርዩንና ግብሩን የሚገልጸው ስሙ ለሰው ልጅ የታወቀለት በራሱ በእግዚአብሔር ነው።

እግዚአብሔር ከሙሴ በፊት ለነበሩት አበው እሱነቱን ሲገልጥላቸው ስሙ «ኤልሻዳይ» እንደሆነ በመንገር እንጂ ስሙ እግዚአብሔር መሆኑን አልገለጠላቸውም ነበረ። የዚህም ስም ትርጉም «ሁሉን ቻይ» ማለት ነው። ለሰው ልጅ በቅድሚያ ስለ እግዚአብሔር ግልጥ የሆነው ከሀሊነቱ (ሁሉን ቻይ መሆኑ) ነውና። ከዚህ በኋላ ግን በሊቀ ነቢያት ሙሴ ስሙ ማን እንደሆነ ተጠይቆ ሲመልስ «ያለና የሚኖር» ደግመኛም «የአብርሃም አምላክ የይስሐቅ አምላክ፣ የያዕቆብ አምላክ» የሚለው ለዘለዓለም ስሙ እንደሆነ ገልጧል። (ዘፀ ፫፥፲፬)። ከዚህ በመቀጠልም በእስራኤላውያን ቋንቋ «ይሆዋ» ወይም «ያህዌ» በሚል ስም አንደሚጠራ ግልጽ አድርጓል። ይህም ወደ ግዕዝ ሲመለስ «እግዚአብሔር» በሚል ቃል ተተክቷል።

«እኔ እግዚአብሔር ነኝ። ለአብርሃምም ለይስሐቅም በያዕቆብም ሁሉን እንደሚችል (ኤልሻዳይ) አምላክ ተገለጥሁ። ነገር ግን ስሜ እግዚአብሔር አልታወቀላቸውም ነበረ።» እንዲል።

(ዘፀ ፮፥፫)

ለነቢዩ ለኢሳይያስም ይህንን ስሙን ገልጸለታል።

«እኔ እግዚአብሔር አምላክህ ነኝ፤ ስሜ ይህ ነው፤ ክብሬን ለሌላ ምስጋናዬንም ለተቀረጸ ምስሎች አልስጥም»

(ኢሳ ፵፪፥፰)

ይህም እግዚአብሔር የሚለው ስም የሁሉን ፈጣሪ አስገኚና መጋቢ ከነባሕርዩና ግብሩ እሱነቱን በጠቅላላ የሚገልጽ ስም በመሆኑ ክቡር ነው። እግዚአብሔር አምላካዊ ግብሩን በሚገልጡ ስያሜዎች «አምላክ፣ ፈጣሪ፣ ጌታ ከሃሊ፣ መጋቢ፣ አዳኝ፣ . . . ወዘተ» ተብሎ ይጠራል። አምላካዊ ባሕርዩንም በሚገልጡ «ሕያው፣ ዘላለማዊ፣ ያለና የሚኖር፣ መሐሪ፣ ... » በሚሉ ስያሜዎች ይጠራል። እግዚአብሔር የሚለው ስያሜ ግን እርሱነቱን ከነባሕርይውና ግብሩ የሚገልጽ በመሆኑ ይህ ስም ለፈጣሪ የመጨረሻው (የመጠሪያ ስም) ነው። በዚህም ስም አምልኮታችንን እንፈጽማለን። ይህም ስለሆነ ከዐሥርቱ ሕግጋት አራት አንዱ ይህንን ቅዱስና ክቡር ስም በከንቱ መጥራትን ይከለክላል።

«የእግዚአብሔር የአምላክህን ስም በከንቱ አትጥራ፤ አምላክህ እግዚአብሔር ስሙን በከንቱ የሚጠራውን ከበደል አያነጻውምና»

(ዘፀ ፳፥፮)

«ያሆዋ» ወይም «ያህዌ» የሚለው ስም በአይሁድ ዘንድ በዓመት ውስጥ በተወሰነ ጊዜ ያውም በሊቀ ካህናቱ ብቻ ከልሆነ በቀር በማንኛውም ጊዜ፣ በማንኛው ሰው በግልም ይሁን በማህበር ጸሎት

ላይ አይነሳም። በዚህ ፋንታ ግን «ኤሎሄ»/«ኤሎሂም» (አምላክ/አማላኬ)፣ «አዶን»/«አዶኒ»/«አዶናይ» (ጌታ/ጌታዬ) ፣ «ኢሊዮን»/«ኤል» (ልዑል) በሚል የተጻውዎ ስም እግዚአብሔርን ይጠሩታል። እነዚህንም የተጻውዎ ስሞች እግዚአብሔር/ያህዌ ከሚለው ጋር እያጣመሩ መጥራት የተለመደ ነው። ለምሳሌ

- «ጌታ እግዚአብሔር» (ሕዝ ፪፥፬)
- «ልዑል እግዚአብሔር» (ዘፍ ፲፬፥፲፰)
- «እግዚአብሔር አምላክ»

በዚህም መሠረት ለልጅም ይሁን ለድርጅት ስያሜ ሲያወጡ ይህን ቅዱስ ስም በቀጥታ መጠቀም ተገቢ እንዳልሆነ መገንዘብ ይገባል።

፪-፬ የእግዚአብሔር ባሕርያት (ባሕርያቱ ለእግዚአብሔር)

በዚህ ርዕስ ሥር የምንመለከተው እግዚአብሔር ስለ ባሕርይው የሰው ልጅ እንዲያውቀው በቅዱሳት መጻሕፍት በኩል ከተገለጠው ጥቂቱን ነው። ከዚህ አልፎ ግን ሰው የፈጣሪውን ባሕርይ መርምሮ የሚደርስበት አእምሮ የሚገልጽበትም ቋንቋ አይኖረውም።

ከዚህ በታች የምንመለከታቸውን የእግዚአብሔር ባሕርያት ናቸው ስንል ከሌላ ከማንም ያለገኛቸው ማንም ደግሞ ከእርሱ ሊወስዳቸው የማይቻለው የራሱ ገንዘቦቹ ናቸው ማለታችን ነው። ከዚህ ከባሕርይ ገንዘቡም ለፍጡር ቢሰጥ እንዲት ሻማ ብርሃንን ለሌሎች ሻማዎች ብትሰጥ የራሷ ብርሃን እንደማያልቅባት የእርሱም ገንዘቡ የማያልቅበት ነው።

እግዚአብሔር በባሕርዩ፡-

፩ኛ- ዘላለማዊ (ሕያው) ነው

እግዚአብሔር የሌለበት ጊዜ የለም። ፍጥረታትን ከመፍጠሩ በፊት በባሕርዩ የኖረ ነው። የሚታዩትና የማይታዩት ፍጥረታት ከእርሱ ተገኙ እንጂ እርሱን የፈጠረ/ያስገኘ ማስገኘትም የሚቻለው ሌላ ኃይል የለም። እግዚአብሔር ከዘመናት በፊት ነበረ። የጊዜና የዘመን ፈጣሪና ባለቤት እንጂ ዕለትና ጊዜ እርሱን አይቀድሙትም። መጽሐፍ ቅዱስም ስለዚህ ምስክር ነው

«ተራሮች ሳይወለዱ ምድርም ዓለምም ሳይሠሩ ከዘላለም እስከ ዘላለም ድረስ መቼም መች አንተ ነህ»

(መዝ ፹፱፥፪)

እግዚአብሔር በራሱ የነበረ ያለና የሚኖር ስለሆነ በጊዜ አይወስንም ጊዜም እርሱን አይወስነውም። በባህርይውም እርጅናና መለወጥ የለበትም።

«አቤቱ አንተ አስቀድመህ ምድርን መሠረትህ ሰማያትም የእጅህ ሥራ ናቸው። እነርሱ ይጠፋሉ አንተ ግን ትኖራለህ። ሁሉ እንደ ልብስ ያረጃል እንደ መጎናጸፊያም ትለውጣቸዋለህ፤ ይለወጡማል። አንተ ግን ያው አንተ ነህ ዓመትህም ከፋ አይልቅም»

(መዝ ፻፩፥፳፭-፳፯)

ከእግዚአብሔር በፊት የነበረ መጀመሪያ አልነበረም። ከእርሱም በኋላ የሚኖር መጨረሻ አይኖርም። እርሱ መጀመሪያና መጨረሻ ፊትኛና ኋለኛ ነው።

«የእስራኤል ንጉሥ እግዚአብሔር የሚቤኹም የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- እኔ ፊትኛ ነኝ እኔ ኋለኛ ነኝ ከእኔ ሌላም አምላክ የለም።»

(ኢሳ ፵፬፥፮)

በተጨማሪም የሚከተሉት ጥቅሶች የእግዚአብሔርን ዘላለማዊነት ይገልጣሉ። (ራዕ ፩፥፲፰፤ ፩ኛ ጢሞ ፩፥፲፯፤ ዘፀ ፫፥፲፬)

፪ኛ. ምሉዕ ነው

እግዚአብሔር የሌለበት/የማይኖርበት ቦታ የለም። ከላይ እንደተመለከትነው በጊዜ እንደማይወሰን ሁሉ በቦታም አይወሰንም፤ በሁሉም ቦታ እርሱ አለ። እግዚአብሔር በዓለም ሁሉ ሙሉ እንደሆነ ልብ አምላክ ዳዊት እንደዚህ ገልጾታል።

ትምህርተ ሃይማኖት

«ከመንፈስህ ወዴት እሄዳለሁ? ከፊትህስ ወዴት እሸሻለሁ? ወደ ሰማይ ብወጣ አንተ በዚያ አለህ። ወደ ጥልቁም ብወርድ አንተ በዚያ አለህ። እንደ ንስር ክንፍን ብወስድ እስከ ባሕር መጨረሻም ብበርር በዚያ እጅህ ትመራኛለህ ቀኝህም ታኖረኛለህ»

(መዝ ፻፴፰፥፮-፲)

በነቡዩ ኤርምያስም አድሮ እግዚአብሔር ምሉዓ ባሕርይነቱን ገልጧል።

«እኔ ቅርብ አምላክ ነኝ እንጂ ሩቅ አምላክ አይደለሁም ይለል እግዚአብሔር ሰው በሰው ሰታ ቢሸሸም እኔ አላየውም? ሰማይንና ምድርን የሞላሁ እኔ አይደለሁምን ይላል እግዚአብሔር»

(ኤር ፳፫፥፳፫ እና ፳፱)

በተጨማሪም የሚከተሉትን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ተመልካት። (ኢሳ ፳፮፥፩፤ መዝ ፻፪፥፲፱፤ ኢሳ ፮፥፫)

፫ኛ. ሁሉን ማድረግ የሚቻለው (ከሀሌ ኩሉ) ነው

እግዚአብሔር ሁሉን ማድረግ የሚቻለው የሚሳነው የሌላ ነው። የተፈጠረ ፋጥረት ሁሉ የሚታየውም የማይታየውም ዓለም የችሎታው ውጤት ነው። ከተፈጠረው ፋጥረት እንዳች ስንኳ ያለ እርሱ የሆነ የለምና። (ዮሐ ፩፥፫)

እግዚአብሔር ሁሉን ያለአማካሪና ረዳት ያስገኘ ስለሆነም ሁሉ በእጁ የተያዘ ነው፤ ሁሉም በሥልጣኑ ሥር ነው፤ ሁሉን የመወሰን ሥልጣን ያለውም እርሱ ብቻ ነው። (ኢሳ ፵፥፲፪-፲፮፤ ፵፫፥፲፫፤ ፵፬፥፮)

እርሱ ራሱ እግዚአብሔርም ከሣራ ጋር በአደረገው የቃል በቃል ንግግር ሁሉን ቻይነቱን ገልጧል።

«በውኑ ለእግዚአብሔር የሚሰነው ነገር አለን»

(ዘፍ ፲፰፥፲፬)

ጻድቁ አዮብም፡-

«ሁሉን ታደርግ ዘንድ ቻይ እንደሆንህ የሚሳንህም እንደሌላ እወቅሁ» ብሏል።

(ኢዮ ፵፪፥፪)

ተጨማሪ ጥቅሶች፡- (ሉቃ ፲፰፥፳፯፤ ፩፥፴፯፤ መዝ ፻፴፬፥፮)

፬ኛ. ቅዱስ ነው

እግዚአብሔር በባሕርይው ልዩ ክቡር ነው። ርኩስት የማይሰማማውም ፍጹም ንጹሕ ነው። እግዚአብሔር የባሕርይ ገንዘቡ በሆነ በዚህ ቅድስናው ከማንም ጋር የማይነጻጸር የሚመስለውም የሌለ ነው።

«እቤቱ፡- በአማልክት መካከል አንተን የሚመስል ማነው? በቅዱሳንም ዘንድ እንደ አንተ የከበረ ማን ነው?» እንዲል።

(ዘፀ ፲፭፥፲፩)

የሳሙኤል እናት ሐናም ይህን የእግዚአብሔርን ልዩ ቅድስና እንዲህ ገልጿለች።

«እንደ እግዚአብሔር ቅዱስ የለምና»

(፩ኛ ሳሙ ፪፥፪)

ቅዱሳን መላእክትም ይህን የእግዚአብሔርን ዘላለማዊ ቅድስና በመግለጥ ያለማቋረጥ እንዲህ እያሉ ያመሰግኑታል።

«ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ የነበረውና ያለው የሚመጣውም ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክ»

(ራዕ ፬፥፳)

ለዚህም ነው ቅዱስና ገናና ንጹሕ ባሕርይ እግዚአብሔር ሰውን በአርአያውና በምሳሌው በንጽሐ ባሕርይ ለክብር ስለፈጠረው የሰው ልጅ ከማንኛውም ርኩስት ራሱን እንዲያነጻና በቅድስና እንዲኖር የታዘዘው።

«የጠራችሁ ቅዱስ እንደሆነ እንዲሁ እናንተም በአካሄደችሁ ሁሉ ቅዱሳን ሁኑ።»

(፩ኛ ጴጥ ፩፥፲፭)

ትምህርተ ሃይማኖት

ለግንዛቤ ያህል ከላይ ያሉትን ስለ እግዚአብሔር ባሕርያት አነሳን እንጂ የእግዚአብሔር ባሕርያት እነዚህ ብቻ ናቸው ማለት ግን እይደለም። አስቀድመን እንደተመለከትነው ፋጡር የፈጣሪውን ባሕርይ ሰፍሮ ቆጥሮ ዘርዘሮ የሚጨርሰው አይደለምና።

፪-፭ የምዕራፉ ማጠቃለያ

የሃይማኖት መሠረት የፈጣሪ መኖር ነው፤ ሃይማኖት ማለት የሚታየውንና የማይታየውን ዓለም የፈጠረ እግዚአብሔር ነው ብሎ ማመን ነውና።

ፈጣሪ በባሕርዩ በፍጥረታት የማይመረመር ቢሆንም ራሱን ግን ያለምስክር አልተወም፤ ማለትም ህልውናውን የሚያስረዱ ምስክሮችን ስጥቷል። ከነዚህም ውስጥ ሥነ ፍጥረት፣ የሰው ልጅ የሕሊና ምስክርነት፣ ፈጣሪ ከሰው ጋር ያደረገው ንግግርና የሰው ልጅ ሃይማኖታዊ ዝንባሌ ሊጠቀሱ ይችላሉ።

እግዚአብሔር ለሰው ልጅ የገለጠው ህልውናውን ብቻ ሳይሆን **ባሕርይውን** (ሕያውነቱን፣ ምሉዕነቱን፣ ቅዱስነቱን፣...) እና **ግብሩን** (ፈጣሪነቱን፣ ከሃሊነቱን፣ መጋቢነቱን፣ አዳኝነቱን፣...) እሱነቱን በጠቅላላ የሚገልጥ ስሙንም ነው። ይህም ስም በእስራኤላውያን ቋንቋ «ያህዌ» ሲሆን በግዕዝ «እግዚአብሔር» በሚለው ተተክቷል።

መልመጃ ፩

ትእዛዝ ፩፡ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ስጥ

- ፩ የፈጣሪ መኖር የሃይማኖት መሠረት የሆነበትን ምክንያት አብራርተህ ግለጽ።
- ፪ የፈጣሪን መኖር የምንረዳው በምንድር ነው?
- ፫ ሥነ ፍጥረት የፈጣሪን መኖር የሚያስረዳው እንዴት እንደሆነ አብራራ።
- ፬ የሰው ልጅ ለመኖር ከሚያስፈልጉት መሠረታዊ የተፈጥሮ ፍላጎቶች ባልተለየ ሁኔታ የእምነት ዝንባሌና ስሜት እንዳለው የምንረዳው በምንድር ነው?

ትእዛዝ ፪፡ ትክክለኛውን መልስ ምረጥ (ከአንድ በላይ ትክክለኛ መልስ ካለ ሁሉንም ትክክለኛ መልሶች ምረጥ)

- ፩ ከሰው ወገን የሕሊና ሕግ የተሰጣቸው ወይም የሕሊና ሕግ ያላቸው
 - ሀ) ሃይማኖት ያላቸው ሰዎች ብቻ ለ) በሃይማኖት ሕግ የማይመሩ ሰዎች ብቻ
 - ሐ) ከኃጢአት የራቁ ቅዱሳን ሰዎች ብቻ መ) ሁሉም የሰው ልጆች
- ፪ እግዚአብሔር በባሕርዩ ቅዱስ ነው ስንል ምን ማለታችን ነው?
 - ሀ) ቅድስናን ማንም ከእርሱ ሊወስደው የማይቻለው የራሱ ገንዘቡ ነው ማለታችን ነው።
 - ለ) ቅድስናን ለፍጡር ቢሰጥ የእርሱ ቅድስና የማይጎልበት ነው ማለታችን ነው።
 - ሐ) ቅድስናን ከሌላ ከማንም ያላገኘው የራሱ ገንዘብ ነው ማለታችን ነው።
 - መ) ምንም አይነት ትንታኔ ሊሰጠው አይችልም
- ፫ የተፈጠረው ፍጥረት ሁሉ የእግዚአብሔር የሥራው ውጤት መሆኑ እግዚአብሔር በባሕርዩ _____ መሆኑን ያሳያል
 - ሀ) ርኅሩኅ ለ) ልዩ ሐ) ከሀሌ ኩሉ መ) ሕያው

ምዕራፍ ሦስት

ሥነ - ፍጥረት

በዚህ ምዕራፍ የፍጥረታት መገኛና ባለቤት እግዚአብሔር ፍጥረታቱን የፈጠረበትን ዓላማ፣ እንዴት አድርጎ እንደፈጠራቸው (ፍጥረታቱን ያስገኘበትን ሁኔታ) እና መቼ እንደፈጠራቸው እንመለከታለን።

፫-፩ የሥነ-ፍጥረት ትርጉም

ሥነ ፍጥረት የሁለት ቃላት ጥምረት ነው። «ሥነ» ያለው «ሠነዩ» መልካም ሆነ፣ አማረ፣ ተዋበ፣ በጀ ካለው የግዕዝ ግስ የተወሰደ ሲሆን መልካምነት፣ መበጀት፣ ውበት ማለት ነው። ስለዚህ ሥነ ፍጥረት የሚለው ጣምራ ቃል በሁለት መልኩ ሊተረጎም ይችላል።

፩ኛ. በተናባቢ ሲፈታ የፋጥረት መበጀት፣ የፍጥረት ማማር ማለት ይሆናል

፪ኛ. በቅጽል ሲፈታ (ሥን የሚለው ቃል ፍጥረት ለሚለው ቃል ገላጭ ሲሆን) የበጀ ፍጥረት ያማረ ፍጥረት ማለት ይሆናል።

እግዚአብሔር በከሀሊክ፣ ወሰን ድንበር በሌለው ዕውቀቱ የፈጠረው ፍጥረት ሁሉ የበጀ በየሁኔታውም ብቁ ያማረ ፋጥረት ነውና ሥነ-ፍጥረት ተብሏል።

«እግዚአብሔርም የፈጠረውን ሁሉ እጅግ መለካም እንደሆነ አየ» እንዲል።

(ዘፍ ፩፥፴፩)

ከዚህም በተጨማሪ ሥነ-ፋጥረት ስንዐ ፍጥረት የፍጥረት መስማማት፣ የተሰማማ ፍጥረት ተብሎ ይተረጎማል። ይህም የፍጥረት መገኛ የሆኑት ፬ቱ ባሕርያት (እሳትና ውጋ መሬትና ነፋስ) የማይስማሙ ሲሆኑ በእግዚአብሔር ጥበብና ኃይል ተስማምተው ስለሚኖሩ ነው። ቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ ስለነዚህ ባሕርያት መስማማት እንዲህ ብሏል።

«ወአስተነዐዎሙ በበይናቲሆሙ እንዘ ዘዘዚአሁ ግእዘ ጠባይዒሆሙ - የየጠባያቸው ሥራ የተለያየ ሲሆን እርስ በእርሳቸው አስማምቷቸዋል»

(ዮሐንስ አፈወርቅ ድርሳን ፪)

፫-፪ እግዚአብሔር ፍጥረታትን ለምን ፈጠረ?

እግዚአብሔር ፍጥረታትን ከመፍጠሩ በፊት በቅድምና የነበረ ነው። በቅድምናም ሲኖር ፍጥረትን ከመይጠሩ በፊት አንዳች የጎደለበት ነገር አልነበረም። በገዛ ባሕርያውም ይመሰገን ነበረ። ይህም ፍጥረትን የፈጠረው የጎደለበት ኖሮ ፍጥረት እንዲሞላለት አለመሆኑን ያስረዳል

ትምህርተ ሃይማኖት

«እምቅድመ ይፍጥር መላእክተ ለቅዳሴ አኮ ዘተጸረዐ ስብሐተ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ - መላእክትን ለምስጋና ከመፍጠሩም በፊት የአብ የወልድና የመንፈስ ቅዱስ ምስጋናቸው የተቋረጠ አይደለም»

(፫፻ ቅዳሴ)

በመጽሐፈ ቀሌምንጦስም እንዲህ የሚል ተጽፏል፡፡

«ይቅርታዬንና ክብራን አስጠቸው ዘንድ ነው እንጂ ከነሱ አጠቀም ብዬ አልፈጠርኳቸውም»

(ቀሌምንጦስ)

ስለዚህ እግዚአብሔር ፍጥረታትን የፈጠረበት ዓላማ የሚከተሉት ናቸው

፩ኛ. ሰውና መላእክት ስሙን እንዲቀድሱ ክብሩን እንዲወርሱ ፈጥሯቸዋል፡፡ (ኢሳ ፵፫፡፭ ኤፌ ፪፡፯)

፪ኛ. የቀረውን ፋጥረት ለአንክሮ ለተዘክሮ (የሕልውናው መታወቂያ እንዲሆኑ) እና ለምግብ ሥጋ ለምግብ ነፋስ እንዲሆኑ ፈጥሯቸዋል፡፡ ለአንክሮ ለተዘክሮ ተፈጥረዋል ማለት ሥነ-ፍጥረትን በመመልከት፣ በመመራመር ሥራው እንዲደነቅ ህለውናው እንዲታወቅ ተፈጥረዋል ማለት ነው፡፡ ይኸውም ሸማን ስናይ ሸማኔ፣ ሸክላን ስናይ ሸክላ ሠሪ፣ ሕንፃን ስናይ ሐናጺ መኖሩን እንደምናውቅ ሁሉ በጥበብ የተፈጠረውንም ፍጥረት ስናይ ፈጣሪ እንዳላቸው ያስረዳልና ነው፡፡

«የማይታየው የእግዚአብሔር ባሕርይ እርሱም የዘለዓለም ኃይሉና ጌትነቱ ከዓለም ፍጥረት ጀምሮ የፈጠረውን ፍጥረት በማሰብና በመመርመር ይታወቃል» እንዳል፡፡

(ሮሜ ፩፡፳)

ለምግብ ሥጋ ተፈጥረዋል የተባሉትም አዝርእቱን፣ አትክልቱን፣ ፍራፍሬውን የመሳሰሉት ናቸው፡፡ ለምግብ ነፍስ የተፈጠሩትም እንደ ስንዴውና፣ ወይኑ ያሉት ናቸው፡፡ የሕይወት (የነፋስ) ምግብ ሥጋውና ደሙ ይዘጋጃቸዋልና፡፡

፫-፫ የስድስቱ ቀናት ፍጥረታት

እግዚአብሔር ፍጥረታትን ለመፍጠር የተጠቀመባቸው ዕለታት ፮ ናቸው፡፡ እነርሱም እሑድ፣ ሰኞ ፣ ማክሰኞ፣ ረቡዕ፣ ጎሙስ፣ አርብና ቅዳሜ ናቸው፡፡ እነዚህን ዕለታት ቀድመን መዘርዘራችን በየዕለቱ በየተራ የተፈጠሩትን ለመመልከት ያስችለን ዘንድ ነው እንጂ ዕለታቱ ከፍጥረታቱ ቀድመው ተገኝተዋል ለማለት አይደለም፡፡ ዕለታቱ በእየአንዳንዳቸው ፍጥረታት ሲፈጠሩባቸው የተፈጠሩና የተገኙ ናቸው፡፡

እግዚአብሔር በነዚህ ዕለታት ፍጥረታትን ያስገኘው ከሁለት ወገን ነው፡፡

፩ኛ. ካለመኖር ወደ መኖር /እምኃብ አልቦ ኀብ/ በማምጣት- በዚህ መልኩ የተፈጠሩት ፍጥረታት እግዚአብሔር በሥልጣኑ ቀድሞ ካልተገኘ ነገር ያስገኛቸው ናቸው፡፡

፪ኛ. ከተፈጠረው በመፍጠር /ግብር እም ግብር/- በዚህ መልኩ የተፈጠሩት ቁጥረታት ደግሞ አስቀድሞ ከተፈጠረ ነገር የተገኙ ናቸው፡፡

ከላይ በተጠቀሱት ሁለት ወገኖች የፈጠራቸውን ፋጥረታት ያስገኘባቸው ደግሞ ሦስት መንገዶች አሉ

፩ኛ. በማሰብ (በሐልዮ)

እግዚአብሔር በዚህ መልኩ ከፍጥረታት ወገን ያስገኛቸውን የፈጠረው በቃሉ ሳይናገር በእጁም ሳይሠራ በሕሊናው በመፍቀድ ብቻ ነው፡፡

፪ኛ. በመናገር (በነቢብ)

እግዚአብሔር በዚህ መንገድ የፈጠራቸውን ፍጥረታት ያስገኘው ደግሞ ይሁን ብሎ በቃሉ አዝዞ ነው፡፡

፫ኛ. በሥራ (በገቢር)

እግዚአብሔር ከፈጠረው ፍጥረት ሁሉ በሥራ (በገቢር) ያስገኘው አደምን ብቻ ነው፡፡ እግዚአብሔር በመፍጠር ስልጣኑ «ሰውን በመልካችን እንደ ምሳሌአችን እንፍጠር» ብሎ

ትምህርተ ሃይማኖት

ከምድር አፈር ሠርቶታል (አበጃጅቶታል)። (ዘፍ ፪፥፫) ይህንንም ልቦ አምላክ ዳዊት እንዲህ ገልጾታል

«እጆቼህ ሠሩኝ አበጃጁኝም»

(መዝ ፻፲፰፥፸፫)

፫-፪-፩ ዕለተ እሑድ

እሑድ የሚለው ስም እሑደ አንድ አደረገ ከሰው የግዕዝ ግሥ የተገኘ ሲሆን ትርጉምም አንድ፣ አንደኛ፣ መጀመሪያ ማለት ነው። የፋጥረት የመጀመሪያ ቀን ነውና።

እግዚአብሔር በዚህ ዕለት ራሱን ዕለቱንና ሌሎች ፍጥረታትን ፈጥሯል። እነዚህም ፍጥረታት፡-

፩ኛ- እሳት ፪ኛ- ነፋስ ፫ኛ- ውኃ ፬ኛ- መሬት
፭ኛ- ጨለማ ፮ኛ- ሰባቱ ሰማያት ፯ኛ- መላእክት ፰ኛ- ብርሃን ናቸው

እግዚአብሔር ፍጥረታቱን ያስጋኘበት ሁኔታ እንደሚከተለው ነው።

በቀደማይ ሰዓተ ሌሊት (ከሌሊቱ ፩ ሰዓት)፡-

በዚህ ሰዓት አራቱ ባሕርያት የተባሉትን መሬት፣ ውሀ፣እሳት፣ነፋስን እና ጨለማን እምነብ አልቦ (ካለመኖር) አምጥቶ በሐልዮ በመፍቀድ ብቻ ፈጥሯቸዋል።

ከሌሊቱ ፪ ሰዓት እስከ ሌሊቱ ፬ ሰዓት

በነዚህ ሰዓታት ከእሳት ዋዕዩን (ማቃጠሉን፣ መቀቱን) ትቶ ብርሃኑን ነስቶ (ወስዶ) ሰባቱ ሰማያትን ፈጥሯል። የሰባቱ ሰማያት አፈጣጠርም እንደሚከተለው ነው።

፩ኛ- ከሌሊቱ ፪ ሰዓት መንበረ መንግሥትን ፈጠረ። ከጽርሐ አርያም በታች ከሰማይ ውዱድ በላይ የምትገኝ ናት። መጠኗ የምንኖርባትን ዓለም የሚያህል፣ ከዳር እስከ ዳር የማይደርስ፣ አራት መዓዘን ቅርጽ ያላት ናት። በዚህች ሰማይ እግዚአብሔር ለቅዱሳኑ በወደደው መልክ ይገለጥላቸዋል። (ኢሳ፯፥፩፤ ሕዝ ፩፥፳፮፤ ራዕ ፬፥፪)

፪ኛ- ከሌሊቱ ፫ ሰዓት ጽርሐ አርያምን ፈጠረ። ይህች ሰማይ ከሰማያት ሁሉ በላይ ናት። መጠኗም ይህን ያህላል፣ ድንበሯም እስከዚህ ድረስ ነው ብሎ ከፍጥረታት ወገን የሚያውቃት የለም።

፫ኛ- ከሌሊቱ ፬ ሰዓት ሰማይ ውዱድን ፈጠረ። ይህች ሰማይ ኪሩቤል የሚሸከሟት ለመንበረ መንግሥት እንደ አዳራሽ ወለል የሆነችና መንበረ መንግሥት እንደዙፋን የተዘረጋባት ናት።

፬ኛ- ከሌሊቱ ፭ ሰዓት ኢየሩሳሌም ሰማያዊትን ፈጠረ። ሌላው ሰሟ መንግስተ ሰማያት ነው። ቀዳም ሳጥናኤል የተፈጠረባት፣ ክዶ ቢወጣ ለምዕመናን የተሰጠች ናት። በመካከሏ የእመቤታችን ምሳሌ የሆነ የብርሃን ታቦት (ታቦት ዘዶር) ይገኘባታል። (ራዕ ፲፩፥፲፱)

፭ኛ- ከሌሊቱ ፮ ሰዓት ኢዮርን ፈጠረ።

፮ኛ- ከሌሊቱ ፯ ሰዓት ራማን ፈጠረ።

፯ኛ- ከሌሊቱ ፰ ሰዓት ኤረርን ፈጠረ።

ኢዮር፣ ራማና ኤረር ዓለመ መላእክት (የመላእክት ከተሞች) ናቸው

ከሌሊቱ ፱ ሰዓት እስከ ፲፪ ሰዓት

በነዚህ ሰዓታት እግዚአብሔር መላእክትን በችሎታው ካለመኖር ወደ መኖር አምጥቶ ፈጥሯል። በአንዳንድ መጻሕፍት (መዝ ፻፫፥፬፤ መቃ ፲፫፥፲፭፤ ድርሳነ ሚካኤል ዘኅዳር) ቅዱሳን መላእክት ከእሳትና ከነፋስ ተፈጥረዋል ተብሎ መጠቀሱ መላእክት እሳትና ነፋስን በግብር መምሰላቸውን ለማመልከት ነው። ይህም ማለት እሳት ረቂቅ ነው፣ መላእክትም ረቂቃን ናቸው፣ ነፋስ ፈጣን ነው መላእክትም ለተልእኮ ፈጣን ናቸው ለማለት ነው።

«ሶበስ ተፈጥሩ እምነፋስ ወነድ እሞቱ ወእማሰኑ ከማነ - ከነፋስና ከእሳትስ ተፈጥረው ቢሆን እንደ እኛ ታማሚ ሟች በሆኑ ነበረ» እንዲል።

(አክሲማርስ)

ትምህርተ ሃይማኖት

የተፈጠሩት መላእክት መቶ ነገድ ናቸው። አፈጣጠራቸውም እንደሚከተለው ነው።

- ፩ኛ. ከሌሊቱ ፱ ሰዓት በኢየሩሳሌም ሰማያዊ ያሉትን መላእክት ፈጥሯቸዋል
- ፪ኛ. ከሌሊቱ ፲ ሰዓት በኢየሩሳሌም ያሉትን መላእክት ፈጥሯቸዋል
- ፫ኛ. ከሌሊቱ ፲፩ ሰዓት በራማ ያሉትን መላእክት ፈጥሯቸዋል
- ፬ኛ. ከሌሊቱ ፲፪ ሰዓት በኤረር ያሉትን መላእክት ፈጥሯቸዋል።

ኢየሩሳሌም ከላይ ወደታች አራት ከተማ ሲኖራት በእያንዳንዱ አሥር አሥር ነገድ መላእክትን አስፍሮባታል።

- በመጀመሪያው ከተማ ያሉትን አሥሩን ነገድ **አጋዕዝት** ብሎ ሰየማቸው፤ ሳጥናኤልን በእነሱ ላይ አለቃ አድርጎ ሾመው።
- በሁለተኛው ከተማ ያሉትን **ኪሩቤል** ብሎ ሰየማቸው፤ ኪሩብን አለቃቸው አደረገው።
- በሦስተኛው ከተማ ያሉትን **ሱራፌል** ብሎ ሰየማቸው፤ ሱራፌን አለቃቸው አደረገው።
- በአራተኛው ከተማ ያሉትን **ጋይላት** አላቸው። ሚካኤልን አለቃቸው አደረገው።

ራማ ከላይ ወደታች ሦስት ከተማ ሲኖራት በእያንዳንዳቸው አሥር አሥር ነገድ መላእክትን አስፍሮባታል።

- በራማ በላይኛዋ (በመጀመሪያዋ) ከተማ ያሉትን **አርባብ** ብሎ ሰየማቸው ገብርኤልን አለቃ አድርጎ ሾመላቸው።
- በሁለተኛዋ ከተማ ያሉትን **መናብርት** ብሎ ሰየማቸው። ሩፋኤልን አለቃቸው አድርጎ ሾመላቸው።
- በሦስተኛው ከተማ ያሉትን **ሥልጣናት** ብሎ ሰየማቸው። ሱርያልን አለቃቸው አድርጎ ሾመላቸው።

ኤራርንም እንደ ራማ በሦስት ከተማ ከፋሊት በእያንዳንዱ ከተማ አሥር አሥር ነገድ አስፍሮባታል።

- በኤረር በመጀመሪያዋ ከተማ ያስፈራቸውን **መኳንንት**፣ በሁለተኛዋ ከተማ ያሉትን **ሊቃናት** በሦስተኛዋ ከተማ ያሉትን **መላእክት** ብሎ ሰይሟቸዋል። ለመኳንንት ስዳካኤልን፣ ለሊቃናት ሰላታኤልን ለመላእክት አናንኤልን አለቃ አድርጎ ሾሞላቸዋል።

የነገድ መላእክትን ስም፣ አሥሩፈራቸውንና የአለቃቸውን ስም በሠንጠረዥ ፩ ይመልከቱ።

ሠንጠረዥ ፩፡- የነገድ መላእክት ስም፣ የነገድ አለቆች ስምና የመላእክት አሠሩፈር

የሰማዩ ስም	የአሥሩ ነገድ ስም	የአለቃቸው ስም
ኢየሩ	አጋዕዝት	ሳጥናኤል
	ኪሩቤል	ኪሩክ
	ሱራፌል	ሱራፌል
ራማ	ጋይላት	ሚካኤል
	አርባብ	ገብርኤል
	መናብርት	ሩፋኤል
	ሥልጣናት	ሱርያል
ኤራር	መኳንንት	ስዳካኤል
	ሊቃናት	ሰላታኤል
	መላእክት	አናንኤል

እሁድ ቀደማይ ሰዓተ መዓልት (እሁድ ከጓጋቱ ፩ ሰዓት)

እግዚአብሔር አምላክ ቅዱሳን መላእክትን ከፈጠራቸው በኋላ በባሕርዩ ረቂቅ ነውና አብሯቸው ሳለ ተሰወረባቸው። ይህም መላእክቱ ከእግዚአብሔር በአገኙት እውቅት ተመራምረው እርሱን

ትምህርተ ሃይማኖት

ፈጣሪያቸውን እንዲያውቁ ነው። ከዚህ በኋላ መላእክት «ማን ፈጠረን» «ከወዴት መጣን» እያሉ መመራመር ጀመሩ። ሳጥናኤልም ከሁሉ በላይ ሆኖ ተፈጥሯልና ከወደታች መላእክት ይህን ሲነጋሩ ቢስማ ከወደላይ ግን ድምፅን ቢያጣ «እኔ ፈጠርኳችሁ» ብሎ ሐሰትን ከራሱ አመንጭቶ ተናገረ። በዚህ ሰዓት በመላእክት ዘንድ ታላቅ ሽብር ሆነ። ከዲያብሎስ የሐሰት መዝገብ ከሆነ ልቦናው መንጭታ የወጣች ይህች የአመጽ ንግግር በአለቅነት የተሾመላቸው ፲ሩን ነገድ በሦስት ወገን ከፋፈላቸው። (ሄኖ ፲፩፥፫፤ ዮሐ ፰፥፭)

፩ኛ. አዎን ሳጥናኤል ፈጥሮናል ያሉ አንድ ወገን

፪ኛ. ፈጥሮን ይሆን ወይስ አልፈጠረን ይሆን እያሉ የተጠረጠሩ ሁለተኛ ወገን

፫ኛ. ከዚያም ከዚህም ሳይሆኑ እንዲሁ ፈዘው የቀሩ ሦስተኛ ወገን

የቀሩት ፮ቱ ነገድ ከነገደ ሚካኤል ተጨመረው እርሱ በቦታ በበላይነት ስለሆነ ፈጠረን ካለ እኛም የበታቸችንን ፈጠርናችሁ እንባልን? ይህስ አይሆንም አሉ። በዚህ ሰዓት መለአከ ሰላም ቅዱስ ገብርኤል «ንቁም በበህላዌነ እስከ ነአምር ፈጣሪነ - ፈጣሪያችንን እስከምናቀው ድረስ በያለንበት ጸንተን እንቁም» ብሎ መላእክትን አረጋጋቸው።

ሳጥናኤልም ፈጠርኳችሁ ካልከን ፈጥረህ አሳየን አሉት። መፍጠር ተሳነው። በዚህ ጊዜ መላእክቱን ፈጽሞ እንዳያስታቸው ብሎ እሑድ በነግህ (ጠዋት ፩ ሰዓት) «ለይኩን ብርሃን - ብርሃን ይሁን» ብሎ ብርሃንን ፈጠረ። ብርሃኑን መዓልት ጨለማውን ሌሊት ብሎ ጠራው። (ዘፍ ፩፥፭)። መላእክትም ብርሃኑ ዕውቀት ሆኗቸው «ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ አሸናፊ እግዚአብሔር ምስጋናህ በሰማይና በምድር የመላ ነው» ብለው አመስግነውታል። ዲያብሎስና ያመኑበት መላእክት ግን ከክብራቸው ተዋርደዋል፤ ወደ ጥልቁም ተጥለዋል (ኢሳ ፲፬፥፲፪-፲፮)

እሑድ ከጠዋቱ ፪ ሰዓት

በዚህ ሰዓት መንፈስ ቅዱስ አንዱን ክንፉን ወደ ላይ አንዱን ክንፉን ወደታች አድርጎ ለመላእክት ታያቸው። «ቅዱስ እግዚአብሔር አብ ቅዱስ እግዚአብሔር ወልድ ቅዱስ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ብለው ምሥጢረ ሥላሴን አምልተው አስድተው ተናገሩ፤ ሃይማኖታቸውንም አጸኑ።»

እሑድ ከቀኑ ፫ ሰዓት እስከ ቀኑ ፲፪ ሰዓት

በነዚህ ሰዓታት ቅዱሳን መላእክትን በየነገዳቸው ከአጋዕዝት ጀምሮ እስከ መላእክት ያሉትን ቀባቸው፤ ማለትም እውቀት አእምሮን፤ የማያቋርጥ ምስጋናን ሰጣቸው፤ ሕማም ሞት ድካም እረፍት የሌለባቸው አደረጋቸው።

፫-፪-፩ ዕለተ ሰኔ (ሰኞ ዕለት)

ሰኔ ዕለቱ ሰኔ ካለው የግዕዝ ግስ የተገኘ ሲሆን ሁለት መሆኑን፤ ሁለት ማድረግን ያመለክታል። ሰኔ (ሰኞ) ሁለተኛ ዕለት ማለት ነው።

በዚህ ዕለት እግዚአብሔር ራሱን ዕለቱንና ጠፈርን ፈጥሮአል። ጠፈርን የፈጠረ በመጀመሪያው ሰዓተ ሌሊት (ከሌሊቱ በ ፩ ሰዓት) ነው። ጠፈር ከመፈጠሩ በፊት በዕለተ እሑድ የተፈጠረው ውሀ ከምድር እስከ ኤረር መልቶ አድሮ ነበረ። ያንን ውኃ ከ፫ ወገን ከፍሎታል።

፩ኛ. አንዱን እጅ በዚህ ዓለም አስፍሮታል

፪ኛ. ሁለተኛውን እጅ ከላይ አስፍሮታል። ይህም ውኃ ሐኖስ ይባላል።

፫ኛ. ሦስተኛውን እጅ «ለይኩን ጠፈር ማእከለ ማይ ወማይ - በውኃና በውኃ መካከል ጠፈር ይሁን» ብሎ በመካከል አጽንቶታል።

«በሁለተኛዬቱም ቀን በሐኖስና በውቅያኖስ መካከል ጠፈርን አድርጓልና። በዚያችም ቀን ውኃዎች ተከፋፍለው እኩሌቶቹ ወደ ላይ ወጥተዋልና፤ እኩሌቶቹ ከጠፈር በታች ወደአለው ወደ ምድር መካከል ወርደዋልና፤ በሁለተኛው ቀን ይህን ሥራ ብቻ ሠራ» እንዲል

(ኩፋ ፪፥፱)

፫-፪-፫ ዕለተ ሠሉስ (ማክሰኞ ዕለት)

ሠሉስ ሠላስ ሦስት አደረገ ከሰው የግዕዝ ግስ የተገኘ ሲሆን ትርጉሙ ሦስተኛ ማለት ነው።

በዚህ ዕለትም እግዚአብሔር ራሱን ዕለቱንና ፫ ፍጥረታትን ፈጥሯል። (ዘፍ ፩፥፲፪) እነዚህም፡-

፩ኛ. በመጥረቢያ የሚቆረጡ ዕፀዎችን /ዛፎችን.../

፪ኛ. በማጭድ የሚታጨዱ አዝርዕትን /ሣር መሰል ነገሮችን/

፫ኛ. በጣት የሚለቀሙ አትክልትን /ፍራፍሬዎችን . . ./

ከላይ የተጠቀሱትን ፍጥረታት እግዚአብሔር በዚህ ዕለት ከመፍጠሩ በፊት አስቀድሞ የተፈጠሩትን እንደሚከተለው አደላድሏል።

፩ኛ. ከሰኞ እስከ ማክሰኞ ከጠፈር በታች ምድርና ውኃ ተቀላቅለው ነበረ። ምድር ላይ የቀረውን አንድ እጅ ውኃ ለሦስት ከፍሎ አንዱን እጅ ከመሬት በታች አደረገው፤ ሁለተኛውን ደግሞ መሬትን አጎድጉዶ ውቅያኖስ አደረገው፤ ሦስተኛውን ደግሞ በምድር ላይ ባሕር፤ ወንዝ፤ ሐይቅ፤ ኩሬ...አደረገው።

፪ኛ. በዚህ ዕለት ከላይ ካየነው በተጨማሪ አምስቱ ዓለማተ መሬትን አደላድሏል። (ስለ አምስቱ ዓለማተ መሬት በገጽ ላይ ተመልከት)

፫-፪-፬ ዕለተ ረቡዕ (ረቡዕ ዕለት)

ረቡዕ ማለት አራተኛውን ዕለት የሚያመለክት ነው። በግዕዝ ራብዕ ማለት አራተኛ ማለት ነው።

በዚህ ዕለት እግዚአብሔር ራሱን ዕለቱን እንዲሁም በመጀመሪያው ሰዓተ ሌሊት ቀኑንና ሌሊቱን ይለዩ ዘንድ ፫ ብርሃናትን በሰማይ ጠፈር ላይ ፈጥሯል። (ዘፍ ፩፥፲፬)። እነርሱም ፀሐይ ጨረቃና ከዋክብት ናቸው

የፀሐይ ተፈጥሮ ከእሳትና ከነፋስ ነው። ጨረቃና ከዋክብትን ግን ከነፋስና ከውኃ አርግቶ ፈጥሯቸዋል። ከዚህ በኋላ በዕለተ እሑድ «ለይኩን ብርሃን» በሎ ከፈጠረው ከደገኛው ብርሃን የሰንዴን ቅንጣት ያህል አምጥቶ ያንን ከ፯ እጅ ከፋሎ ፯ቱን እጅ ለፀሐይ አደረገ። የቀረውን አንዱን እጅ እንደገና ከ፯ ከፋሎ ፯ቱን እጅ ለጨረቃ አደረገ። ቀረውን አንድ እጅ ለከዋክብት አደረገ። ከዋክብትንም በብርሃን ሲቀባ አላልቆ ነው።

«ኮከብ ከኮከብ በክብር ይበልጣልና» እንዲል።

(፩ ቆሮ ፲፭፥፵፩)

፫-፪-፭ ዕለተ ጎሙስ (ጎሙስ ዕለት)

ጎሙስ ጎመሰ ከሚለው የግዕዝ ቃል የተገኘ ሲሆን አምስተኛ የሚል ትርጉም አለው።

በዚህም ዕለት ራሱን ዕለቱንና ውኃ ሕያው ነፍስ ያላቸውን ፍጥረታት እንድታስገኝ ትእዛዝ በመስጠት በደመ ነፋስ ሕይወት ሕያዋን የሆኑ ፫ ፍጥረታትን ፈጥሯል

እነዚህም፡- ፩ኛ. በልብ የሚሳቡ (ምሳሌ፡- ዓሣ አንበሪ)

፪ኛ. በእግር የሚሸከረከሩ (ምሳሌ፡- ዳክዬ)

፫ኛ. በክንፍ የሚበሩ (ምሳሌ፡- ዓሣ አውጭ) ናቸው።

፫-፪-፮ ዕለተ ዓርብ (ዓርብ ዕለት)

ዓርብ ዓርብ ካለው ግሥ የተገኘ ሲሆን ትርጉሙም መካተቻ ማለት ነው። ይህም ዕለቱ የፍጥረት መካተቻ፤ ማብቂያ/መፈጸሚያ መሆኑን ያመለክታል።

ትምህርተ ሃይማኖት

በዚህም ዕለት እግዚአብሔር ራሱን ዕለቱንና በቀዳማይ ሰዓተ ሌሊት ከደረቅ ምድር በደመ ነፍስ ሕይወት ሕያዋን የሆኑ እንደ ኀሙስ ያሉ ፫ ፍጥረታትን ፈጥሯል። እነዚህም፦

፩ኛ. ሣር ነጭተው ውኃ ተጎንጭተው የሚኖሩ እንስሳት

፪ኛ. ሥጋ በጭቀው ደም ተጎንጭተው የሚኖሩ አራዊት እና

፫ኛ. ፍሬ ለቅመው ውኃ ጠጥተው የሚኖሩ አዕዋፍ ናቸው

በዕለተ ኀሙስና በዕለተ ዓርብ የተፈጠሩ ፋጥረታት «እንስሳት» በመባል አንድ ቢሆኑም በአኗኗራቸው ተለይተው ይታወቃሉ። የኀሙስ ፍጥረታት በየብስ የአርብ ፋጥረታት በውኃ መኖር አይሆንላቸውምና።

በዚሁ ዕለት በነግህ እግዚአብሔር «ሰውን በመልካችን እንደምሳሌአችን እንፍጠር» ብሎ ፬ቱን ባሕርያት ሥጋ ፭ኛ በሕርየ ነፋስን አዋሕዶ አዳምን ፈጥሮታል። (ዘፍ ፩፥፳፮) ከፈጠረውም በኋላ የሕይወት እስትንፋስን እፋ ብሎበታል። በዚህም ሰውን ከሌሎች በደመነፋስ ሕያዋን ሆነው ከሚኖሩ እንስሳት ለይቶ ክብርን ልጅነትን ሰጥቶ ለዘለዓለም ሕያው ፋጥረት አድርጎታል።(ዘፋ ፪፥፮)

እግዚአብሔር እስከዚህ እስክ ፯ኛው ዕለት የፈጠራቸው ፍጥረታት ፳፪ ናቸው። እነዚህን ፈጥሮ ከፈጸመ በኋላ በ ፯ኛው ቀን አረፈ። (ዘፍ ፪፥፪፤ ኩፋ ፫፥፪ እና ፫፡፡) አረፈ ማለትም ደክሞት አረፈ ማለት ሳይሆን መፍጠሩን ተወ ማለት ነው።

ከዚህ በኋላ አዳም በተፈጠረ በ ፰ኛው ቀን በሁለተኛው ዓርብ ረዳት የምትሆን ሔዋንን ፈጠረለት። (ዘፍ ፪፥፲፰)

፫-፫ ሃያው ዓለማት

እግዚአብሔር የፈጠረውን ፍጥረት ብዙውን አንድ እያለን ብንቆጥር ፳፪ ሥነ-ፍጥረት እንዳለ ከላይ ተመልክተናል። ከእነዚህ ውስጥ ከአራቱ ባህርያት ሥጋ (እሳት፣ ውኃ፣ መሬት፣ ነፋስ) ፳ ዓለማትን ፈጥሯል። ፈጥሯል ስንልም አደላድሏል፣ አከናውኗል ማለት እንጂ ሌላ አዲስ ፍጥረትን አስገኝቷል ማለት አይደለም። እነዚህ ሃያው ዓለማት ከ ፳፪ቱ ሥነ-ፍጥረት ውስጥ ተካተው የሚቆጠሩ ናቸው እንጂ ከ ፳፪ቱ ሥነ-ፍጥረት ውጭ ሌላ ፍጥረታት አይደሉም።

ሃያው ዓለማት የተፈጠሩት ከእሑድ እስከ ማክሰኞ ነው። ሃያው ዓለማት የሚባሉት ዝርዝራቸው በሠንጠረዥ ፪ ተመልክቷል።

ሠንጠረዥ ፪፦ የሃያው ዓለማት

ተ.ቁ	የዓለማቱ ስም	ብዛት
፩	ዓለማተ እሳት	፱
፪	ዓለማተ ነፋስ	፪
፫	ዓለማተ ማይ	፬
፬	ዓለማተ መሬት	፭
ጠቅላላ ድምር		፳

፩ኛ. ዓለማተ እሳት

ዓለማተ እሳት የተፈጣሩት ከእሳት ግብር፣ ጠባይ (ብሩህነት፣ ውዑይነት፣ ይቡስነት) ነው። የተፈጠሩበት ዕለትም ዕለተ እሑድ ነው። ዓለማተ እሳት በቁጥር ዘጠኝ ናቸው። እነርሱም፦

- ሰባቱ ሰማያት (በገጽ ላይ ተመልክት)

ትምህርተ ሃይማኖት

- ምጽንዓተ ስማይና
- ገሃነመ እሳት ናቸው

እግዚአብሔር ከእሳት ባህርይ ብሩህ ብሩሁን ወስዶ ሰባቱን ስማያትንና ምጽንዓተ ስማይን ፈጥሯል። ምጽንዓተ ስማይ (የሰማይ መጽኛ ወይ መሠረት) እግዚአብሔር ሁሉም ስማያት እንዲጸኑበት አድርጎ የፈጠረው የእሳት ጉዝንዝ ነው። ከዚህ በኋላ የእሳቱን ዝቃጭ (ጨለማውንና ፍጹሙን) ወደ ታች አውርዶ ገሃነመ እሳትን ፈጥሮበታል።

፪ኛ. ዓለማተ ነፋስ

ዓለማተ ነፋስ በነፋስ የተመሉ በነፋስ የረጉ የጸኑ ናቸው። የተፈጠሩትም በዕለተ ሰኑይ ነው።

ዓለማተ ነፋስ የሚባሉት ሁለት ናቸው።

- ሀ - ባቢል፡- ይህ የረጋ ነፋስ ከጠፈር በላይ የሚገኝ ሲሆን ሐኖስ ተብሎ የሚጠራውን ውኃ የሚሸከመው ነፋስ ነው።
- ለ - ይህን ዓለም የሚሸከመው ነፋስ

፫ኛ. ዓለማተ ማይ

እነዚህ ዓለማት ከውኃ የተፈጠሩ ውኃ የመላባቸው ዓለማት ናቸው። የተፈጠሩትም በዕለተ ሰኑይና በዕለተ ሠሉስ ነው።

ዓለማተ ማይ የሚባሉት ፬ ናቸው።

፩ኛ. ሐኖስ፡- ይህ ብጽብጽ ውኃ የመላበት ከኤረር በታች የሚገኝ የውኃ ዓለም ነው ይህን የውኃ ዓለም ባቢል የሚባል ነፋስ ይሸከመዋል።

፪ኛ. ጠፈር፡- ይህ ግግር ውኃ ነው። ጥንተ ባህርዩን በመጠኑ ስለለቀቀ እንደ አንድ ፍጥረት ተቆጥሯል

፫ኛ. ወቅያኖስ፡- ይህ መሬትን የሚከባት ውኃ ነው

፬ኛ. ከምድር በታች የሚገኝ ውኃ፡- ልበ አምላክ ዳዊት የምድር መሠረት ስለሆነው ስለዚህኛው የውኃ ዓለም እንዲህ ብሏል።

«ምድርን በውኃ ላይ ያጸና»

(መዝ ፻፴፭፥፮)

ከአራቱ ዓለማተ ማይ ሐኖስና ጠፈር የተፈጠሩት በዕለተ ሰኑይ ሲሆን ወቅያኖስና የምድር መሠረት የሆነው የውኃ ዓለም የተፈጠሩት ደግሞ በዕለተ ሠሉስ ነው።

፬ኛ. ዓለማተ መሬት

እነዚህ ዓለማት ከመሬት (ከአፈር) የተፈጠሩ ናቸው። ዓለማተ መሬት የሚባሉት የሚከተሉት ናቸው።

፩ኛ. ገነት፡- ቀድሞ ከበደል በፊት አዳምና ሔዋን የኖሩበት፤ ዛሬ በሃይማኖት ጸንተው ምግባር ሠርተው በሞተ ሥጋ ከዚህ ዓለም የተለዩ ቅዱሳን በአካለ ነፋስ እስከ ዕለተ ምጽአት ድረስ የሚቆዩበት የዕረፋት፤ የሕይወት የታደለና የደስታ ቦታ ናት።

በዚህች በገነት በፍሬ የተሞላች ፍሬዋን ለቅመው የማይጨርሱት፤ መዓዛ ጣዕሚ ልብን የሚመስጥ ዕፀ ሕይወት፤ ከወተት ይልቅ እጅግ የምትነጣ፤ ከማር ሰባት እጅ የምትጣፍጥ ማየ ሕይወት፤ በአራቱ ማዕዘን ዞረው ገነትን የሚያጠጡ ፩ቱ አፍላጋት (ወንዞች) ይገኙባታል።

፪ኛ. ብሔረ ሕያዋን፡- አካሄዳቸውን ከእግዚአብሔር ጋር ያደረጉ ቅዱስን በአካለ ሥጋ እያሉ ከዚህች ዓለም እየተነጠቁ በመሄድ የሚኖሩበት ናት። ከነዚህ ቅዱሳን ሰዎች መካከል ጳድቁ ሄኖክንና፤ ነቢዩ ኤልያስን መጥቀስ ይቻላል። (ዘፋ ነገ)

፫ኛ. ብሔረ ብፁዓን፡- ይህች ዓለም ከገቢረ ኃጢአት ፍጹም የተለዩ የጽድቅ ሥራን ብቻ የሚሠሩ ብፁዓን ሰዎች በሕይወተ ሥጋ የሚኖሩበት ናት።

ትምህርተ ሃይማኖት

ከላይ የተጠቀሱት ሦስቱ የብርሃን ምድር ናቸው። ከጠፈር ዝቅ ከምንኖርባት ምድር ከፍ ብለው የሚገኙ ሲሆን በዓይነ ሥጋ የማይታዩ (የተሠወሩ) ናቸው። ገነት በምሥራቅ ብሔረ ሕያዋን በሰሜን ብሔረ ብፁአን በደቡብ አቅጣጫ ይገኛሉ።

፬ኛ. የምንኖርበት መሬት፡- ከአዳም በደል በኋላ ለሰው ልጆች መኖሪያ ሆና የተሰጠች ናት።

፭ኛ. ሲኦል፡- የጸና ጨለማ የሞላበት፣ የሚያቃጥል እሳት ያለበት በምዕራብ አቅጣጫ ያለ ቦታ ነው። ኃጢአትን ሲሠሩ የኖሩ ሰዎች ከሞተ ሥጋ በኋላ በአካለ ነፋስ እስከ ዕለተ ምጽአት ድረስ እየተቀጡ የሚቆዩባት የቅጣት ቦታ ነች።

ከላይ የተዘረዘሩት ፩ቱ ዓለማት መሬት በብርሃን መጠን፣ በጥራትና በንጽሕና ይበላለጣሉ። ከሲኦል እኛ ያለንበት ዓለም ብሩህ ጥሩና ንጹሕ ነው። እኛ ካለንበት ዓለም ብሔረ ብፁዓን፣ ከብሔረ ብፁዓን ብሔረ ሕያዋን ከብሔረ ሕያዋን ገነት ብሩህ ጥሩና ንጹሕ ነው።

፫-፬ የምዕራፋ ማጠቃለያ

የፍጥረታት አስገኚ ልዑል እግዚአብሔር ከአሁኑ እስከ ዓርብ ፍጥረታትን ፈጥሯል። በሰባተኛው ዕለትም መፍጠሩን ፈጽሞ አልፈ። እግዚአብሔር በእነዚህ ዕለታት የፈጠራቸው ፍጥረታት በሠንጠረዥ ፫ ተጠቃለው ቀርበዋል።

ሠንጠረዥ ፫፡- የስድስቱ ዕለታት ፍጥረታት

የዕለት	በዕለቱ የተፈጠሩ ፍጥረታት ዝርዝር	በዕለቱ የተፈጠሩ ፍጥረታት ብዛት
እሁድ	፩ኛ- እሳት ፬ኛ- መሬት ፮ኛ- መላእክት ፪ኛ- ነፋስ ፭ኛ- ጨለማ ፯ኛ- ብርሃን ፫ኛ- ውኃ ፯ኛ- ሰባቱ ሰማያት	፰
ሰኞ	ጠፈር	፩
ማክሰኞ	፩ኛ. ዕፀዋት /ዛፎች.../ ፪ኛ. አዝርዕት /ሣር መሰል ነገሮች/ ፫ኛ. አትክልት /ፍራፍሬዎች/	፫
ረቢዕ	፩ኛ. ፀሐይ ፪ኛ. ጨረቃ ፫ኛ. ከዋክብት	፫
ኅመስ	በውኃ ውስጥ፡ ፩ኛ. በልብ የሚሳቡ ፪ኛ. በእግር የሚሸከረከሩ ፫ኛ. በክንፍ የሚበሩ እንስሳት	፫
ዓርብ	፩ኛ. እንሰሳት ፪ኛ. አራዊት ፫ኛ. አዕዋፍ ፬ኛ. ሰው	፬
ድምር		፳፪

ከነዚህ ከ ፳፪ ፍጥረታት መካከል ተካተው የሚቆጠሩ ሃያ ዓለማት አሉ።

ትምህርተ ሃይማኖት

እነዚህም ፱ ዓለማተ እሳት ፪ ዓለማተ ነፍስ ፬ ዓለማተ ማይና ፭ ዓለማተ መሬት ናቸው።
ሠንጠረዥ ፬ እነዚህን ዓለማት በቀላሉ ለማጥናት ይረዳል።

ሠንጠረዥ ፬፦ ሃያው ዓለማት ዝርዝርና የተፈጠሩባቸው ዕለታት

የዓለማቱ ስም	ብዛት	የዓለማቱ ዝርዝር	ዓለማቱ የተፈጠሩበት ዕለት
ዓለማተ እሳት	፱	፩ ድርሐ አርያም ፪ መንበረ መንግሥት ፫ ሰማይ ውዳድ ፬ ኢየሩሳሌም ሰማያዊት ፭ ኢዮር ፮ ራማ ፯ ኤረር ፰ ምጽንአተ ሰማይ ፱ ገሃነመ እሳት	እሑድ
ዓለማተ ነፋስ	፪	፩ ባቢል ፪ ይህን ዓለም የሚሸከመው ነፋስ	ሰኞ
ዓለማተ ውኃ	፬	፩ ሐኖስ ፪ ጠፈር	ሰኞ
		፫ ውቅያኖስ ፬ ከምድር በታች ያለ ውኃ	ማክሰኞ
ዓለማተ መሬት	፭	፩ ገነት ፪ ብሔረ ሕያዋን ፫ ብሔረ ብፁዓን ፬ የምንኖርባት መሬት ፭ ሲኦል	ማክሰኞ

መልመጃ ፩

ትእዛዝ ፩፡ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ስጥ

- ፩ እግዚአብሔር ጳጳሩን ሥነ ፍጥረት ከሁለት ወገን አስገኝቷል፤ ካለመኖር ወደ መኖር በማምጣትና ከተፈጠረው በመፍጠር። ጳጳሩን ሥነ ፍጥረት በሁለቱ ምድብ ከፍለህ በሠንጠረዥ ካስቀመጥክ በኋላ ለመምህርህ አሳይ።
- ፪ እግዚአብሔር የፈጠራቸውን ፍጥረታት ያስገኘው በሦስት መንገዶች ነው፤ በማለብ፣ በመናገርና በሥራ። ጳጳሩን ሥነ ፍጥረት ከእነዚህ ከሦስቱ በየትኛው መንገድ እንደተፈጠሩ በሠንጠረዥ መድበህ ካመለከትክ በኋላ ለመምህርህ አሳይ።
- ፫ እግዚአብሔር ፍጥረታትን የፈጠረበትን ምክንያት ግለጽ። ለእያንዳንዱም ምክንያት ምሳሌ የሚሆን ፍጥረት ጥቀስ።
- ፬ እግዚአብሔር ቅዱሳን መላእክትን «እምነብ አልቦ ኀብ ቡ» አምጥቶ ቢፈጠራቸውም በአንዳንድ ቅዱሳት መጻሕፍት ላይ ቅዱሳን መላእክት የተፈጠሩት ከእሳትና ከነፋስ ነው ተብሎ መጠቀሱ ምንን ለመግለጽ እንደሆነ አብራራ።

ትምህርተ ሃይማኖት

፭ በዕለተ ጎሙስና በዕለተ ዓርብ በተፈጠሩ እንስሳት መካከል ያለው ልዩነት ምን እንደሆነ ግለጽ።

ትእዛዝ ፪፡ ትክክለኛውን መልስ ምረጥ (ከአንድ በላይ ትክክለኛ መልስ ካለ ሁሉንም ትክክለኛ መልሶች ምረጥ)

፩ ከሚከተሉት ውስጥ በዕለተ ሠሉስ (ማክሰኞ) ያልተፈጠረ ፍጥረት የቱ ነው
ሀ) እሳት ለ) መሬት ሐ) አትክልት መ) ዕዕዋት

፪ የጽድቅ ሥራን ብቻ የሚሠሩ ሰዎች በሕይወተ ሥጋ የሚኖሩባት ቦታ
ሀ) መሬት ለ) ገነት ሐ) ብሔረ ብፁዓን መ) የጽድቅ ሥራን
ብቻ የሚሠሩ ሰዎች የሚኖሩባት ዓለም የለችም

፫ ከጠፈር በላይ የሚገኝ የረጋ ነፋስ የሞላበት ዓለም፡-

ሀ) ባቢል ለ) ሐኖስ ሐ) ምጽንዓተ ሰማይ መ) መልስ የለም

፬ በብሩህነትና በንጽሕና ከሚበልጠው ወደሚያንሰው በቅደም ተከተል በትክክል የተቀመጠው የትኛው ነው

ሀ) ሲኦል፣ መሬት፣ ብሔረ ብፁዓን፣ ብሔረ ሕያዋን፣ ገነት

ሀ) መሬት፣ ብሔረ ብፁዓን፣ ብሔረ ሕያዋን፣ ገነት፣ ሲኦል

ሀ) ገነት፣ ብሔረ ሕያዋን፣ ብሔረ ብፁዓን፣ መሬት፣ ሲኦል

ሀ) ገነት፣ ብሔረ ብፁዓን፣ ብሔረ ሕያዋን፣ መሬት፣ ሲኦል

ምዕራፍ አራት

አዕማደ ምስጢር

በዚህ ምዕራፍ የሃይማኖት ምስራቆች ስለሆኑ ስለ አምስቱ አዕማደ ምስጢራት በዝርዝር እንመለከታለን።

፩-፩ የምስጢር ፍቺ በቤተ ክርስቲያን

ምስጢር፡- አመሥጦረ ሠወረ ካለው የግዕዝ ቃል የተገኘ ሲሆን ዘይቤያዊ ፍቺው ለልብ ንደኛ ብቻ የሚነገር በሁለት ሰዎች መካከል የሚቀር ማለት ነው።

ይህን ዘይቤያዊ ፍቺ ግን ቤተ ክርስቲያን ምስጢር አትለውም። ምክንያቱም እግዚአብሔር የማያውቀው በሰዎች መካከል ብቻ ተወስኖ የሚቀር ነገር የለምና ነው። ሐናንያና ሰጺራ ከሰው ሁሉ ሠውረው የሠሩትን እግዚአብሔር ለቅዱስ ጴጥሮስ እንደገለጸለት። (ሐዋ ፩፥፩-፰)

በቤተክርስቲያን አፈታት ምስጢር ማለት፡-

በምርምር ጥልቀት፣ በእውቀት ብዛት ሊደረስበት የማይችል፣ በሥጋ አእምሮ ሳይሆን በመንፈስ አእምሮ የሚረዱት ረቂቅና ጥልቅ ኅቡዕ (የተሰወረ) ነገር ማለት ነው።

፩-፪ ምስጢር የተባሉበት ምክንያት

ምስጢር ማለት ከእውቀት በላይ የሆነ በእምነት ብቻ የሚረዱት መሆኑን ተመልክተናል። አምስቱ አዕማደ ምስጢራትም ምስጢር መባላቸው ከመምህራን ተምረው በልቦና መርምረው የሚያምኗቸው በዓይን የማይታዩ፣ በእጅ የማይጨበጡ ነገሮች የሚነገሩባቸው በመሆናቸው ነው። ሰው እነዚህን ምስጢራት የሚረዳው የማይታየውን በምታስረዳና ተስፋን በምታስረግጥ በእምነት ነው። አዋቂ ፍጥረት የሆነው የሰው ልጅ ሁሉን የመመርመርና የመረዳት ሥልጣን ከእምላኩ የተሰጠው ቢሆንም የፈጣሪውን ባሕርይውንና ግብሩን በሞላ ለመረዳት ውሉን ከሆነው አቅሙ በላይ ስለሚሆንበት በእምነት መቀበል ብቸኛ አማራጭ ነው።

፩-፫ አዕማድ የተባሉበት ምክንያት

አዕማድ፡- የሚለው ዐምድ የሚለው የግዕዝ ቃል ብዙ ቁጥር ነው። ዐምድ ማለት ትክል፣ ምስራ ማለት ነው። አዕማድ ማለት ደግሞ ምስራዎች ማለት ይሆናል።

ምስጢራቱ ምስራዎች መባላቸው ምስራ ቤትን ደግፎ እንደሚያጸና እነዚህም ቤተ-ልቡናን ከነፋቱ (በክህደት ከመውደቅ) የሚያጸኑ ስለሆነ ነው። ምስራ የሌለው ቤት ይፈርሳል፤ ይወድቃል። የቀና ሃይማኖት ያልተማረ፣ አምስቱን አዕማደ ምስጢር ያላወቀ ክርስቲያንም በክህደት በጥርጥር ይያዛል፤ ሃይማኖትን ባለመያዙ ምግባር ባለመሥራቱ በመንጸፈ ደይን ይወድቃልና ነው።

፬-፬ የአምስቱ አዕማደ ምስጢራት ዝርዝር አከፋፈል

፮ቱ አዕማደ ምስጢራት የሚባሉት፡-

፩. ምስጢረ ሥላሴ

፪. ምስጢረ ሥጋዊ

፫. ምስጢረ ጥምቀት

፬. ምስጢረ ቁርባን

፭. ምስጢረ ትንሣኤ ሙታን ናቸው

ምስጢረ ሥላሴና ሥጋዊ ነገረ መለከት የሚነገርባቸው ናቸው። ይህም ማን የመለከት ስሙን ግብሩን፣ ባህርዩን እንዲሁም ምስጢረ ትስብእትን (ሰው የመሆንን ምስጢር) የምንማርባቸው ናቸው።

ምስጢረ ጥምቀትና ምስጢረ ቁርባን የቤተክርስቲያን ሀብታት ናቸው። ከ፮ቱ ምስጢራተ ቤተ ክርስቲያን መካከልም ናቸው።

ምስጢረ ትንሣኤ ሙታን ደግሞ ስለ ነገረ ሕይወት ማለትም ከሞት በኋላ ስላላ ሕይወት የምንማርባት ነው።

በ፮ቱ አዕማደ ምስጢራት ሁሉን አካቶ ስለ እግዚአብሔር ባህርይና ጠባይዓት፣ ስለሰው ልጅ በኃጢአት መውደቅና ደግመኛ መዳን እንዲሁም ስለ ጽድቅና ኩነኔ መናገር ይቻላል። ለዚህም ነው ሐዋርያው ቅ/ጳውሎስ በእነዚህ በ ፮ቱ አዕማደ ምስጢራት ሃይማኖትን መግለጥ የመረጠው።

« . . ሌሎችን አስተምር ዘንድ በቋንቋ ከሚነገር ብዙ ቃል ይልቅ በቤተክርስቲያን በአእምሮዬ አምስት ቃላትን ልናገር እሻለሁ»

(፩ቆሮ ፲፬፥፱)

፬-፭ ምስጢረ ሥላሴ

ስዕል ፪፡ ስዕለ ሥላሴ

ሥላሴ፡- ሠለሰ ሦስት አደረገ ካለው የግዕዝ ቃል የወጣ ሲሆን ሦስትነት፣ ሦስት መሆን የሚል ፍቺ አለው። የምስጢርን ፍቺ በገጽ ፳፮ ተመልከት።

ምስጢረ ሥላሴ ስንልም የአንድነት የሦስትነት ነገር የሚነገርበት ምስጢር ማለት ነው። ቅዱሳት መጻሕፍትን አብነት በማድረግ ከቅዱሳን አባቶቻችን በተላለፈልን ትምህርት መሠረት እግዚአብሔርን በአንድነት በሦስትነት እናምነዋለን፤ እናመልከዋለን።

፬-፭-፩ የሥላሴ አንድነትና ሦስትነት

እግዚአብሔር አንድ ሲሆን ሦስት፣ ሦስት ሲሆን አንድ ነው።

፬-፭-፩-፩ አንድነት በምን?

ሥላሴ በህልውና፣ እግዚአብሔር በመባል፣ በአምላክነት፣ በአገዛዝ፣ በሥልጣን፣ በመለኮት፣ በባህርይ፣ በልብ፣ በቃል በእስትንፋስ አንድ ናቸው። እነዚህንም በመሳሰሉት ሁሉ አንድ ናቸው።
“እኔና አብ አንድ ነን።” እንዲል።

(ዮሐ. ፲፥፴)

እግዚአብሔር በአንድነቱ የሚታወቅባቸው ስሞች ፈጣሪ፣ አምላክ፣ ጌታ፣ መለኮት፣ እግዚአብሔር፣ አዶናይ፣ ኤልሻዳይ፣ ወዘተ የመሳሰሉት ናቸው።

(ሀ) ሥላሴ በህልውና (በአኗኗር) አንድ ናቸው።

ህልውና ማለት አንዱ በአንዱ መኖር ማለት ነው። ይኸውም በኩነታት (በሁኔታዎች) የሚገናዘብ ረቂቅ ምስጢር ነው።

«እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ እንዳ አታምኑምን?... እኔ በአብ እንዳለሁ አብም በእኔ እንዳለ እመኑ»

(ዮሐ. ፲፬፥፲ እና ፲፩)

ሥላሴ በህልውና አንድ ስለሆኑ (አንዱ በአንዱ ስላለ) አብ ተጠራ ማለት አብን በተለየ አካሉ መጠቀም ቢሆንም ወልድና መንፈስ ቅዱስም በአብ ህልውና አሉ። ለወልድም ለመንፈስ ቅዱስም እንዲሁ ነው። ለዚህ ነው መጽሐፍ ቅዱስ ሥራው የሦስቱም ሆኖ ሳለ ለአንዱ አካል ሰጥቶ የሚናገረው።

• ለአብ ሰጥቶ ሲናገር

“እኔ የምነግራችሁን ይህ ቃልም ከራሴ የተናገርኩት አይደለም፤ በእኔ ያለ አብ እርሱ ይህን ሥራ ይሠራዋል እንጂ።”

(ዮሐ. ፲፬፥፲)

ሥራውን ለአብ ሰጥቶ መናገሩ ቅድመ ዓለም በአብ ልብነት የታሰበውን በእኔ ቃልነት እናገራለሁ ለማለት ነው። ሥራው የሦስቱም ሆኖ ሳለ ለአብ ሰጥቶ መናገሩ በአብ ህልውና ወልድና መንፈስ ቅዱስ ስላሉ በአብ የሁሉንም መናገር ነው እንጂ አብ ብቻውን ይሠራል ማለት አይደለም። አብ ያለ ወልድ ምንም ሥራ እንደማይሠራ “...ሁሉም በእርሱ ሆነ፤ ከሆነውም ሁሉ ያለ እርሱ ምንም የሆነ የለም” ተብሎ ለእግዚአብሔር ወልድ ተነግሯል (ዮሐ.፩፥፫)

• ለወልድ ሰጥቶ ሲናገር

“እንደገና አስነግት ዘንድ እኔ ነፍሴን እሰጣለሁና... እኔ ላኖራት ሥልጣን አለኝ፤ መልሼ እወስዳት ዘንድ ሥልጣን አለኝና።”

(ዮሐ. ፲፥፲፰)

ሥልጣን የሁሉም ሲሆን ለወልድ ሰጥቶ ይናገራል። በወልድ ህልውና አብና መንፈስ ቅዱስ ስላሉ የእነርሱንም የሥልጣን ባለቤትነት መናገር ነው። ለዚህ ነው ሥልጣኑ የአብም ሥልጣን ስለሆነ እንዲህ የተባለው፡-

“እርሱን ኢየሱስን እግዚአብሔር አስነግው”

(ሐዋ. ፪፥፴፪)

• ለመንፈስ ቅዱስ ሰጥቶ ሲናገር

“ያ የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ ግን ወደ እውነት ሁሉ ይመራችኋል። የሚሰማውን ሁሉ ይናገራል እንጂ እርሱ ከራሱ አይናገርምና፤ የሚመጣውንም ይነግራችኋል። እርሱ እኔን ያከብረኛል ከእኔ ወስዶ ይነግራችኋልና። ለአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው ስለዚህም ከእኔ ወስዶ ይነግራችኋል አልኳችሁ።”

(ዮሐ ፲፮፥1፫-1፭)

መሪነት የሁሉም ሆኖ ሳለ ለመንፈስ ቅዱስ ሰጥቶ ይናገራል። በመንፈስ ቅዱስ ህልውና አብና ወልድ ስላሉ የእነርሱንም መሪነት መናገር ነው። በህልውናም አንድ ስለሆኑ “ለእኔ ካለኝ ወስዶ ይነግራችኋልና ለአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው” ይላል።

ትምህርተ ሃይማኖት

የህውልና አንድነት በዮርዳኖስ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዮሐንስ እጅ ሲጠመቅም ተገልጧል። ሦስቱ አካላት በዮርዳኖስ በአንድ ጊዜ ሲገኙ ህልውናቸው ደግሞ አብ በወልድ ቃልነት በመንፈስ ቅዱስ አስትንፋስነት «የምወደው የምወልደው ልጄ እርሱ ነው እርሱን ስሙ ብሎ» በመናገሩ ታውቋል።

የሥላሴን የህልውና አንድነት በሰው ልጅ ባሕርይ ምሳሌነትም ይረዳታል። ለእኛ ለሰው ልጆች ሦስት ነገር አለን። ልብ፣ ቃል፣ እስትንፋስ። በልቦናችን አብ፣ በቃላችን ወልድ፣ በእስትንፋሳችን መንፈስ ቅዱስ ይመስላሉ። በልቦናችን እንደምናስብ ሥላሴም በአብ ልቦናነት ያስባሉ፤ በቃላችን ቃል እንድንናገር በወልድ ቃልነት ይናገራሉ፤ በእስትንፋሳችን እንደምንተነፍስ በመንፈስ ቅዱስ እስትንፋስነት ይተነፍሳሉ።

ልብ፣ ቃል፣ እስትንፋስ የሥላሴ የባህርይ ክዋን /ሁኔታ/ ስማቸው ነው። ይህም የኩነታት (የሁኔታዎች) ሦስትነት በህልውና የሚገናኝበት /አንዱ በአንዱ ውስጥ የሚገኙበት/ ስም ነው።

- አብ ለራሱ ለባዊ (አዋቂ) ሆኖ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ ልብ እውቀት ነው። በእርሱ ልብነት ወልድ መንፈስ ቅዱስ ህልዋን ናቸው፤ ያስቡበታል።
- ወልድ ለራሱ ነባቢ (ቃል) ሆኖ ለአብ ለመንፈስ ቅዱስ ንባብ ቃል ነው። በእርሱ ቃልነት አብ መንፈስ ቅዱስ ህልዋን ናቸው፤ ይናገሩበታል።
- መንፈስ ቅዱስ ለራሱ ህያው ሆኖ ለአብ ለወልድ ህይወት ነው። በእርሱ እስትንፋስነት አብ ወልድ ህልዋን ናቸው፤ ሕያዋን ሆነው ይኖሩበታል።

ከዚህ ወጥቶ ግን ለሦስቱ አካላት ለየራሳቸው ልብ፣ቃል፣ እስትንፋስ አላቸው ማለት ክህደት ነው።

(ለ) ሥላሴ በእግዚአብሔርነት (እግዚአብሔር በመባል) አንድ ናቸው።

አብ እግዚአብሔር ይባላል፤ ወልድ እግዚአብሔር ይባላል፤ መንፈስ ቅዱስም እግዚአብሔር ይባላል። ነገር ግን አንድ እግዚአብሔር ቢባል እንጂ ሦስት እግዚአብሔር አይባልም።

“... አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው።” እንዲል።

(ዘዳ. ፯፥፬)

የሚከተሉት የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባባት ሦስቱም አካላት እግዚአብሔር እንደሚባሉ (እግዚአብሔር በመባል አንድ እንደሆኑ) ያሳያሉ።

- አብ እግዚአብሔር ተብሎ እንደሚጠራ፡-
“የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ፣ የእግዚአብሔር ፍቅር፣ የመንፈስ ቅዱስም አንድነት...”

(፪ቆሮ. ፲፫፥፲፬)

- ወልድ እግዚአብሔር እንደሚባል፡-
“በገዛ ደሙ የዋጀትን የእግዚአብሔርን ቤተክርስቲያን ትጠብቁ ዘንድ...”

(ሐዋ. ፳፥፳፻)

አማናዊት ቤተክርስቲያንን በደሙ ፈላሽነት የዋጀትና የመሠረታት እግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን ልብ ይሏል።

- መንፈስ ቅዱስ እግዚአብሔር እንደሚባል፡-(ሐዋ. ፭፥፫-፮)
“ጴጥሮስም፡- ሐናንያ ሆይ መንፈስ ቅዱስን ታታልለው ዘንድ የመሬትህንም ዋጋ ከፍለህ ታስቀር ዘንድ ሰይጣን በልብህ እንዴት አደረ?... እግዚአብሔርን እንጂ ሰውን አላታለልህም አለው”
ቅዱስ ጴጥሮስ ሐናንያን ያታለለው /የዋሸው/ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስን እንደሆነ ነግሮታል። ይህም መንፈስ ቅዱስ እግዚአብሔር እንደሚባል ያሳያል። በተጨማሪም ዕብ ፫፥፭ እና ዘ፬. ፲፯፥፯ በማገናኘብ መንፈስ ቅዱስ እግዚአብሔር እንደሚባል ማረጋገጥ ይቻላል።

ነባቤ መለኮት ቅዱስ ዮሐንስ ወንጌሉን መጻፍ ሲጀምር ሦስቱንም አካላት እግዚአብሔር ብሎ በመጥራትና የህልውናቸውን ቅድምና በመመስከር ነው።

“በመጀመሪያ ቃል ነበረ። ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ። ቃልም እግዚአብሔር ነበረ። ይህም በመጀመሪያ በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ።”

(ዮሐ. ፩፥፩-፪)

ሦስት ጊዜ እግዚአብሔር ማለቱ ሦስቱም አካላት እግዚአብሔር መባል የሚገባቸው በመሆናቸው ነው።

(ሐ) ሥላሴ በፈጣሪነት አንድ ናቸው።

“በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይና ምድርን ፈጠረ” በሚለው የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል “ፈጠረ” አለ እንጂ “ፈጠሩ” አለማለቱ ሥላሴ በፈጣሪነት አንድ መሆናቸውን ያሳያል። (ዘፍ. ፩፣፩)። በተጨማሪም ልቦ አምላክ ዳዊት “አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትህ ሰማያትም የእጅህ ሥራ ናቸው።” ብሎ አንድ ፈጣሪ ብቻ መኖሩን ገልጧል። (መዝ. ፪፩፣፳፭)

ሥላሴ በመፍጠር አንድ በመሆናቸው «እግዚአብሔር ፈጠረ» ብሎ መጽሐፍ ቅዱስ አንድ ፈጣሪ መኖሩን እየተናገረ በሌላ መልኩ በህልውና አንድ ናቸውና ፈጣሪነትን ለአብ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ ሰጥቶም ይናገራል። (ስለ ህልውና አንድነት በገጽ የተሰጠውን ማብራሪያ ተመልከት)

- (ኢዮ. ፴፫፣፱) “የእግዚአብሔር መንፈስ ፈጠረኝ” ሲል መንፈስ ቅዱስ ፈጣሪ መሆኑን
- (ዮሐ. ፩፣፫) “ ያለ እርሱ ምንም የሆነ የለም” ሲል ወልድ ፈጣሪ መሆኑን
- (መዝ. ፴፪፣፮) “የእግዚአብሔር ይቅርታው ምድርን ሞላ፤ በእግዚአብሔር ቃል ሰማዮች ጸኑ፤ ሠራዊታቸውም ሁሉ በአፉ እስትንፋሱ።” ሲል ሦስቱም አካላት ፈጣሪ መባል የሚገባቸው መሆኑን ያሳያል።

(መ) ሥላሴ አምላክ በመባል አንድ ናቸው።

አብ አምላክ ይባላል፤ ወልድ አምላክ ይባላል፤ መንፈስ ቅዱስም አምላክ ይባላል። ነገር ግን አንድ አምላክ ቢባል እንጂ ሦስት አምላክ አይባልም። (፩ጢሞ ፩፣፲፮፤ ኢሳ ፵፥፳፰)

፬-፭-፩-፪ ሦስትነት በምን?

ሥላሴ በስም በአካል፣ በግብር፣ በኩነት ሦስት ናቸው።

አካልና ስም ቋንቋዊ ፍቻቸውን ስንመለከት፡-

- **አካል፡-** ከራስ ጸጉር እስከ እግር ጥፍር በሥጋ በአጥንት በጅማት በቁርበት የተያያዘ ገጽን መልክዕን አቋምን ያሳያል።
 - **ገጽ፡-** ልብስ የማይሸፍነው ከአንገት በላይ ያለውን መገለጫ ወይም በአጭሩ ፊትን ያመለክታል። መለያ መታወቂያ ማለት ነው።
 - **መልክዕ፡-** ጎብርን፣ ቅርጽን፣ ደምግባትን ያመለክታል። ይኸውም ቀይ መልክ፣ ጥቁር መልክ፣ መልክ መልካም፣ መልክ ክፉ ሲል ይታወቃል።
- **ስም፡-** ከራስ ጸጉር እስከ እግር ጥፍር ያለው አንድ አካል ከሌላ አካል ተለይቶ ማን እንደሆነ ታውቆ የሚጠራበት ነው።
 - ስም ስንልም ሦስት ዓይነት ነው።
 - ሀ- **የተጸውዎ ስም፡-** አንዱ ከሌላው ተለይቶ የሚጠራበት ቁጥራቸው ከአንድ በላይ ለሆኑ ተመሳሳይ ባህርይ ላላቸው የሚሰጥ ስም ነው። በሌላ ሁለተኛ ወገን የሚሰጥ ስለሆነ በአብዛኛው ዋናው አገልግሎቱ ከብዙዎቹ ተመሳሳይ አካላት አንዱን ለይቶ ለመጥራት ነው።
 - ለ - **የግብር ስም፡-** በአካል ተቀድሞ የአካልን እንቅስቃሴ ጠባይና ሥራ የመሳሰሉትን የሚያመለክት ነው።
 - ለምሳሌ፡- ገበሬ፣ ሰዓሊ ...
 - ሐ- **የአካል ስም፡-** ይህ ስም የሚነሳው ከባህርይ በመሆኑ በአካል የሚቀዳም ሳይሆን ከአካል ጋር እኩል ህላዊ ያለው ስም ነው።
 - ለምሳሌ፡- ሰው፣ ፈረስ፣ አንበሳ እንደማለት ሲሆን ይህን ስም ያገኙት አካል ሲገኝ ጀምሮ ነው እንጂ ኖረው ኖረው አይደለም።

ሀ) የሥላሴ የአካል ሦስትነት

ሥላሴ በአካል ሦስት ናቸው። ይህም ማለት ለአብ ፍጹም አካል ፍጹም መልክ ፍጹም ገጽ አለው። ለወልድም ፍጹም አካል ፍጹም መልክ ፍጹም ገጽ አለው። ለመንፈስ ቅዱም ፍጹም አካል ፍጹም መልክ ፍጹም ገጽ አለው።

ሰው በአርአያ ሥላሴ ተፈጥሯልና የሥላሴ አካል መገለጫ ነው። ለዚህ ነው በመጽሐፍ ቅዱስ ለእግዚአብሔር በሰው አካል አምሳል እጅ እግር፣ አይን፣ ጆሮ እንዳሉት የተጻፈው።

“የእግዚአብሔር ዐይኖች ወደ ጸድቃኑ ጆሮዎቹም ወደ ልመናቸው ናቸውና።”

(መዝ. ፴፫፡፲፭)

“... ሰማይ ዙፋኔ ነው ምድርም የእግራ መረገጫ ናት”

(ኢሳ. ፳፮፡፩)

ይህ ማለት ግን በእግዚአብሔር አካልና በሰው አካል መካከል ልዩነት የለም ማለታችን አይደለም። ትልቅ ልዩነት አለ። ይህንንም ልዩነት በሠንጠሻ ፭ ተመልከት

ሠንጠረዥ ፭፡- የሰውና የሥላሴ አካል ልዩነት

የሰው አካል	የሥላሴ አካል
ግዙፍ ነው	በዓይን አይታይም፤ በህሊናም አይታሰብም፤ ረቂቅ ነው
ውሱን ነው	በሰማይና በምድር በአየርና በዕመቅ የመላ ነው፤ በሁሉም ቦታ አለ።
ጠባብ ነው	ስፋህ /ስፊ/ ነው። ለስፋቱም ልክና መጠን የለውም፤ ላይና ታች ቀኝና ግራ የለውም
ፈራሽ በስባሽ ነው (ዘፍ. ፫፡፲፱፤ መዝ. ፻፪፡፲፬)	ይህ የሌለበት ሕያወ ባህርይ ነው (ራዕ ፩፡፲፰)
ደካማ ነው	ሁሉን ቻይ ድካም የሌለበት ነው (ኢሳ ፵፡፳፯)
አስገኚ አለው	አስገኝ የሌለው ነው

በአጭሩ ሰው ሥጋ ለባሽ ስለሆነ ግዙፍና ተዳሳሽ አካል ሲኖረው እግዚአብሔር ግን መንፈስ በመሆኑ ረቂቅና የማይዳሰስ አካል አለው።

የእግዚአብሔርን የአካል ሦስትነት ስናስብ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ለአየራሳቸው ፍጹም አካል ስላላቸው ሦስቱም በተለየ አካላቸው እኔ ማለት የሚቻለቸውና እርሱ የሚባልላቸው ናቸው።

“እኔ ፊተኛው ነኝ፤ እኔም ዘላለማዊ ነኝ...ከሆነበትም ዘመን ጀምሮ እኔ በዚያ ነበረሁ። አሁንም ጌታ እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል።”

(ኢሳ. ፵፰፡፲፪-፲፮)

“እኔ ፊተኛው ነኝ” ያለ በተለየ አካሉ ሰው ሆኖ የመጣው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። የላከውን አብን እግዚአብሔር ብሎ መንፈስ ቅዱስን ደግሞ መንፈሱ ብሎ አነሳ። በአካል ፍጹማን ናቸውና

“ልከውኛል” አለ።

በቅዱስ ወንጌልም እንዲህ የሚል ተጽፏል።

“እኔም አብን እለምነዋለሁ። እርሱም ለዘለዓለም ከእናንተ ጋር ይኖር ዘንድ ሌላ አጽናኝ ይሰጣችኋል። እርሱም ዓለም ስለማያየውና ስለማያውቀው ሊቀበለው የማይቻለው የእውነት መንፈስ ነው”

(ዮሐ. ፲፬፡፲፮-፲፯)

ትምህርተ ሃይማኖት

“ሌላ አጽናኝ” መባሉም፡- አብ አጽናኝ ነው ልጁን ወደ ዓለም የላከ ነውና፤ ወልድም አጽናኝ ነው ዓለምን ለማዳን የመጣ ነውና፤ ከሁለቱም ሌላ ፍጹም □አካል ያለው አጽናኝ ለማለት ነው። በተጨማሪም ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንዲህ ብሏል፡-

“ከእናንተም ጋር ሳለሁ ይህን ነገርኋችሁ፤ ነገር ግን አብ በስሜ የሚልከው የእውነት መንፈስ ጳራቅሊጦስ እርሱ ሁሉን ያስተምራችኋል።”

(ዮሐ 14፡26-27)

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በማየ ዮርዳኖስ በእደ ዮሐንስ ሲጠመቅ ሦስቱም አካላት በአንድ ቦታ በአንድ ሰዓት መገኘታቸውም ሥላሴ በአካል ፍጹማን ለመሆናቸው (ለእየራሳቸው አካል ያላቸው ለመሆኑ) ተጨማሪ ማስረጃ ነው። (ማቴ. 28፡1-2 እና 29)

ለ) የሥላሴ የስም ሦስትነት

ሥላሴ በስም ሦስት ናቸው። የስም ሦስትነታቸውም አብ፣ወልድ መንፈስ ቅዱስ ነው።

- አብ ማለት አባት፤ አሥራዊ ማለት ነው። ወልድን የወለደ፤ መንፈስ ቅዱስን ያሰረጸ ነውና
- ወልድ ማለት ልጅ ማለት ነው፤ የአብ የባህርይ ልጅ ነውና
- መንፈስ ቅዱስ ማለት ሠራዊ (የተገኘ፤ የወጣ) ማለት ነው። ከአብ አብን መስሎ ወልድን አህሎ የሠረፀ ነውና።

አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ የሚለው የሥላሴ የአካል ስማቸው ነው። ምንም እንኳ ሥላሴ በዚህ ጊዜ ተገኙ ባይባልም፤ ጥንት መሠረት ሳይኖረው ቅድመ ዓለም ሲርኖ የኖረ ነው እንጂ እንደተጸውዎ ስም ኖሮ ኖሮ የወጣ አይደለም። የሥላሴ አካል ጥንት እንደሌለው ሁሉ ለስሙም ጥንት የለውም።

አብ ተለውጦ ወልድን መንፈስ ቅዱስን እንደማይሆን የአብ ስሙ ተለውጦ ወልድ መንፈስቅዱስ አይባልም። ለአብ የአባትነት ስም የአባትነት ክብር አለውና። ወልድም ወልድ ቢባል እንጂ አብ መንፈስ ቅዱስ አይባልም፤ የባህርይ ክብሩ ከአብ ሳያንስ የልጅነት ክብር የልጅነት ስም አለውና። መንፈስ ቅዱስም መንፈስ ቅዱስ ቢባል እንጂ አብ ወልድ ተብሎ አይጠራም። የባህርይ ክብሩ ከአብ ከወልድ ሳያንስ መንፈስ ቅዱስ ተብሎ ይጠራል እንጂ።

የሥላሴ የስም ሦስትነት በብሉይ-ም በሐዲሳትም ተመስክሯል።

በብሉይ ኪዳን

“እግዚአብሔር አለኝ፡- አንተ ልጄ ነህ እኔም ዛሬ ወለድሁህ”

(መዝ. 81፡5)

ቅድመ ዓለም አካል ዘእምአካል፤ ባህርይ ዘእምባህርይ የወልድኩህ ልጄ ነህ አለኝ። ዛሬም በተዋህዶ የወለድኩህ ልጄ ነህ አለኝ ብሎ አብና ወልድን ያነሳል። ተናጋሪው ወልድ ነው፤ እግዚአብሔር ብሎ አብን አንስቷል።

“ይህን ታውቅ እንደሆንህ፤ ስሙ ማን የልጁ ስም ማን ነው?”

(ምሳ. 9፡9)

ይህ ቃል አብ የአባትነት፤ ወልድ የልጅነት ስም እንዳላቸው ያሳያል።

በሐዲስ ኪዳን

“ ሂዱና በአብ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችኋቸው አሕዛብን ሁሉ አስተምሩ።”

(ማቴ 28፡19)

“ያ የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ ግን ወደ እውነት ሁሉ ይመራችኋል። ...ለአብ ያለው ሁሉ የእኔ ነው ስለዚህም ከእኔ ወስዶ ይነግራችኋል አልኳችሁ።”

(ዮሐ 14፡27-28)

ትምህርተ ሃይማኖት

ሥላሴ በክብር በሥልጣን አንድ ስለሆኑ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ተብለው ሲጠሩ የሥልጣን ቅደም ተከተልን የሚያሳይ አይደለም። ለዚህም ነው ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ወልድን አስቀድሞ፤ አብና መንፈስ ቅዱስን አስከትሎ ሲጠራ በሚከተለው ጥቅስ ማየት ይቻላል።

“የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ የእግዚአብሔር ፍቅር የመንፈስ ቅዱስም አንድነት ከሁላችሁ ጋር ይሁን። አሜን።”

(፪ቆሮ. ፲፫፡፲፬)

ሐዋርያው ቅዱስ ጴጥሮስ ደግሞ አብን አስቀድሞ መንፈስ ቅዱስንና ከዚያም ወልድን አስከትሎ ሲጠራ የሚከተለው ምንባብ ያሳያል።

“... እግዚአብሔር አስቀድሞ እንዳወቃቸው በመንፈስ ቅዱስም እንደሚቀደሱ፤ ይታዘዙና በኢየሱስ ክርስቶስ ደም ይፈጩ ዘንድ...”

(፩ጴጥ. ፩፡፪)

ሐ) የሥላሴ የግብር ሦስትነት

ግብር ማለት ሥራ ማለት ነው፤ ሥላሴ በግብር ሦስት ናቸው።

- የአብ ግብሩ ወልድን መውለድ መንፈስ ቅዱስን ማሥረጽ ነው
- የወልድ ግብሩ ከአብ መወለድ ነው።
- የመንፈስ ቅዱስ ግብሩ ከአብ መስረጽ ነው።

አብ ቢወለድ ቢያሠርፅ እንጂ እንደ ወልድ አይወለድም፤ እንደ መንፈስ ቅዱስ አይሠርፅም። ወልድም ቢወለድ እንጂ እንደ አብ አይወለድም አያሠርፅም፤ እንደ መንፈስ ቅዱስም አይሠርፅም። መንፈስ ቅዱስም ቢሠርፅ እንጂ እንደ አብ አይወለድም አያሠርፅም እንደ ወልድም አይወለድም።

ወላዲ አሥራዊ፤ ተወላዲ፤ሠራዊ የሚለው የሥራሴ የአካል ግብር ስማቸው ነው። ይህም በቅዱሳት መጻሕፍት ምስክርነት የተረጋገጠ ነው።

“በእርሱ ደስ የሚለኝ የምድደው ልጄ ይህ ነው”

(ማቴ. ፫፡፲፮)

ይህ ቃል አብ ወልድን እንደወለደ ያሳያል፤ ልጄ ብሎ ጠርቶታልና።

“እኔ ከአብ ዘንድ የምልክላችሁ ጳራቅሊጦስ እርሱም ከአብ የሚወጣ የእውነት መንፈስ...”

(ዮሐ. ፲፭፡፳፮)

ይህ ደግሞ መንፈስ ቅዱስ ከአብ እንደሠርፀ ያሳያል።

አብ ወልድን ቢወልድ መንፈስ ቅዱስን ቢያሠርፅ ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ በፊት ነበረ አያሰኝም። በእኛ ግዕዝ (ልማድ) አባት ሲበልጥ ሲቀድም፤ ልጄ ሲተካ ሲከተል ነው። በሥላሴ ግን አብን አባት ወልድን ልጄ መንፈስ ቅዱስን ሠራዊ ስላለን መቅደም መቀዳደም፤ መተከተል መከታተል፤ መብለጥ መበላለጥ የለባቸውም። የውስጥ የባህርይ ግብር ነውና።

ሐ) የሥላሴ የኩነት ሦስትነት

ኩነታት በህልውና /በአኗኗር/ እየተገናዘቡ በአንድ መለኮት የነበሩ ያሉና የሚኖሩ ናቸው። እነርሱም ልብነት ቃልነትና እስትንፋስነት ናቸው።

- **ልብነት፦** በአብ መሠረትነት ለራሱ ለባዊ /አዋቂ/ ሆኖ ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ ልብ /ዕውቀት/ መሆን ነው
- **ቃልነት፦** በወልድ መሠረትነት ለራሱ ነባቢ /ቃል/ ሆኖ ለአብ ለመንፈስ ቅዱስ ንባብ /ቃል/ መሆን ነው
- **እስትንፋስነት፦** በመንፈስ ቅዱስ መሠረትነት ለራሱ ሕያው ሆኖ ለአብ ለወልድ ሕይወት መሆን ነው

የኩነታት ሦስትነት ከአካላት ሦስትነት ይለያል። ኩነታት ያለተፈልጦ በተጋብኦ በአንድነት አካላትን በህልውና እያገናዘቡ በአንድ መለኮት ያሉና የሚኖሩ ናቸው። አካላት ያለተጋብኦ በፍጹምነት ያሉ ናቸው። ሥላሴ በአካላት ፍጹም ሦስት ሲሆኑ በልብ፤ በቃል፤ በእስትንፋስ ግን ተገናዛቢዎች ስለሆኑ

ትምህርተ ሃይማኖት

በአንድ ልብ ያስባሉ፣ በአንድ ቃል ይናገራሉ፣ በአንድ እስትንፋስ ሕያዋን ሆነው ይኖራሉ፣ አንድ ፈቃድ ይፈቅዳሉ፣ አንድ አሳብ ያስባሉ፣ በአንድነት አንድ ሥራ ይሠራሉ፣ በአንድነት የመለካሉ።

ይህ ከላይ በዝርዝር የተመለከተው የእግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት በብሉይትና በሐዲሳት እንዴት እንደተገለጠ ደግሞ ከዚህ ቀጥለን እንመለከታለን።

በብሉይ ኪዳን

ጥቅስ አንድ፡-

«እግዚአብሔርም አለ፡- ሰውን በአርአያችንና በአምሳላችን እንፍጠር።»

(ዘፍ ፩፥፳፮)

በዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል «እግዚአብሔርም አለ» ብሎ አንድነቱን፤ ሰውን በአርአያችንና በአምሳላችን እንፍጠር» ብሎ ብዛቱን ይገልጻል። በተጨማሪም «እንፍጠር» የሚለው በፈጣሪነት ሥልጣን ትክክል (እኩል) የሆኑ አካላት የሚነጋገሩ መሆኑን ያሳያል።

ጥቅስ ሁለት፡-

«እግዚአብሔር አምላክም አለ፡- እነሆ አዳም መልካምንና ከፉን ለማወቅ ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ።»

(ዘፍ ፫፥፳፪)

እግዚአብሔር አለ ብሎ አንድነቱን ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ ብሎ ከሁለት አካል በላይ እንደሆኑና ሥላሴ አንድ አካል አለመሆናቸውን ያሳያል።

ጥቅስ ሦስት፡-

“እግዚአብሔርም አለ ... ኑ እንወረድ አንዱም የሌለውን ነገር እንዳይሰማው ቋንቋቸውን በዚያ እንደባልቀው።”

(ዘፍ ፲፩፥፮)

“እግዚአብሔርም አለ” በሚለው አንድነቱን፣ “ኑ እንወረድ” በሚለው ደግሞ አንዱ አካል ከአንድ በላይ ለሆኑ ሌሎች አካላት መናገሩን እንገነዘባለን። በተጨማሪም “ቋንቋቸውን እንደባልቀው” የሚለው የመፍረድ የመቅጣት ስልጣናቸው እኩል (አንድ) የሆኑ አካላት እንዳሉ ያሳያል።

ጥቅስ አራት፡-

(ዘፍ ፲፰፥፩-፲)

በዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ንባብ እግዚአብሔር ለአብርሃም በሦስት ሰዎች አምሳል መገለጽ ተመልክቷል። ይህም ቀደም ባሉት ጥቅሶች ግልጽ ሆኖ ያልተቀመጠውን የእግዚአብሔርን ሦስትነት ገሃድ ያደርገዋል።

አብርሃምም ይናገረው የነበረው አንድነትንና ሦስትነትን የሚያሳይ ነው።

- “አቤቱ በፊትህ ባለሟልነትን አግንቼ እንደሆነ ባሪያህን አትለፈው” ማለቱ ሦስቱ ሰዎች በጌትነት አንድ መሆናቸውን ያሳያል። ቀጠል አድርጎ...
- “ ውኃ እናምጣላችሁ” ማለቱ በሦስትነታቸው መናገሩ ነው
- “ ሦስት መስፈሪያ ዱቄት አዘጋጁ” ብሎ ሚስቱን ሣራን ሲያዛት ሦስትነትን “ለውሽውም እንጎቻም አድርጊ” ብሎ በአንድ ለውሳ እንጎቻ እንድትጋግር ማዘዙ ደግሞ የሦስቱን አንድነት ያጠይቃል።

ጥቅስ አምስት፡-

“የእስራኤልን ልጆች ስትባርኳቸው እንዲህ በሏቸው። እግዚአብሔር ይበርክህ ይጠብቅህም፤

እግዚአብሔር ፊቱን ያብራልህ ይራራልህም። እግዚአብሔር ፊቱን ወደ አንተ ያንሳ ሰላምንም ይስጥህ”

(ዘኁ ፮፥፳፫-፳፮)

ሦስት ጊዜ እግዚአብሔር መባሉ ሦስትነትን፤ ቃሉ አንድ መሆኑ አንድነትን ያመለክታል። ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ በ፪ ቆሮ ፲፫፥፲፬ ላይ ከተናገረው ቃል ጋር በማቆራኘት እንደሚከተለው ይተረጎማል።

“እግዚአብሔር ይባርክህ ይጠብቅህም” የሚለው ለእግዚአብሔር ወልድ የተነገረ ነው።”

ይህም ማለት ቡሩክ እግዚአብሔር መርገመ ሥጋን መርገመ ነፍስን አርቆልህ በረከተ ሥጋንና በረከተ ነፍስን ይስጥህ፤ በነፍስም በሥጋም ይጠብቅህ፤ ከክህደት ከጥርጥር ከሥጋዊ ጠላት፤ ከጸብኦ አጋንንት ከመርገም ከኩነኔ ከገሃነም ይጠብቅህ ማለት ነው። ይህም ያለ እግዚአብሔር ጸጋ አይገኝምና ቅዱስ ጳውሎስ “የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ” ብሎ ጠቅሶታል። “ጸጋስ ሥርየተ ኃጢአት ይኢቲ” እንዲል ሰው ከኃጢአት አስራት የተፈታው፤ ከሲኦል የወጣው በኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ ነውና።

“እግዚአብሔር ፊቱን ያብራልህ፤ ይራራልህም”

ሰው ወዳጁን በብሩህ ገጽ በፈገግታ ይቀበለዋል። ብሩህ ገጽ የፍቅር መግለጫ ነው። ርህራሄ ደግሞ ከፍቅር የሚመነጭ ነው። ምስጢሩም እግዚአብሔር እኛን በፍቅር አይን ተመልክቶ በርህራሄው ከመከራ እንደሚያድነን የሚያስረዳ ነበረ። “የእግዚአብሔር ፍቅር” ብሎ ቅዱስ ጳውሎስ ለጠቀሰው ነው። (በተጨማሪ ዮሐ. ፫፡፲፮፤ ፩ዮሐ ፫፡፲፱ ተመልከት)

“እግዚአብሔር ፊቱን ወዳንተ ያንሳ ሰላምንም ይስጥህ”

ይህም በምሕረት ዓይን ይመልከትህ፤ በውስጥ በአፍክ፤ በነፍስ በሥጋ ሰላምን ይስጥህ ማለት ነው። ቅዱስ ጳውሎስ “የመንፈስ ቅዱስ ሕብረት” ያለው ነው፤ የመንፈስ ቅዱስ ሰላም ሲል። ሰላም የሚገኘው ሕብረት ባለበት ነውና። ሰላምና ሕብረት፤ ጸብኦ መለያየት አይነጣጠሉምና።

ጥቅስ ስድስት፡-

“የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች፤ የእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ አደረገችኝ፤ የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች”

(መዝ ፻፲፯፡፲፮-፲፯)

የእግዚአብሔር ቀኝ የሚለው ሦስት ጊዜ መነገሩ የሦስትነት፤ ቃሉ አለመለወጡ የአንድነት ነው።

ጥቅስ ሰባት፡-

“እግዚአብሔር ታላቅ ነው፤ ኃይሉም ታላቅ ነው፤ ለጥበቡም ቁጥር የለውም”

(መዝ ፻፵፯፡፭)

ይህም ማለት፡- እግዚአብሔር አብ ገናና ነው፤ ኃይሉ እግዚአብሔር ወልድም ገናና ነው፤ ኃይሉ አለው ኃይሉ ስለተገለጸበት፤ በኃይል አንድ ስለሆነ። ጥበቡ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስም ሀብቱ ፍጹም ነው። መንፈስ ቅዱስ ሀብቱ ብዙ ነውና ስፍር ቁጥር የሌለው ጥበብ ብሎ መንፈስ ቅዱስን አነሳ። (ኢዮ ፱፡፬)

ጥቅስ ስምንት፡-

“አንዱም ለአንዱ ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ምድርም ሁሉ ከክብሩ ተሞልታለች እያለ ይጮኽ ነበረ።”

(ኢሳ. ፮፡፫)

ሦስት ጊዜ ቅዱስ መባሉ የሦስትነት ቃሉ አለመለወጡ የአንድነት ምሳሌ ነው። በሌላም መልኩ ሦስት ጊዜ ቅዱስ መባሉ የሦስትነት ቃሉ አለመለወጡ ሦስቱ አካላት በምስጋና ትክክል መሆናቸውን የሚያሳይ ነው።

ድግግሞሽ ነው እንዳይባል መጽሐፍ ቅዱስ በተጻፈበት በዕብራውያን የአነጋገር ዘይቤ ደጊመ ቃል ሁለት ጊዜ ነው እንጂ ሦስቱ አይደለም። ለዚህም የሚከተሉትን ማስረጃዎች ተመልከት። (ዘፍ ፳፪፡፲፩፤ ዘፀ ፫፡፱፤ ፩ሳሙ ፫፡፲)

ጥቅስ ስምንት፡-

“የጌታንም ድምፅ፡- ማንን እልካለሁ? ማንስ ወደዚያ ሕዝብ ይሄድልናል? ሲል ሰማሁ”

(ኢሳ. ፮፡፳)

ማንን እልካለሁ? የሚለው አንድነቱን፤ ማንስ ይሄድልናል? የሚለው ደግሞ ሦስትነቱን ያሳያል።

ትምህርተ ሃይማኖት

በተጨማሪም የሚከተሉት የብሉይ ኪዳን ምንጣባት የሥላሴን አንድነትና ሦስትነት የሚያሳዩ ናቸው።

- ኢሳ ፵፰፥፲፪-፲፮
- ጦቢ ፰፥፮
- ሲራ ፫፥፳፪
- መዝ ፴፪፥፭-፮
- ዘፍ ፪፥፲፰

በሐዲስ ኪዳን

የአንድነቱና የሦስትነቱ ነገር በብሉይ ኪዳን በምስጢር የታወቀ ቢሆንም በሐዲስ ኪዳን ግን በግልጽ ተቀምጧል።

ጥቅስ አንድ፡-

“ጌታችን ኢየሱስም ከተጠመቀ በኋላ ወዲያው ከውኃ ወጣ። እነሆም ሰማይም ተከፈተለት።

የእግዚአብሔርም መንፈስ በርግብ አምሳል ወርዶ በራሱ ላይ ሲቀመጥ አየ። እነሆም በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወድደው ልጄ ይህ ነው የሚል ድምፅ ከሰማይ መጣ።”

(ማቴ ፫፥፲፮-፲፯)

ሰማይ ተከፈተ መባሉ ደጅ በተከፈተ ጊዜ የውስጡ እንዲታይ እስከ አሁን ያልተገለጠ ምስጢር ታየ፤ ተገለጠ ለማለት ነው

ጌታ ሲጠመቅ ሦስት አካላት በአንድ ሰዓት /ጊዜ/ ተገኝተዋል። አንዱ አካል ኢየሱስ ክርስቶስ ተጠምቆ ሲወጣ፤ መንፈስ ቅዱስ በተለየ አካሉ በአምሳል ርግብ ሲወርድ፤ አካላዊ አብ በተለየ አካሉ በደመና ሆኖ ሲመለከት፤ የወደደው ለተዋህዶተ ሥጋ ወደ አለም የላከው ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን ሲናገር ሦስትነት ተረድቷል።

ጥቅስ ሁለት፡-

“ሂዱና በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም እያጠመቃችኋቸው አሕዛብን ሁሉ አስተምሩ።

(ማቴ ፳፰፥፲፱)

ይህ ጥቅስ የሥላሴን የስም ሦስትነት (ሥላሴ በስም ሦስት መሆናቸውን) ይገልጻል።

ጥቅስ ሦስት፡-

“መንፈስ ቅዱስ ያድርብሻል፤ የልዑል ኃይልም ይጋርድሻል፤ ከአንቺ የሚወለደውም ቅዱስ ነው።”

(ሉቃ ፩፥፴፭)

ጥቅስ አራት፡-

“እነሆም በጉ በጽዮን ተራራ ቆሞ አየሁ፤ ከእርሱ ጋር ስሙና የአባቱ ስም የመንፈስ ቅዱስም ስም በግንባራቸው የተጻፈባቸው....”

(ራዕ. ፲፬፥፩-፪)

በግ ያለው ለሰው ልጆች ቤዛ የሐዲስ ኪዳን መስዋዕት ሆኖ የቀረበውን እግዚአብሔር ወልድ ኢየሱስ ክርስቶስን ነው። ቅዱስ ዮሐንስ መጥምቅ ስለጌታችን ሲመሠክር፡-

”እነሆ የዓለሙን ኃጢአት የሚያስወግድ የእግዚአብሔር በግ” እንዳለ።

(ዮሐ ፩፥፴፮)

ጥቅስ አምስት፡-

“ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ የነበረውና ያለው የሚመጣውም ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክ።”

(ራዕ. ፬፥፰)

ለትንቢተ ኢሳይያስ ፮፥፫ የተሰጠውን ማብራሪያ በገጽ ተመልከት

፪-፭-፪ ስለ ምስጢረ ሥላሴ የሚያስረዱ ተፈሯዊ ምሳሌዎች

ሀ. የሰው ምሳሌነት

የሰው ነፍስ ሦስትነት አላት። ልብነት ፣ ቃልነት ፣ ሕይወትነት። በልብነቷ የአብ፣ በቃልነቷ የወልድ፣ በሕይወትነቷ የመንፈስ ቅዱስ ምሳሌ ነች።

ትምህርተ ሃይማኖት

- ነፍስ እነዚህ ሦስት ነገሮች ስላሏት ሦስት ነፍስ እንደማትባል ሥላሴም በአካል ሦስት ቢሆኑም አንድ እግዚአብሔር አንድ አምላክ ቢባሉ እንጂ ሦስት እግዚአብሔር ሦስት አምላክ አይባሉም።
- የነፍስ ልብነቷ ቃልነቷን ሕይወትነቷን ከራሷ ታስገኛለች። ቃልና ሕይወት ከአንዲት ልብ ስለተገኙ በከዊን (በመሆን) ልዩ እንደ ሆኑ ሁሉ በመነገርም ይለያሉ። ቃል ተወለደ እስትንፋስ ሠረፀ (ወጣ) ይባላል። እንደዚሁ አብ ወልድን በቃል አምሳል ወለደው፤ መንፈስ ቅዱስን በእስትንፋስ አምሳል አሠረፀው።
- ነፍስ ስትገኝ በሦስትነቷ በአንድ ጊዜ ተገኘች እንጂ ልብነቷ ቀደም ቃልነቷና እስትንፋስነቷ በኋላ የተገኙ አይደሉም። እንደዚሁ አብ ወልድን ሲወልደው መንፈስ ቅዱስን ሲያሠርጸው አይቀድማቸውም

ሰው በነፍሱ በዚህ እኳኋን እግዚአብሔርን ስለሚመስለው እግዚአብሔር “ሰውን በእርዳዳችንና በምሳሌአችን እንፍጠር” ብሎ ተናገረ (ዘፍ. ፩፣፳፮)

ለ. የፀሐይ ምሳሌነት

ለፀሐይም ሦስትነት አላት። ክብብ፣ ብርሃንና ሙቀት። በክብሩ አብ፤ በብርሃኗ ወልድ በሙቀቷ መንፈስ ቅዱስ ይመስላሉ።

- የፀሐይ ብርሃን የፀሐይ ክብብ፤ የፀሐይ ሙቀት ብለን ሦስት ጊዜ ፀሐይ ፀሐይ ማለታችን ለፀሐይ ሦስትነት እንዳለት ያሳያል እንጂ ሦስት ፀሐይ አለ እንደማያስኝ እግዚአብሔር አብ፤ እግዚአብሔር ወልድ፤ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ፤ አብ አምላክ፤ ወልድ አምላክ፤ መንፈስ ቅዱስ አምላክ ማለታችንም ሦስት እግዚአብሔር ሦስት አምላክ አያስኝም። (መዝ. ፲፰፥፱)
- የፀሐይ ክብሩ ብርሃኗንና ሙቀቷን ያስገኛል፤ ሆኖም ግን ብርሃንንና ሙቀትን ቀድሞ የሚገኝበት ጊዜ የለም። እንደዚሁም ሁሉ አብ ወልድን ቢወልድ መንፈስ ቅዱስን ቢያስርፅ ወልድና መንፈስ ቅዱስን ቀድሞ የኖረበት ጊዜ የለም። በሥላሴ ዘንድ መቅደም መቀዳደም የለም።
- ክብብ ብርሃኑን ፈንጥቆ ጨለማን በማራቁ፤ ዋዕሉን (ሙቀቱን) ልኮ በማሞቁ ህልውናውን (መኖሩን) እንዲያሳውቅ የአብም ህልውናው በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስለተገለጸ አብን ላኪ ወልድ፤ መንፈስ ቅዱስን ተላኪ አልን እንጂ በሥላሴ መብለጥ መበላለጥ ኖሮባቸው አይደለም

ሐ. የእሳት ምሳሌነት

እሳትም አንድ ሲሆን ሦስትነት አለው፤ አካሉ፣ ብርሃኑና ሙቀቱ። በአካሉ አብ፤ በብርሃኑ ወልድ፤ በሙቀቱ መንፈስ ቅዱስ ይመስላሉ። “እሳት አምጣ” ሲባል ብርሃኑን “እሳት አብራ” ሲባል ብርሃኑን “እሳት እንሙቅ” ሲባል ሙቀቱን መናገር ነው። በዚህም ለእሳት ሦስትነት እንዳለው እንረዳለን።

- እሳት አንድ ሲሆን ሦስትነት እንዳለው፤ ሦስትነት ስላለው አንድ አንድ እንደሆነ ሥላሴም በአካል ሦስት ሲሆኑ በባህርይ በሕልውና አንድ ናቸው።

መ. የባህር (የቀላይ) ምሳሌነት

የባህር ሦስትነት ስፋቱ ርጥበቱና ሑከቱ (መናወጹ) ነው። በስፋቱ አብ፤ በእርጥበቱ ወልድ በሑከቱ መንፈስ ቅዱስ ይመስላሉ።

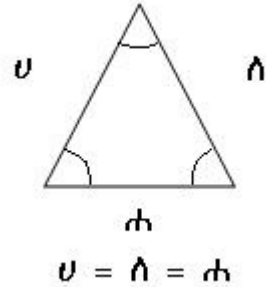
- ይህ ሦስት ከዊን (ሁኔታ) ያለው ባሕር አንድ ባሕር ይባላል እንጂ ሦስት ባሕር እንደማይባል ሁሉ ሦስት ከዊን ያላት ባሕርየ ሥላሴ፤ መለከተ ሥላሴም አንዲት ብትባል እንጅ ሦስት አትባልም

ሠ. የሦስት ማዕዘን ቅርጽ /Equilateral Triangle/ ምሳሌነት

በማናቸውም ሁኔታ አንድ ዓይነት የሆኑ ሦስት ጎዎች ጫፍና ጫፋቸው ሲገናኝ ሦስቱም ጎኖቹ ሦስቱም አንግሎቹ እኩል የሆነ ሦስት ማዕዘን /equilateral triangle/ ይገኛል።

ትምህርተ ሃይማኖት

- ሦስቱ ጎኖች በየራሳቸው ጎን የቆሙ እንደሆነ ሁሉ ሥላሴም በሦስት አካላት፣ በሦስት ገዳት ፍጹማን ናቸው።
- በሦስቱ ጎኖች መካከል የርዝመት የውፍረት ልዩነት እንደሌለ በማናቸውም ነገር እኩል እንደሆኑ ሥላሴም በክብር አንድ ናቸው።
- ከሦስቱ ጎን አንዱ ከሌላ ሦስት ማዕዘን አይባልም እንደዚሁም ሁሉ ከሥላሴ አንዱን ፍጡር የሚል በአምላክ ሕልውና ላይ ምን ያህል የክህደት ትምህርት እንዳስተማረ ከምሳሌው እንረዳለን
- የሦስቱ ጎን ግራ ቀኝ እንዳይታወቅ ለሥላሴም ግራ ቀኝ የላቸውም

“ተቀዳሚና ተከታይ ቀኝና ግራ የለብንም፤ ጠፈርየለብንም መሠረትም የለብንም ጠፈርም መሠረትም አኛው ነን” (ግሩም ቅዳሴ)

ስዕል ፫፡ የሦስት ማዕዘን ቅርጽ ምሳሌነት

መልመጃ ፩

ትእዛዝ ፩፡ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ስጥ

- ፩ ሥላሴ በሕልውና አንድ ናቸው ስንል እንዴት እንደሆነ አብራራ።
- ፪ አብ እግዚአብሔር ነው፤ ወልድም እግዚአብሔር ነው፤ መንፈስ ቅዱስም እግዚአብሔር ነው። ታዲያ ይህ ማለት ሦስት እግዚአብሔር ያሰኛል? መልስህን ተፈጥሯዊ ምሳሌዎችን በመጠቀም ግለጽ።
- ፫ የሥላሴ የሕልውና አንድነት በዮርዳኖስ ወንዝ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲጠመቅ እንዴት እንደተገለጸ አብራርተህ አስረዳ።
- ፬ አብ ወልድን ከወለደ መንፈስ ቅዱስን ካሠርጸ ወልድና መንፈስ ቅዱስን በህልውና ይቀድማቸዋል ማለት ነውን? መልስህን ተፈጥሯዊ ምሳሌዎችን በመጠቀም ግለጽ።
- ፭ የሥላሴ የአካል ሦስትነት እንዴት እንደሆነ ግለጽ።
- ፮ የሥላሴ የከዊን ሦስትነት ከአካል ሦስትነት በምን እንደሚለይ አስረዳ።

፬-፮ ምሥጢረ ሥጋዊ

፬-፮-፩ ትርጉም

ሥጋዊ የሚለው ቃል ተሠገወ = ሥጋ ሆነ ከሚለው የግዕዝ ቃል የወጣ ሲሆን ትርጉሙም ሠው መሆኑን፣ ሥጋ መልበስ ማለት ነው።

ምሥጢረ ሥጋዊ ስንልም ሰው የመሆኑን፣ ሥጋ የመልበስ ነገር የሚነገርበት፣ ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል በከዊን ስሙ ቃል የሚባለው ወልድ በተለየ አካሉ ሥጋ የመልበሱ ነገር የሚነገርበት ምሥጢር ማለት ነው። ይህንንም ወንጌላዊው ዮሐንስ «ቃል ሥጋ ሆኑ» ብሎ የገለጸው ነው። (ዮሐ ፩፥፲፬)

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም የእግዚአብሔር አብ የባሕርይ ልጁ እግዚአብሔር ወልድ ሰው የመሆኑን ነገር ሲናገር እንዲህ ብሏል፡-

«ቀጠሮው በደረሰ ጊዜ እግዚአብሔር ልጁን ላከ ከሴትም ተወለደ፡፡»

(ገላ ፬፥፬)

፬-፮-፪ የሰው ልጅ ተፈጥሮና ክብር

እግዚአብሔር ፭ ቀን ሙሉ ዓለምን በሥነ-ፍጥረት እያስገነባ ካዘጋጀ በኋላ ዓርብ በነግህ “ሰውን በመልካች እንደምሳሌቸችን እንፍጠር” ብሎ ተናገረ፡፡ (ዘፍ ፩፥፳፮)

እንዲህ ተናገረና ግዙፍ አካል ሥጋን ከ ፬ ባህርያት ከመሬት ከውኃ ከነፍስ፣ ከእሳት ከፍሎ አገናኝቶ በሥጋ አለስልሶ በደም አርሶ በጅማት አያይዞ ባጥንት አጽንቶ፣ ረቂቅ አካል ነፍስን ካለመገኛ አስገኝቶ ዕውቀት ቃል ሕይወት ሰጥቶ፣ እነዚህን ሥጋና ነፍስን አዋሕዶ ሰውን በምሳሌው ፈጠረ፡፡ (ዘፍ ፪፥፮፤ ዘፍ ፩፥፳፮)

ሰው የሚለው በግዕዝ ሰብእ የሚለውን ቃል ነው፡፡ ሰብእ ማለት ፯ ሁኔታ /ጠብዓይት፣ ግብራት/ ያለው አካል ማለት ነው፡፡ የተለየ ስሙን ግን አዳም ብሎ ሰይሞታል /ዘፍ ፭፥፪/፡፡ አዳም በተፈጠረ በጅኛው ቀን (በሁለተኛው ዓርብ) “የምትረዳውን የምትስማማውን ረዳት እንፍጠርለት እንጂ ሰው ብቻውን ይሆን ዘንድ መልካም አይደለም” ብሎ ከአዳም ጎን አንድ አጥንት ወስዶ የምትረዳውን ሴት ፈጠረለት፡፡ (ዘፍ.፪፥፲፰ እና ፳፩-፳፫፤ ኩፋ. ፬፥፬-፮)፡፡ አዳምም ከጎኑ ለተገኘች ሴት ሔዋን ብሎ መጠሪያ ስም አወጣላት (ዘፍ ፫፥፳)፤ ትርጉሙም የሕያዋን እናት ማለት ነው፡፡

ሰው ክቡር ፍጥረት መሆኑ፡-

- በእግዚአብሔር አርአያና ምሳሌ በመፈጠሩ
- ከአምላክ በታች በተሰጠው የገዢነት ሥልጣን ታውቋል፡፡ (ዘፍ ፩፥፳፰-፴፤ መዝ. ፰፥፮-፰)

፬-፮-፫ የሰው ልጅ የተሰጠው ነፃ ፈቃድና አምላካዊ ትእዛዝ

የሰው ልጅ ሙሉ ነፃነት ያለው ፍጡር ነው፡፡ ይህም የሚታወቀው በተሰጠው አእምሮ የወደደውን (ክፉውን ከሻተ ክፉውን መልካሙን ከሻተ መልካሙን) እንዲመርጥ የመምረጥ መብት የተሰጠው በመሆኑ ነው፡፡ የሚከተሉት ምንጣባት ይህን የሰው ልጅን ነፃነት ያሳያሉ

“እነሆ ዛሬ በፊትህ ሕይወትንና ሞትን መልካምነትንና ክፉትን አኑራለሁ፡፡ ዛሬ እኔ የማዝህን የአምላክህን የእግዚአብሔርን ትእዛዛት ብትሰማ፣ አምላክህን እግዚአብሔርንም ብትወድድ፣ በመንገዶቹም ሁሉ ብትሄድ፣ ሥርዓቱንና ፍርዱንም ብትጠብቅ በሕይወት ትኖራለህ... ልብህ ግን ቢስት አንተም ባትሰማ፣ ብትታለልም ለሌሎች አማልክትም ብትሰግድ ብታመልካቸውም ፈጽመህ እንደምትጠፋ እኔ ዛሬ እነግርሃለሁ.... አንተና ዘርህ በሕይወት ትኖር ዘንድ ሕይወትን ምረጥ.... እርሱ ሕይወትህ የዘመንህም ርዝመት ነውና አምላክህን እግዚአብሔርን ውደደው፣ ቃሉን ስማው፣ አጥናውም፡፡”

(ዘዳ. ፴፥፲፭-፳)

“እሺ ብትሉና ብትሰሙኝ የምድርን በረከት ትበላላችሁ፤ እንቢ ብትሉና ባትሰሙኝ ግን ሰይፍ ትበላችኋለች”

(ኢሳ. ፩፥፲፱)

“ከወደዳችሁኝስ ትእዛዜን ጠብቁ”

(ዮሐ.፲፬፥፲፭)

እግዚአብሔርም ለአዳም “በገነት ካለው ዛፍ ሁሉ ብላ፤ ነገር ግን መልካምንና ክፉን ከሚያሳየውና ከሚያስታውቀው ዛፍ አትብላ፡፡ ከእርሱ በባህ ቀን ሞትን ትሞታለህና” ብሎ አምላካዊ ትእዛዝ ሰጠው፡፡ (ዘፍ. ፪፥፲፮) ይህም አምላካዊ ትእዛዝ የተሰጠበት ምክንያት፡-

(፩ኛ) አዳም ለእግዚአብሔር ያለው ፍቅር እንዲገለጥ፡-

እግዚአብሔር ለአዳም ያለው ፍቅር ከመፍጠር እስከ መግባት ባለው ተገልጧል፡፡ የአዳም ፍቅር የሚታወቀው ደግሞ የፈጣሪውን ሕግና ትእዛዝ በመጠበቅ ነው፡፡

“ትእዛዜ በእርሱ ዘንድ ያለ፣ የሚጠብቀውም የሚወደኝ እርሱ ነው፡፡” እንዲል፡፡

(ዮሐ.፲፬፥፳፩)

ትምህርተ ሃይማኖት

ይህንን ትእዛዝ በማክበር አዳም ከክብሩ ሳይጎድልበት፤ ከጸጋው ሳይቀነስበት ለ፯ ዓመታት እርሱ በእግዚአብሔር ቤት እግዚአብሔርም በእርሱ ልቦና ኖሩ።

“ትእዛዙን የሚጠብቅ በእርሱ ይኖራል፤ እርሱም በእርሱ ያድራል” እንዲል

(፩ዮሐ. ፫፥፳፬)

(፪ኛ) ፍጡርነቱ ይታወቅ ዘንድ

ዕፅ በለስ አዳም የሚገዛለት ፈጣሪ እንዳለው የምታሳውቅ የተገኘነት ምልክት ነበረች። አዳም “ሁሉን ግዛ” ቢባልም” ሁሉን ካስገዛለት” በታች መሆኑን ያውቅ ዘንድ አድርግ አታድርግ የሚል ሕግ ተሰጥቶታል።

(፫ኛ) ነፃ ፈቃዱ ይገለጥ ዘንድ

የአንድ ሰው ነፃ ፈቃዱ የሚታወቀው የመምረጥ መብት ሲኖረው ነው። በመሆኑም ለአዳም ሁለት ምርጫ ተሰጠው፤ ሌሎችን ዛፎች ቢበላ በሕይወት የመኖርና ዕፅ በለስን ቢበላ የመሞት ምርጫ። ዕፅ በለስን ባይፈጥርለት ኖሮ አዳም ወደ ፈቅዶ መርጦ መታዘዙን ማወቅ ባልተቻለ ነበረ።

፬-፯-፬ የሰው ልጅ አወዳደቅ

አዳምና ሔዋን በገነት ፯ ዓመት ሕገ እግዚአብሔርን ጠብቀው በሕይወት ከኖሩ በኋላ ሰይጣን በእባብ አድሮ አስቀድሞ “ለእመ ትበልዑ እንትኮ በለስ ሞተ ዘትመውቱ” ያላቸውን “ለእመ ትበልዑ እንትኮ በለስ አኮ ሞተ ዘትመውቱ አላ አማልክተ ትከውኑ” ብሎ አስቷቸው በሉ። የአምላካቸውንም ሕግ ሻሩ። (ዘፍ. ፫፥፩)። ክቡሩ የሰው ልጅ ወደቀ።

አዳም ወደቀ ስንል የሚከተሉትን ማለታችን ነው፡-

- ጸጋው ተገፈፈ
- ባሕርይው ጎስቆለ

፪ኛ ጸጋው ተገፈፈ ስንል፡-

- ራቁቱን ሆነ

አዳምና ሔዋን ለብሰውት ከነበረው በጸጋ ከተሰጣቸው የብርሃን ልብስ ተራቆቱ ።

“የሁለቱም ዐይኖች ተከፈቱ እነርሱም ዕራቁታቸውን እንደሆኑ አወቁ”። እንዲል።

(ዘፍ. ፫፥፮)

- ኃይልን አጣ

አዳም ከበደል በኋላ ፈቃደ ነፍሱ በፈቃደ ሥጋው ላይ የነበራትን ኃይል አጣች። እንስሳን ይመስል ለመብላት ባማረ፤ ለዓይን በሚያስጎመጅ፤ ለጥበብ መልካም መስሎ በሚታይ ነገር ተሸነፈ።

“ለው ግን ክቡር ሆኖ ሳለ አላወቀም፤ ልብ እንደሌላቸው እንስሶችም ሆነ፤ መሰላቸውም።”

(መዝ. ፵፰-፲፪)

ይህ ብቻ ሳይሆን የአምላኩን የፍቅር ድምፅ እንኳ የሚያዳምጥበት መንፈሳዊ ኃይልም አጥቷል።

“በገነት ስትመላለስ ድምፅህን ሰማሁ ዕራቁቱንም ስለሆንኩ ፈራሁ ተሸሸግሁም።”

(ዘፍ. ፫፥፲)

- እንግዳ ሆነ

የገነት ባለርስት የዚህ ዓለም ጌታ የነበረው የሰው ልጅ ከበደል በኋላ ይህን ሁሉ አጥቶ እንግዳ ሆነ።

“እኔ በምድር ላይ መጸተኛ ነኝና፤ እንደ አባቶችም ሁሉ እንግዳ ነኝና።”

(መዝ. ፴፰፥፲፫፤ ዘፍ. ፵፯፥፳)

፪ኛ- ባሕርይው ጎስቆለ ስንል፡-

- ሰላሙን አጣ

ትምህርተ ሃይማኖት

አዳም ከበደል በኋላ በበህርይው የነበረውን ፍጹም ሰላም አጥቷል። የኃጢአት ፍጻሜው ሰላምን ማደፍረስ፣ ፍርሃትን ማንገስ ነውና አዳም ኃጢአትን ከፈጸመ በኋላ «ፈራሁ ተሸሽግሁ» የሚል ሆኗል። መጽሐፍ እንዲህ እንደሚል።

“ኃጥእ ማንም ሳያሳድደው ይሸሻል ጻድቅ ግን እንደ አንበሳ ተማምኖ ይኖራል”

(መጽ ተግ ፬፥፩ /በግሪኩ ምሳ ፳፰፥፩/)

• ሕያውነትን አጣ

እግዚአብሔር ሰውን በንጹሕ ባሕርይ ያለ ሞት ፈጥሮት ነበረ። ሕያው ፍጥረት አዳም ግን በነጻ ፈቃዱ ተጠቅሞ «አትብላ» የሚለውን አምላካዊ ትእዛዝ በማፍረሱ በነፍስ በሥጋ ሚች ሆነ። በሥጋው ርደተ መቃብር በነፍሱ ርደተ ሲኦል ተፈረደበት።

• እግዚአብሔርን መምሰል አጣ

አምላክ ዘበጸጋ የነበረ ሰው ከአለቆች እንደ አንዱ /ዲያብሎስ/ በኃጢአት በመውደቁ እግዚአብሔርን የመምሰል ክብር አጣ። ልብ አምላክ ዳዊት ይህን እንደተናገረ።

“እኔ ግን እላለሁ አማልክት ናችሁ፤ ሁላችሁም የልዑል ልጆች ናችሁ። እናንተ ግን እንደ ሰው ትሞታላችሁ ከአለቆችም እንደ አንዱ ትወድቃላችሁ።”

(መዝ. ፹፩፥፮)

• ገነትን አጣ

እግዚአብሔር የሕያዋን አምላክ እንጂ የሙታን አምላክ አይደለምና (ማቴ. ፳፪፥፴፪) ሞትን የተሸከሙ አዳምና ሔዋን ከገነት ተባረሩ።

• ባለዕዳ ሆነ

ነፃ ፍጥረት የነበረው አዳም ሞትን ያህል ዕዳ ተሸከመ።

ለአዳም መውደቅ ተጠያቂው ማን ነው?

፩ኛ የዕፀ በለስ መኖር ነውን?

ዕፀ በለስ ቀድሞውንም የተፈጠረው ለአዳም መሳሳት ምክንያት እንድትሆን ሳይሆን የአዳም ለእግዚአብሔር ያለው ፍቅር፣ እንዲሁም ነጻ ፈቃዱ እንዲገለጥባት፣ ፍጡርነቱ እንዲታወቅባት መሆኑን ተመልክተናል። ስለሆነም ዕፀ በለስ መታዘዝንና አለመታዘዝን የምትገልጥ የምልክት ዛፍ ነበረች እንጂ በራሷ ተጉዛ መጥታ አዳምን ብላች ብላ አላስገደደችውም፤ በአዳም ላይ ሞትንም ያመጣችው በለመታዘዙ እንጂ ሞትን የሚያመጣ መርዝ በመያዟ አልነበረም። ስለዚህ ዕፀ በለስ ልትሆን አትችልም።

፪ኛ ዲያብሎስ ነውን?

ዲያብሎስ ክፉን ምክር ለአዳምና ለሔዋን መከራቸው እንጂ እጃቸውን ይዞ ዕፀበለስን አላስቆረጣቸውም። አመዛዝኖ መወሰን የእነርሱ ድርሻ ነበረ። ዲያብሎስ ምክንያተ ስህተት ይሆናል እንጂ ስህተት እንድናደርግ የማስገደድ ሥልጣን የለውም። እርሱን የመቃወም ሥልጣን የእኛ ነው እንጂ።

“ለእግዚአብሔር እሺ በሉት፤ ሰይጣንን ግን እንቢ በሉት፤ ከእናንተም ይሸሻል። እግዚአብሔርን ቅረቡት ይቀርባችሁማል” እንዲል።

(ያዕ. ፬፥፳)

አዳም እግዚአብሔር የታመነ አምላክ እንደሆነ ሰባት ዓመት በገነት ሲኖር ፈትኖ አውቋል። በእነዚያ “አትብላ” የሚለውን የአምላኩን ትእዛዝ በጠበቀባቸው ዓመታት እግዚአብሔር እንደነገረው ጸጋው ሳይለየው፣ ባሕርይው ጉስቀሌና ሳያገኘው በሕይወት ኖሮ ነበረና። የዲያብሎስ ምክር ግን ለአዳም ሁለተኛና እንግዳ ትምህርት ነበረ። ሰባት ዓመት ፈትኖ ከሚያውቀው ከእግዚአብሔር ሕግም የሚጻረር ነበረ። ይህ ሆኖ ሳለ ግን አዳም በነጻ ፈቃዱ ወስኖ በዲያብሎስ ምክር ተመራ። ስለዚህ ለሰው ልጅ መሳሳት ተጠያቂው ራሱ የሰው ልጅ ነው ማለት ነው።

፬-፮-፭ አምላክ ለምን ሰው ሆነ?

አዳምና ሔዋን ከበደል በኋላ የእግዚአብሔርን እውነቱን የሰይጣንን ሐሰቱን በተረዱ ጊዜ አዝነዋል፤ አልቅሰዋል ፤ ንስሐም ገብተዋል። እግዚአብሔርም ንስሐቸውን ተቀብሎ የሚድኑበትን ተስፋ ሰጥቷቸዋል። በዚህም መሠረት አምላክ ሰው የሆነው እንደተስፋው ቃል ክፍርድ በታች የሆነውንና በሞት ቀንበር የተያዘውን የሰውን ልጅ ለማዳን ነው። ሰውን ሊያድነው የሚቻለው ከአምላክ ሌላ ማንም ወይም ምንም አልነበረምና።

፩ኛ. ነቢያት - ሊሆኑ አልቻሉም።

ከክርስቶስ መምጣት በፊት የነበሩ ነቢያት ቀድሞውኑ ወደሕዝቡ ይላኩ የነበሩት ለትምህርት፤ ለተገሣጽ እና መጻሊያቱን እየነገሩ ለመምከር ነበረ። በመሆኑም በየዘመኑ ከሚደርሰው መከራ በትምህርታቸውና በጸሎታቸው ሕዝቡን ከመፃት ከቁጣ ታድገዋል (መዝ ፻፭፥፫)። ነገር ግን አዳምን ከጥንተ አብሶ ሊያላቅቁት፤ የሞትን ዕዳ ሊከፍሉለት ግን አልቻሉም። ምክንያቱም በአዳም በደል ምክንያት ወደዓለም የገባው ሞት በአዳም ባሕርይ የተወለዱትን ሁሉ ስለዝግ ነቢያት ራሳቸውም ከዚህ የሞት ዕዳ ነፃ ስላልነበሩ ነው። ባለ ዕዳ ሌላኛውን ባለዕዳ ሊክሰው ዋስ ሊሆነው አይችልምና። (ሮሜ ፭፥፲፪ - ፲፬)

፪ኛ. መላእክት - ሊሆኑ አልቻሉም

ምክንያቱም የሞትን ፍርድ የፈረደ እግዚአብሔር ነውና ያንን ፍርድ መላእክት ማንሣት እይቻላቸውም። በመሆኑም ከገነት አዳምን ያስወጣ በመልአኩ ሰይፍ ገነትን ያስጠበቀ እግዚአብሔር ስለሆነ እርሱ ያስወጣውን መላእክት ሊመልሱት አይችሉም።

መላእክት በምልጃቸውም የሰውን ልጅ ከተፈረደበት የሞት ፍርድ ሊያድኑት አይችሉም ነበረ። ምክንያቱም የአዳም ውድቀት በምልጃ የሚመለስ ሳይሆን ቀድሞ የነበረውን ጸጋ የሚመልስለት ሞትን ሽሮ ዳግም ሕያው የሚያደርገው ያሻው ነበረ እንጂ።

ከዚህ በተጨማሪም ከእግዚአብሔር ጋር የተጣለ የእርሱ ከሆነ ሁሉ ጋር ስለሚጣላ አዳም ከበደል በኋላ ከመለክት ጋር የነበረውን ኅብረት አጥቶ ነበረ።

፫ኛ. መሥዋዕተ ኦሪት - ሊሆን አይችልም

በኦሪት የሚሠዋው መሥዋዕት የፍጡር (የእንስሳት) መስዋዕት በመሆኑ ፍጡርን ፍጡር ሊፈጥረው እንደማይችል ሁሉ ፍጡርን ፍጡር ማዳን አይችልምና መስዋዕተ ኦሪት ሰውን ሊያድነው አልቻለም። (ዕብ ፲፥፮ - ፭)

በተጨማሪም የሚሰዋው መስዋዕት (በግ፣ ፍየል . . .) ሙቶ በስብሶ የሚቀር፤ የሞትን መውጊያ፤ የመቃብርን መዝጊያ ማሸነፍ የማይችል በመሆኑ ለባለዕዳው አዳም ትንሣኤ ሰጥቶ ከሞት ሊያወጣው አልቻለም።

ስለዚህ አዳምን ሊያድነው የሚቻለው ሁሉን ቻይ ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር ብቻ ነው። አዳምን ከምድር አፈር ያበጀው፤ «መሬት ነህና ወደመሬት ትመለሳለህ» ብሎ የፈረደበትም እግዚአብሔር ነውና፤ እንዴት እንደፈጠረው እንዴትም እንደፈረደበት ምስጢሩን የሚያውቅ እርሱ ብቻ ነው። ይህንን ሲያደርግ ማንንም አላማከረምና በብልየተ ኃጢአት ያረጀ የሰውን ማንነት አድሶ በሐዲስ ተፈጥሮ እንዴት ሊፈጥረው እንደሚችልም የሚያውቅ፤ ዐውቆም ማድረግ የሚችል እርሱ ብቻ ነው።

እንግዲህ ከአምላክ በቀር ሰውን ሊያድነው የሚችል ማንም እንዳልነበረ ካየን አምላክስ ሁሉን ቻይ ሆኖ ሳለ ሰውን ለማዳን ሰው መሆን ለምን አስፈለገው የሚለውን ጥያቄ እንመልሳለን።

ሁሉን ቻይ አምላክ ለምን ሰው መሆን አስፈለገው?

፩ኛ. በአዳም ላይ የተፈረደበትን የሞት ፍርድ ለማጥፋት

ትምህርት ሃይማኖት

ከላይ እንደተመለከትነው የሰውን ልጅ ከሞት ለማዳን ከአምላክ በቀር ሌላ ማንም የሚቻለው አልነበረም። ሞትን ደግሞ ለማስቀረት ካሹ ራሱ የሚሞት መሆን አለበት። ለዚያ ደግሞ ሰው መሆን ግዴታ ነው። በመሆኑም እግዚአብሔር ወልድ ሰው ሆኖ ሞትን ከነመውጊያው ሻረው። (፩ኛ ቆሮ 15:54፤ 55ኛ ጴጥ 1፡15)

፪ኛ. በኃጢአት የረከሰውን የአዳምን ባሕርይ ለማደስ

በአዳም በደል ምክንያት የሰው ልጅ ሞት ብቻ የገጠመው ሳይሆን የንጽሕና ባሕርዩ ረክሶበታል። እግዚአብሔር ሁሉን ቻይ እንደመሆኑ በአምላክነት ሥልጣኑ የአዳምን ሞት አስቀርቶ ሕያው እንዲሆን ማድረግና እንዲሁ ያለምንም ምክንያት ከወጣበት ገነት እንዲገባ ማድረግ ይቻላል። ነገር ግን ይህን አለማድረግ፡-

- ሕያውነቱ የዲያብሎስ ሕያውነት እንዳይሆን ነው። ይህም ማለት እንዲሁ ለአዳም ባሕርይ ሳይታደስ ሕያውነትን ሰጥቶት ቢሆን ኖሮ አዳም እንደ ዲያብሎስ ባሕርይ ርኩስ እንደሆነ ይኖር ነበረ። አስቀድሞም ጌታ እግዚአብሔር ከገነት አስወጥቶት የነበረው ከዕፀ ሕይወት በልቶ ባሕርይ እንደረከሰበት ለዘለዓለም ሕያው ሆኖ እንዳይኖር ነው።
- «አሁንም እጁን እንዳይዘረጋ ደግሞም ከሕይወት ዛፍ ወስዶ እንዳይበላ ለዘለዓለም ሕያው ሆኖ እንዳይኖር ስለዚህ የተገኘባትን መሬት ያርስ ዘንድ እግዚአብሔር አምላክ ደስታ ከሚሰጥባት ገነት አስወጣው።» እንዲል።

$$(H\mathfrak{F} \quad \bar{L} \div \bar{K} \bar{E})$$

- የፈራጅነት ባሕርይን የሚቃረን እንዳይሆን ነው። እግዚአብሔር እውነተኛ ፈራጅ ነው፤ ዝም ብሎ ያለቅጣት አዳምን ቢምረው ከፈራጅነት ባሕርይ ጋር የሚጋጭ ይሆናል። ያጠፋ ስለጥፋቱ መቀጣት አለበትና። (፩ኛ ጴጥ ፩፡፲፮)
- ከዚህ በተጨማሪም እግዚአብሔር በባሕርይ ሁሉን ቻይ በመሆኑና ተቃዋሚ የሌለው በመሆኑ እንደ ሰው በሥልጣኑ ተጠቅሞ መሆን የማይገባውን አያደርግም። በእርሱ ዘንድ ሁሉ በአግባብና በሥርዓት ነውና።

ስለዚህ ከላይ እንዳየነው ፈጣሪ ሥርዓት ባለው መንገድ አዳምን ለማዳን ፈታሒ በጽድቅ (እውነተኛ ፈራጅ) ያሰኘውን የፈራጅነት ባሕርይን ከመሐሪነት ባሕርይ ጋር ሳያጋጭ የረከሰውን የአዳምን ባሕርይ ለማደስ ሰው ሆነ። በጥንተ ተፈጥሮ ከፈጠረን ከእርሱ ሌላ በሐዲስ ተፈጥሮ ሊፈጥረን የሚችል ሌላ ማንም የለምና። (ቆላ ፫፥፲)

፫ኛ. ሰው አጥቶት የነበረውን ምግባር ሃይማኖት የመሥራት ጸጋ ለመስጠት

አዳም ባመጣው ዕዳ ምክንያት የሰው ልጅ ለመልካም ምግባር ልምሾ ሆኖ ነበረ። ከዚህ በኋላ በኃጢአት ላይ ኃጢአትን እየደራረበ በመሥራት እግዚአብሔር ሰውን በመፍጠሩ ተጸጸተ እስኪባል ድረስ ክፋትን አበዛ። ያ የመጀመሪያው በደል (ጥንተ አብሶ) ነፍስን የሥጋ ተገዢ አደረጋት። በዚህ ምክንያት ሰው ለሥጋ አጓጉ በሆነ ነገር ሁሉ የሚሸነፍ ሆነ። ሕግ ቢሰጠው ሕግን በፈጸም አልቻለም። ይልቁንም የተሰጠችው ሕግ ኃጢአትን ቆጥራ ምታስቀጣው ሆነች። ጌታ ወደዚህ ዓለም በመምጣቱ ግን ከእርሱ ጋር አንድነትን መሠረትን። እርሱ ኃጢአትን ድል ነስቷልና (ማቴ ፬፡፬-፯) እኛም በእርሱ ኃጢአትን ድል ነስተን በምግባር ጸንተን ፍጹማን መባልን አገኘን።

«በእርሱም የሚኖር ሁሉ አይበድልም፤ የሚበድልም ሰው አያየውም፤ አያውቀውምና፡፡» እንዲል፡፡

 $(\delta \zeta \text{ Pch } \bar{\Gamma} \div \bar{Z})$

፬ኛ. አባታዊ ፍቅርን የሁሉ እረኛ መሆኑን ለመግለጽ

እግዚአብሔር በባሕርይ ያለ ፍቅር አስገድዶት ወደ ሰው ስለሆነ በራሱ ጥፋት አፈጣሪው የተጣለውን አራሱ እንደበደለኛ ክቦ ታረቀው። ልዑብ ባሕርይ ሲሆን ባሕርዩን ዝቅ አድርጎ ሰው ሆኖ መከራን ተቀብሎ በመስቀል ተሰቅሎ ሞቶ ካሣን በመክፈሉ ለሰው ያለውን ልዩ ፍቅር ገልጧል።

«ፍቅር ኃይል ወልድን ከዙፋኑ ሳበው እስከሞትም አደረሰው» እንዳለ አባ ሕርያቆስ በቅዱሴ ማርያም። ሰው ሆኖ በመምጣቱም ህልውናው ጠፍቶን ከእርሱ ፍቀን የነበረን ሰዎች አየነው፤ በዚህም አባትነቱን አወቅን፤ ከሞትም ስላዳነን የሥጋና የነፍሳችን እረኛ መሆኑን ተረዳን።

«እንደ በጎች ትቅበዘበዙ ነበረና አሁንም ወደ ነፍሳችሁ እረኛና ጠባቂ ተመለሱ» እንዲል።

፩. ሰይጣንን ድል ለመንሳት

የአምላክ ሰው የመሆን ምስጢር ድንቅ ረቂቅ ነው። ጌታ በቤተ መንግሥት ሲጠበቅ በከብቶች በረት፣ በሠራዊት ታጅቦ በመኮንኖች ተከቦ ይመጣል ተብሎ ሲጠበቅ እንደ ምስኪን ደኃ ከብዙ ሰዎችና ከዲያብሎስ በተሰወረ ጥበቡ ሰው ሆነ። ይህም የሰይጣንን እኩይ ተግባር ለማጥፋት ነው። ዲያብሎስ በእባብ በሥጋዋ ተሠውሮ ምላሷን ምላሽ አድርጎ አዳምንና ሔዋንን አስቷቸዋል። ክርስቶስም ይህን ሊሸር በሰው ሥጋ ተሰውሮ ተገልጧል። ጌታ እንደ ሰውነቱ ሲራብ፣ ሲጠማ፣ ሲያንቀላፋ፣ አላዋቂ መስሎ ሲጠይቅ ተመልክቶ ሰይጣን ፈጣሪነቱን ሳይረዳ ደካማ መስሎት ነበረ። በመስቀል ላይም ጌታችን «አምላኬ አምላኬ ለምን ተወከኝ» ሲል ዕሩቅ ብእሲ መስሎት ሥጋውን በመቃብር ነፍሱን በሲኦል ለመቆራኘት ሲመጣ በእሳት ዛንጅር በነፋስ አውታር ወጥሮ ይዞ ሲያስለፈሰፈው ነፍሳትን በነጻ እንደሚለቅ ተናግሮ እጅ ሰጥቷል፤ በመስቀሉ ሥር ድል ተነስቷል።

፬-፮-፮ የእግዚአብሔር ወልድ ልደታት

እግዚአብሔር ወልድ ሁለት ልደታት አሉት። እነዚህም፡-

፩ኛ ልደት ቅድመ ዓለም ከአብ ያለ እናት መወለዱ ነው

፪ኛ ልደት በዚህ ዓለም ቅድስት ድንግል ከምትሆን ከእመቤታችን ያለ አባት መወለዱ ነው።

«ነአምን ክልኤተ ልደታተ - ሁለት ልደታትን እናምናለን» እንዳሉ ሊቃውንቱ ባስልዮስና ሳዊሮስ። ሥጋው ቃል በዚህ ልደቱ በተዋሕዶ የአብ ልጅ የማርያም ልጅ ይባላል። ይህ የጌታ ልደት አስቀድሞ ትንቢት የተነገረለት ነው። ቀጥለን ስለጌታ ልደት ከተነገሩ ትንቢቶች መካከል የተወሰኑትን እናያለን።

«በአንተና በሴቲቱ መካከል በዘርህና በዘርዋም መካከል ጠላትነትን አደርጋለሁ። እርሱ (የሴቲቱ ዘር) ራስህን ይቀጠቅጣል፤ አንተም ስኮናውን ትነድፋለህ።»

(ዘፍ ፫፥፲፭)

በዚህ የመጽሐፍ ቃል ሴቲቱ የተባለችው ለጊዜው ሔዋን ስትሆን በፍጻሜው ግን እመቤታችን ናት።

የሴቲቱ ዘር የተባለው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። የሴቲቱ (የእመቤታችን) ልጅ ጌታችን

የዘንዶውን (የዲያብሎስን) ራስ በመስቀል ተሰቅሎ ቀጥቅጦታል (ራዕ ፳፥፪፣ ፲፪፥፫-፮፣ ገላ፩፣ ፬፣ ቆላ፪፣ ፲፬)

«እግዚአብሔርም አለኝ አንተ ልጄ ነህ እኔም ዛሬ ወለድኩህ»

(መዝ ፪፥፮)

«እግዚአብሔርም አለኝ አንተ ልጄ ነህ» ያለው ተናጋሪው እግዚአብሔር ወልድ ነው፤ ቅድመ ዓለም

አካል ዘእምአካል፤ ባህርይ ዘእምባህርይ የወለድኩህ ልጄ ነህ አለኝ ሲል። «እኔ ዛሬ ወለድኩህ»

ማለቱ ደግሞ ዛሬም በተዋህዶ የወለድኩህ ልጄ ነህ አለኝ ሲል ነው።

በተጨማሪም የሚከተሉትን የትንቢት ቃሎች ተመልከት።

«ስለዚህ ጌታ ራሱ ምልክት ይሰጣችኋል እነሆ ድንግል ትፀንሳለች ወንድ ልጅንም ትወልዳለች ስሙንም አማኑኤል ብላ ትጠራዋለች»

(ኢሳ ፯፥፲፬)

«ሕፃን ተወልዶልናልና ወንድ ልጄም ተሰጥቶልና፤ አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል ስሙም ድንቅ መካር፤ ኃያል አምላክ፤ የዘለዓለም አባት፤ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል።»

(ኢሳ ፱፥፮)

«አንቺም የኤፍራታ ምድር ቤተልሔም ሆይ አንቺ በይሁዳ አእላፍት መካከል ትሆኝ ዘንድ ታናሽ ነሽ። ነገር ግን አወጣጡ ከቀድሞ ጀምሮ ከዘለዓለም የሆነ በእስራኤል ላይ ገዥ የሚሆን ከአንቺ ይወጣል።»

(ሚክ ፭፥፪)

«እነሆ መልእክተኛዬን እልካለሁ መንገድንም በፊቱ ያስተካክላል፤ እናንተም የምትፈልጉት ጌታ በድንገት ወደ መቅደሱ ይመጣል፤ የምትወድዱትም የቃል ኪዳን መልእክተኛ እነሆ ይመጣል»

(ሚል ፫፥፩)

፬-፮-፯ የተዋሕዶ ምስጢር

የጌታችን ሰው የመሆኑ ነገር ታላቅ ምስጢር ነው። ይህንንም ታላቅ የሆነውን የተዋሕዶ ምስጢር ቅዱስት መጻሕፍትን መሠረት በማድረግ እንደሚከተለው እናያለን።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው የሆነው፡-

፩ኛ. በመለወጥ /ውሳጤ/ ነውን? - አይደለም

ምክንያቱም መለወጥ ማለት ሥጋ ወደ መለኮትነት ወይም መለኮት ወደ ሥጋነት ተለውጧል አንዱ ጠፍቷል ማለት ነው።

ምሳሌ፡- የሎጥ ሚስት ወደ ጨው ጎውልት፣ የሙሴ በትር ወደ እባብ፣ የቃና ውኃ ወደ ወይን እንደተለወጡት (ዘፍ ፲፱፡፳፮፤ ዘፀ ፯፡፲-፲፫፤ ዮሐ ፪፡፩-፲፩)

መለኮት ወደ ሥጋ ተለወጠ ካልን ዓለም አልዳነም ያስኛል። ፍጡር የሆነው ሥጋ ማዳን አይቻለውምና። ሥጋ ወደ መለኮት ተለወጠ ካልን መከራ ባልተቀበለ ነበረ፤ የመለኮት ባሕርይ የማይታመም ነውና።

ስለዚህ ጌታችን ሰው ሲሆን ሥጋ ወደ መለኮት፣ መለኮትም ወደሥጋ አልተለወጠም፤ በተወሰነ /በመጠባበቅ/ አንድ ሆኑ እንጂ። በእግዚአብሔር ባሕርይ መለወጥ መለዋወጥ የለም።

«እኔ እግዚአብሔር አምላካችሁ ነኝና አልለወጥም» እንዲል።

(ሚል ፫፣ ፮)

፪ኛ. በሚጠት ነውን? - አይደለም

ሚጠት የቃሉ ትርጉም መመለስ ማለት ሲሆን ይህም በመጀመሪያ ቃል ነበረ፤ ሥጋ ሆነ፣ ተመልሶ ቃል ሆነ ማለት ነው። ምሳሌውም እንደ ሙሴ በትር ወይም እንደ ግብጽ ውኃ ማለት ነው (ዘፀ ፯፡፲፯ - ፳፭)

፫ኛ. በኅድረት ነውን? - አይደለም

የዚህ ሀሳብ መነሻው በምንታዊ/በሁለትነት/ የሚያምኑ በ፪ኛው መ/ክ/ዘመን የተነሱ መናፍቃን ሐሳብ ነው። ሁለት አምላክ አለ፤ ክፋና ደግ። ክፋው አምላክ ሥጋን ጨምሮ ማንኛውንም ቁስ አካል ፈጥሯል፤ ደግ አምላክ ደግሞ እንደ ነፋስ ያሉ ረቂቃን ነገሮችን ፈጥሯል፤ ስለሆነም ሥጋ የክፉው አምላክ ፍጥረት ስለሆነ አምላክ ሥጋን አልተዋሐደም ይላሉ። በመጨረሻም በአንድ አምላክ እናምናለን የሚሉ እነ ንስጥሮስ «አምላክ ከድንግል ማርያም በተወለደው በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ አደረበትና የፀጋ አምላክ አደረገው እንጂ ሥጋን አልተዋሐደም» አሉ። ይህም አባባል በምሳሌ ሲገለጽ እንደ ዳዊትና ማጎደር፣ እንደ ሰይፍና ሰገባ ማለት ነው። ይህን ይዘው ሁለት ባሕርይ ነው (የሥጋና የመለኮት ባሕርይ አልተዋሐደም)፤ ሥጋን አልተዋሐደም የሚሉ መናፍቃን ዛሬም አሉ። ይህ ግን መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም። ምክንያቱም፡-

ሀ/ እመቤታችን ሰውን ብቻ ወለደች ካልን ከፅንሰቱ ጀምሮ በልደቱ ጊዜ የተነገረውን መሻር ይሆናል። መጽሐፍ ድንግል የወለደችው አምላክን እንደሆነ ይመሠክራልና።

«ሕፃን ተወልዶልናልና ወንድ ልጄም ተሰጥቶልና፤ አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል ስሙም ድንቅ መካር፤ ኃያል አምላክ፤ የዘለዓለም አባት፤ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል።»

(ኢሳ ፱፣ ፮)

ለዚህም ነው ቅድስት ኤልሳቤጥ በድንግል ማርያም ማህፀን ያለው የባሕርይ ጌታ ስለነበረ «ጌታዬ» ብላ የጠራችው። (ሉቃ፮፣ ፵፫)

ለ/ ሁለት ባሕርይ ነው መለኮትና ሥጋ አልተዋሐዱም ካልን ሥጋ ብቻውን መከራ ተቀበለ ያስኛል ይህን ካልን ደግሞ ሰው የራሱን መከራ ተቀብሏልና ገና አልዳነም ያስኛል። «በእውነት ደዌያችንን ተቀበለ ሕማማችንንም ተሸክሟል... ስለ መተላለፋችን ቆሰለ ስለበደላችንም ደቀቀ... ተጨነቀ ተሰቃየ አፋን አልከፈተም።» (ኢሳ ፶፫) የሚለው ግን በተዋሐደው ሥጋ ታመመ ተቸገረ፤ ቆሰለ ለማለት እንደሆነ መገንዘብ ያሻል።

በተጨማሪም እግዚአብሔር አብ «የምወደው ልጄ እርሱ ነው» ብሎ ሲመሰክር ከእነቅዱስ ጴጥሮስ ፊት በጠባብ ደረት በአጭር ቁመት ተወስኖ የቆመውን ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን ልጄ አለው እንጂ የልጄ ማደሪያ አላለውም። (ማቴ ፲፯፣ ፭)

፬ኛ. በቱሳሔ ነውን? አይደለም

ቱሳሔ ቅልቅል ማለት ነው። ምሳሌ፡- ማርና ውኃ፣ ወተትና ቡና፣ ወዘተ ... ። ማርና ውኃን ብንወስድ ሲቀላቀሉ፡- ስም ማዕከላዊ፣ መልክ ማዕከላዊ፣ ጣዕም ማዕከላዊ ይነኛል።

- ስም ማዕከላዊ፡- የዕለቱ ብርዝ የሰነበተው ጠጅ ይባላል እንጂ ውኃ ወይም ማር አይባልም
- መልክዕ ማዕከላዊ፡- እንደማር ሳይነጣ እንደ ውኃ ሳይጠቁር መካከለኛ መልክ ይይዛል።
- ጣዕም ማዕከላዊ ፡- እንደር ሳይከብድ እንደ ውኃ ሳይቀል መካከለኛ ጣዕም ይይዛል።

በምስጢረ ሥጋዊ ሥጋ ወደ መለኮት መለኮትም ወደ ሥጋ ባህርይ መጥቶ መካከለኛ የሆነ ነገር አልመጣም። ስለሆነም አምላክ ሰው የሆነው በቱሳሔ አይደለም።

፭ኛ. በትድምርት ነውን? - አይደለም

ትድምርት መደረብ፣ መደመር ማለት ነው። ምሳሌ፡- ልብስ፣ እንጀራ፣ ወዘተ.... ልብስ ቢደርቡት ይደረባል፣ ቢነጥሉትም ይነጠላል። እንጀራም እንዲሁ። መለኮትና ሥጋ ግን በመጀመሪያም በተዋሕዶ አንድ ሆነዋል፣ ኋላም ያለመነጣጠል ኖረዋል። ስለሆነም አምላክ ሰው የሆነው በትድምርት አይደለም።

፮ኛ. በቡዕዴ ነውን? አይደለም

ቡዕዴ መለየት መለያየት ማለት ነው። ምሳሌ፡- በቆሎና ስንዴ፣ በቆሎና ስንዴ ከተቀላቀሉ በኋላ በቆሎውን ለይቶ በቆሎ ስንዴውን ለይቶ ስንዴ ማለት ይቻላል። ቃል ሥጋን ሲሆን ግን መለኮትንና ሥጋን ለያይቶ ይህ መለኮት ነው ይህ ሥጋ ነው አይባልምና አምላክ ሰው የሆነው በቡዕዴ አይደለም።

፯ኛ. በተዋሕዶ ነውን? አዎን

ሁለት አካላት አንዱ አንዱን ሳያጠፋ ሳይለውጠው፣ ያለመቀላቀል ያለመደራረብ /በተወቅቦ/ በመጠባበቅ አንድ ሲሆኑ ተዋሕዶ ይባላል።

አምላክ ሰው ሲሆን ሁለት የተለያዩ በሕርያት ያሏቸው አካላት ተዋሕዶው አንድ ባሕርይ ሆነዋል።

ባሕርይ፡- ማለት የአካል መገኛ ሥር፣ አካል ሥራውን የሚሠራበት መሣሪያ ነው። አካል ያለ ባሕርይ ብቻውን አይቆምም፤ ባሕርይም ያለአካል አይፈጸምም። እንደሥርና እንደግንድ (ዐፅቅ) የተያያዙ የማይለያዩ ናቸው።

- መለኮታዊ አካል፡- ረቂቅ፣ የማይጨበጥ፣ የማይዳሰስ፣ እሳታዊ፣ ምሉዕ ነው
- ሥጋዊ አካል፡- ግዙፍ፣ ውሱን ፣ የሚዳሰስ፣ የሚጨበጥ ነው
- መለኮታዊ ባሕርይ፡- ፈታኛና ኋለኛ፣ መጀመሪያና መጨረሻ፣ ፈጣሪ፣ ሁሉን ማድረግ የሚችል፣ ዘላለማዊ፣ የማይሞት የማይለወጥ የማይታመም... ነው
- ሥጋዊ ባሕርይ፡- መራብ፣ መጠማት፣ ማድከም፣ መሞት፣ . . . የሚስማማው ነው

ቃል ከሥጋ ጋር ተዋሕዶ ማለት መለኮታዊ አካልና ሥጋዊ አካል መለኮታዊ ባሕርይና ሥጋዊ ባሕርይ ተዋሕዶ፤ ከእመቤታችን የተወለደው ጌታችን ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ ሆነ ማለት ነው። ቅድመ ዓለም ከአብ አካል ዘእምአካል ባሕርይ ዘእምባሕርይ የተወለደው ቃል እግዚአብሔር ወልድ ድኅረ ዓለም (ከአምስት ሺ አምስት መቶ ዘመን በኋላ) በሥጋ ከቅድስት ድንግል ማርያም ስለተወለደ ወልደ ማርያም (የማርያም ልጅ) መባልን ገንዘቡ አደረገ። በተዋሕዶ ረቂቁ፣ ምልዑ መለኮት ርቀቱን ምልዓቱን ሳይለቅ በተወቅቦ ግዙፍ ውሱን ሥጋን ሆነ ፣ ግዙፉ ውሱኑ ሥጋ ግዝፈቱን ውስንነቱን ሳይለቅ በተወቅቦ ረቂቅ ምሉዕ መለኮትን ሆነ።

«እንቲአሁ ለቃል ኮነ ለሥጋ ወእንቲአሁ ለሥጋ ኮነ ለቃል ዘእንበለ ኃጢአት ባሕቲታ ከመ ተዋህዶተ ኅዚን ምስለ እሳት» እንዲል

(ቅዱስ ቂርሎስ)

ትምህርተ ሃይማኖት

እግዚአብሔር አምላክ ሰው በሆነ ጊዜ ሰውም በተዋሕዶ አምላክ ሆኗል። መሆን የሁለቱም ነው። በዚህም ከላይ ቅዱስ ቂርሎስ እንደተናገረው የቃል ገንዘብ ለሥጋ የሥጋ ገንዘብ ለቃል ሆነ። ቃል የሚባለውም መለኮቱ ነው ሥጋ የሚባለው ደግሞ ትስብእቱ ነው። ትስብእት ማለት ሰው መሆን ሰውነት ማለት ነው። ምስጢሩም በግልጽ ሲነገር ነፍስና ሥጋ ማለት ነው። በዚህም መሠረት ቃል ሥጋ ሆነ ማለት ቃል ከሥጋ ጋር፣ ሥጋ ከቃል ጋር በተዋህዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ሆነ ማለት ነው። ይህንንም የተዋሕዶ ምስጢር በብረትና እሳት፣ በነፍስና ሥጋ ተዋሕዶ ምሳሌነት ማየት ይበልጥ ምስጢሩን ለመረዳት ያግዛል።

የብረትና እሳት ተዋሕዶ ለመለኮትና ሥጋ ተዋሕዶ ምሳሌነት፡-

- ብረት ክእሳት ሲገባ ብረት የእሳትን ገንዘብ ገንዘቡ ያደርጋል። (መፋጀት፣ ማብራት) እሳትም የብረትን ገንዘብ ገንዘቡ ያደርጋል (ቅርጽ መያዝ፣ መጨበጥ፣ መዳሰስ፣ መመታት)
- እሳት ብረቱን ተዋሕዶ እሳትነቱ እንደሚታይ ረቂቁ መለኮት ሥጋን ተዋሕዶ በግዙፍ ለመታየቱ ምሳሌ ነው
- እሳት ከብረት ጋር ሆኖ በመደሻ እንደሚመታ ባሕርይውን እሳትነት ግን እንደማያናውጽበት መለኮትም በተዋሕደው ሥጋ ሞከራ ተቀበለ ሞተ፤ ይህ ግን መለኮታዊ ባህርይውን አላገኘውም።
- ብረትም የማቃጠል ባሕርይ ከእሳት ወርሶ እሳት ይሆናል፤ ደካማ የነበረ ሥጋም ከመለኮት ጋር ተዋሕዶ ሞትን ድል የሚያደርግ ሆኗል።

የነፍስና ሥጋ ተዋሕዶ ለመለኮትና ሥጋ ተዋሕዶ ምሳሌነት፡-

ታላቁ ሊቅ ቅዱስ ቂርሎስ ስለነፍስና ሥጋ ተዋሕዶ ምሳሌነት የሚከተለውን አስተምሯል።

«የሚረዳህ ከሆነ የትስብእትና /የሥጋ/ የመለኮትን ተዋሕዶ በእኛ ነፋስና ሥጋ ተዋሕዶ መስለን እንነግርሃለን። እኛ በነፋስ በሥጋ የተፈጠርን ነንና። አንዱን የሥጋ አንዱን የነፋስ ብለን ሁለት አካል ሁለት ባህርይ አናደርገውም። ሰው ከሁለት አንድ በመሆኑ አንድ ነው እንጂ። ከሁለቱ ባህርያት አንድ በመሆኑ ሁለት አካል ሁለት ሰው አይባልም። በነፋስ በሥጋ የተፈጠረ ሰው አንድ ነው እንጂ። ይህንን ካወቅን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከተዋህዶ በፊት እርስ በእርሳችው አንድ ካልነበሩ ከተዋህዶ በኋላም ከማይለያዩ ከሁለት ባሕርያት አንድ እንደሆነ እናውቃለን።»

(ሃይ አበ ዘቂርሎስ ፸፥፲፱)

በምስጢረ ሥላሴ እግዚአብሔር በአካል ሦስት በመለኮት አንድ እንደሆነ ተመልክተናል። በምስጢረ ሥጋዊ ደግሞ መለኮት ሥጋን መዋሕዱን፣ ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል ሰው መሆኑን አይተናል። ይህ ሲባል ግን መለኮት እንደአካላት ከሦስት አይከፈልም። ወይም ሦስቱም ሰው ሆኑ አያሰኝም፤ አይባልምም። ይህን ለመረዳት በምስጢረ ሥላሴ የተመለከትነውን የኩነታት ምስጢር በበቂ ሁኔታ መረዳት ያሻል።

ለምሳሌ፡- ነፍስ በአካሏ ከሦስት የማትከፈል አንዲት ስትሆን ሦስት ከዊን (ሁኔታዎች) አላት፤ እነርሱም፡- ልብነት፣ ቃልነትና እስትንፋስነት ናቸው። በልብነቷ አብ፣ በቃልነቷ ወልድ፣ በእስትንፋስነቷ ደግሞ መንፈስ ቅዱስ ይመሰላሉ። ሰው አሳቡን ሊገልጥ ባለበ ጊዜ የነፍስ ቃልነቷ ከሥጋዊ ምላስ ጋር ተዋህዶ ድምፁን ይሰጣል። በአንደበትም በተገለጠ ጊዜ ከልብና ከእስትንፋስ አይለይም። ልብ፣ ቃልና እስትንፋስ በተዋህዶ እያሉ ቃል ሥጋዊ ምላስን ተዋህዶ በተገለጠና ድምፁን በሰጠ ጊዜ ይህ የቃልነት ከዊን ልብን እስትንፋስን ወደቃልነት ሊለውጣቸው አይችልም። ስለዚህ ከሦስቱ አካላት አንዱ እግዚአብሔር ወልድ በተለየ አካሉ በቃልነቱ ከዊን ሰው ሲሆን የቃል ሰው መሆን መለኮትን እንደ አካላት አይከፍለውም፤ አብ መንፈስ ቅዱስም ሰው ሆኑ አያሰኝም።

የተዋሕዶ ምሳሌዎች ከመጽሐፍ ቅዱስ

ሀ) ዕፀ ጳጦስ ዘሲና

«የእግዚአብሔርም መልአክ ለሙሴ በእሳት ነበልባል በቁጥቋጦ መካከል ታየው፤ እነሆም ቁጥቋጦው በእሳት ሲነድድ ቁጥቋጦውም ሳይቃጠል አየ።»

(ዘፀ ፫፣ ፪)

ትምህርተ ሃይማኖት

ቅጠልና እሳት አንድ ሆነው ተዋሕደው እሳቱ ቅጠሉን ሳያቃጥል ቅጠሉ እሳቱን ሳያጠፋ እሳት እሳትነቱን ቅጠልም ቅጠልነቱን እንደያዘ፤ ዳሩ ግን በተዋህዶ አንድ ሆኖ ታይተዋል። ይህም አካላዊ ቃል ሥጋን በተዋሐደ ጊዜ መለኮት ሥጋን አልመጠጠውም፤ አላጠፋውምና፤ ሥጋም ተለውጦ መለኮት አልሆነምና፤ መለኮት መለኮትነቱን ሥጋም ሥጋነቱን ሳይለቅ በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ የመሆኑ ምሳሌ ነው።

ለ) ሱራፊ በጉጠት የያዘው ፍሕም

«ከሱራፊም አንዱ ወደ እኔ ተላከ፤ በእጁም ከመሰዊያው በጉጠት የወሰደው ፍሕም ነበረ። አፌንም ዳሰሰበትና እነሆ ይህ ከንፈሮችህን ነክቷል በደልህም ከአንተ ተወገደ ኃጢአትህም ተሰረየልህ አለኝ።»
(ኢሳ 28፡ 9)

ፍሕም የሥግው ቃል የጌታችን ምሳሌ ነው። ፍሕም የከሰልና የእሳት ውሕደት ነው። እሳት የመለኮት ከሰል የሥጋ ምሳሌ ነው። ፍሕሙ ባለመታዘዝ ምክንያት ለምጻም የሆነውን ኢሳይያስን ከኃጢአቱ እንዳነጻው በተዋሕዶ የተገለጸው ጌታችንም የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ጥሶ የወደቀውን አዳምን ከውድቅቱ አንስቶ ከርኩሰቱ ቀድሶ ወደቀደመ ክብሩ የመመለሱ የዚያ ምሳሌ ነው።

፬-፮-፰ የክርስቶስ የባሕርይ አምላክነት

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አምላክ ነው። ይህንን በሚከተሉት ሦስት መንገዶች ዘርዝረን እናያለን።

፩ኛ. ስለኢየሱስ ክርስቶስ ነቢያት ሲናገሩ እግዚአብሔር ብለው ጠርተውታል።

ሀ) ልቦ አምላክ ዳዊት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሞትን ድል አድርጎ ከተነሳ በኋላ ወደሰማይ ማረጉን አስመልክቶ በትንቢት ሲናገር ኢየሱስ ክርስቶስን እግዚአብሔር ብሎ ጠርቶታል።

ትንቢት፡- «እግዚአብሔር በእልልታ፤ ጌታችንም በመለኮት ድምፅ አረገ»

(መዝ 92፡ 5 - 6)

የትንቢት ፍጻሜ፡- «... ይህ ከእናንተ ወደ ሰማይ ያረገው ኢየሱስ ከእናንተ ወደ ሰማይ ሲያርግ እንዳያችሁት እንዲሁ ዳግመኛ ይመጣል።»

(ሐዋ 9፡16)

ለ) ነቢያት እግዚአብሔር ኢሳይያስ ስለ ምጽአተ ክርስቶስ ሲናገር እግዚአብሔር ብሎ ጠርቶታል

ትንቢት፡- «እነሆ ጌታ እግዚአብሔር በኃይሉ ይመጣል፤ ክንዱም ይገዛል። እነሆ ዋጋው ከእርሱ ጋር ሥራውም በፊቱ ነው»

(ኢሳ 54፡ 1)

የትንቢት ፍጻሜ፡- «እኔ ኢየሱስ ... እነሆ ፈጥኜ እመጣለሁ ለእያንዳንዱም እንደ ሥራው መጠን እከፍል ዘንድ ዋጋዬ ከእኔ ጋር አለ። አልፋና ኦሜጋ ቀዳማዊና ደኃራዊ መጀመሪያውና መጨረሻው እኔ ነኝ»

(ራዕ 22፡ 13 ስና 13)

ሐ) ነቢያት እግዚአብሔር ዘካርያስም በተመሳሳይ ሁኔታ ክርስቶስን እግዚአብሔር ብሎ ጠርቶታል

ትንቢት፡- «አምላኬ እግዚአብሔርም ከቅዱሳን ሁሉ ጋር ይመጣል።»

(ዘካ 14፡ 3)

የትንቢት ፍጻሜ፡- «ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከቅዱሳን ሁሉ ጋር በሚመጣበት ጊዜ»

(፩ተሰ 1፡13)

፪ኛ. ለእግዚአብሔር ብቻ የሚነገሩ ለክርስቶስም ተነግረዋል

ሀ) ፊተኛና ኋለኛ፡- ከእግዚአብሔር በቀር ከዘመናት በፊት የነበረ እስከ ዘለዓለምም የሚኖር የለምና ከእርሱ ሌላ ፊተኛና ኋለኛ መባል የሚገባው የለም።

«የእስራኤል ንጉሥ እግዚአብሔር የሚቤኻም የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል። እኔ ፈታኛ ነኝ እኔም ኋለኛ ነኝ ከእኔ ሌላም አምላክ የለም።» እንዲል።

(ኢሳ 43፡1፤ ዘፀ 1፡1)

ትምህርተ ሃይማኖት

ኢየሱስ ክርስቶስም እኔ ፊተኛና ጌለኛ ነኝ ማለቱ እግዚአብሔርነቱን ያስረዳል።

«ፊተኛውና መጨረሻው ሕያውም እኔ ነኝ ሞቼም ነበረሁ እነሆም ከዘለዓለም እስከ ዘለዓለም ሕያው ነኝ።»

(ራዕ ፩፡፲፮)

ለ) አምላክ፡- ከእግዚአብሔር በቀር የባሕርይ አምላክ የለም

«ከእኔ በፊት አምላክ አልነበረም ከእኔም በኋላ አይኖርም።» እንዲል።

(ኢሳ ፵፫፡ ፲)

ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር በመሆኑ እውነተኛ የባሕርይ አምላክ መሆኑ በመጸሕፍት ተመስክሯል።

«እውነተኛም በሆነው በእግዚአብሔር ልጅ በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን እንኖራለን። እርሱም እውነተኛ አምላክና የዘለዓለም ሕይወት ነው።»

(፩ዮሐ ፭፡፳)

«ከእነርሱም ክርስቶስ በሥጋ ተወለደ፤ እርሱም ከሁሉ በላይ የሆነ ለዘለዓለም ቡሩክ አምላክ ነው፤ አሜን።»

(ሮሜ ፱፡ ፭)

«ሕዋን ተወልዶልናልና ወንድ ልጅም ተሰጥቶናልና፤ አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል ስሙም ድንቅ መካር፤ ኃይል አምላክ፤ የዘለዓለም አባት፤ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል።»

(ኢሳ ፱፡፮)

ሐ) የጌቶች ጌታ፤ የነገሥታት ንጉሥ፡- እግዚአብሔር የጌቶች ጌታ፤ የነገሥታት ንጉሥ ነው።

«አምላካችሁ እግዚአብሔር የአማልክት አምላክ የጌቶች ጌታ ታላቅ አምላክ ኃይልም የሚያስፈራም በፍርድ የማይዳላ መማለጃም የማይቀበል ነውና»

(ዘፃ ፲፡ ፲፮)

ኢየሱስ ክርስቶስም እግዚአብሔር እንደመሆኑ በዚሁ ስም ተጠርቷል።

«በልብሱ ላይና በጎኑ ላይ የነገሥታት ንጉሥ የጌቶች ጌታ የሚል ስም ተጽፎበታል።»

(ራዕ ፲፱፡፲፮)

፫ኛ. በሐዲስ ኪዳን መጸሕፍት ክርስቶስ እግዚአብሔር ተብሏል።

«እግዚአብሔር በደሙ የዋጁትን ቤተክርስቲያንን እንድትጠብቁ ...»

(ሐዋ ፳፡፳፰)

በደሙ ፈሳሽነት አማናዊት ቤተክርስቲያንን የመሠረተው በተለየ አካሉ ከቅድስት ድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋን ከነፍሷ ነፍስን ነስቶ ፍጹም ሰው የሆነው ወልድ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ከላይ በተጠቀሰው ምንባብ እግዚአብሔር ተብሎ መጠራቱን ልብ ይሏል።

በአጠቃላይም ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ነው። ሥጋ በተዋሕዶተ መለኮት የባሕርይ አምላክነትን ገንዘቡ አድርጓል፤ መለኮትም በተዋሕዶ ሥጋ የሥጋን ገንዘብ ገንዘቡ አድርጓል። ይህም በሚከተሉት ምንባባትና ታሪኮች ተመስክሯል።

«ሊቀ ካህናቱም ... የቡሩክ ልጅ ክርስቶስ አንተ ነህን? አለው። ጌታችን ኢየሱስም አዎን እኔ ነኝ፤ የሰውን ልጅ በኃይል ቀኝ ተቀምጦ በሰማይ ደመና ሲመጣ ታዩታላችሁ አለው።»

(ማር ፲፬፡፳፩)

በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ በመሆኑ ተይዞ ለፍርድ የቀረበው ሥግው ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ ነው፤ በመጨረሻው ቀንም ለሁሉ እንደ ሥራው መጠን ዋጋውን ለመክፈል የሚመጣውም ያው እርሱ ሥግው ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። እርሱ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ነውና።

በዮሐንስ ወንጌል ምዕራፍ ፪ ከቁጥር ፩ እስከ ፲፪ በተጠቀሰው የቃና ሠርግ ላይ ፍጹም ሰው እንደ መሆኑ ወደሠርጉ የተጠራው፤ ፍጹም አምላክ እንደመሆኑም ውኃውን ወይን ያደረገው አንድ አርሱ ሥግው ቃል ክርስቶስ ነው።

በማቴዎስ ወንጌል ምዕራፍ ፲ ከቁጥር ፳፮ እስከ ፳፯ ላይ በተመዘገበው ታሪክ ላይ በመርከቡ የውስጠኛው ክፍል ተኝቶ የነበረው፤ ተነስቶም ነፋሳትንና ማዕበላትን የገሰጸው አንዱ ሥግው ቃል

ትምህርተ ሃይማኖት

ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። መተኛት፣ መቀስቀስ የሰውነት ሥራ፤ ነፋሳትንና ማዕበላትን ገሥጸ ጸጥ ማድረግ የአምላክነት ሥራዎች ናቸው። ሠሪያቸው ግን አንድ ክርስቶስ ነው።

በዮሐንስ ወንጌል ምዕራፍ ፱ ቁጥር ፮ ላይ ከተወለደ ጀምሮ ዕውር ለነበረው ሰው ምራቁን እንትፍ ብሎ በምድር አፈር ለውሶ የዓይኑን ብርሃን እንደመለሰለት እናነባለን። ፍጹም ሰው እንደ መሆኑ ምራቁን እንትፍ አለ፤ ፍጹም አምላክ እንደመሆኑም በምራቁ በደረቅ ግንባር ላይ ዐይኑን ሠራ። ይህም ትስብእት (ሰውነት) መለኮትን ተዋሕዶ የመለኮትን ባሕርይ ባሕርይ ማድረጉን ያሳያል።

በዮሐንስ ወንጌል ምዕራፍ ፳ ከቁጥር ፲፱ እስከ ፳፱ ላይ በተጻፈው ታሪክ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተዘጋው በር በርቀት ገባ፤ ገብቶም እዩኝ ዳሱኝ አለ። በርቀት (አጥብቀህ አንብብ) በዝግ በር የገባው መለኮት ነው እንዳይባል እዩኝ ዳሱኝ ብሏል፤ መለኮት በባሕርዩ አይታይም አይዳሰስምና ይህ አይሆንም። እዩኝ ዳሱኝ ያለ ሥጋ ነው እንዳይባል ሥጋ በርቀት በተዘጋ በር መግባት አይችልም። ይህ የሆነው ግን በተዋሕዶ፡- ሥጋ የመለኮትን ባሕርይ ባሕርዩ አድርጎ በርቀት ገብቷል፤ መለኮትም የሥጋን ባሕርይ ባሕርዩ አድርጎ በተዋሕዶተ ሥጋ ታይቷል፤ ተዳሏል። በርቀት የገባ፤ እዩኝ ዳሱኝ ያለም አንድ እርሱ ሥግው ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ ነው።

፱-፳-፱ የእግዚአብሔር የማዳን ጉዞ ከልደት እስከ ትንሣኤ

በዚህ ርዕስ ሥር ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከልደቱ እስከ ትንሣኤው በፈጸመው የካሣነት ሥራ እንዴት የሰውን ልጅ እንደተቤዠ እንመለከታለን።

- **ልደት፡-** ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከጎቱም ድንግል ከእመቤታችን ተወለደ። (ማቴ ፮፣ ፳፫ ፤ ኢሳ ፯፣ ፲፬)። ይኸም ከጎቱም መሬት ተገኝቶ የተሳሳተውን አዳምን ሊቤሻቸው ነው። መርገመ ሥጋ መርገመ ነፍስ ከሌለባት ከንጽሕት እመቤታችን መወለዱ መርገም ካልደረሰባት ከንጽሕት ምድር ተገኝቶ የሳተውን አዳምን ሊያድን ነው። ሲወለድም በከብቶች በረት በእንስሶች መካከል ተኛ (ሉቃ ፪፣ ፯)። ይህም ከዓለመ መላእክት ተሰዶ በእንስሶች መካከል የተገኘ አዳምን ለማዳን ነው።
- **ስደት፡-** ያለ በደሉ መድኃኔዓለም ክርስቶስ የገነት ምሳሌ ከሆነች ከነዓን የሲኦል ምሳሌ ወደ ሆነች ግብጽ ተሰድዷል (ማቴ ፪፣ ፲፫ - ፳፫) ይህም በበደሉ ምክንያት ከገነት ወደ ሲኦል የተሰደደውን አዳምን ሊያድን ነው።
- **ሕግ ጠባይዓዊና ሕግ መጽሐፋዊን መፈጸም፡-** ሕግ ጠባይዓዊና የሚለው የሰውነትንና የተፈጥሮን ሕግጋት በመጠበቅ ከመጸነስና ከመወለድ ጀምሮ ቀስ በቀስ ማደግን መከራ መቀበልን፣ መብላት መጠጣትን፣ ወዘተ ይጠቃልላል። ይህንን ከኃጢአት በቀር በየደረጃው ፈጽሞታል። ሕግ መጽሐፍዊ የሚለው ደግሞ ሕገ አራትን እየፈጸመ ማደጉን ያሳያል። በስምንተኛው ቀን መገረዝን፣ በ፵ኛው ቀን ቤተመቅደስ መግባትን፣ በዓመት ሦስት ጊዜ ወደ ኢየሩሳሌም መሄድን፣ ወዘተ ያጠቃልላል (ሉቃ ፪፣ ፳፩ - ፶፪)። ጌታ ሕግን ሁሉ የፈጸመው እኛ ሕግ አፍራሾችን እንደ ሕግ ፈጻሚዎች ሊቆጥረን ነው። ይህንንም በማድረጉ በሕግ አፍራሽነታችን ከሚመጣብን ፍርድና ኩነቴ ነፃ አውጥቶናል፤ አድኖናልም። (ሮሜ ፲፣ ፮ - ፬)
- **ጥምቀት፡-** መድኃኔዓለም ክርስቶስ በ፴ ዘመኑ ተጠምዷል። (ማቴ ፫፣ ፫-፲፮) በዚህም የ፴ ዘመን ጉልማሳ ሆኖ የተፈጠረውን፣ በምክረ ከይሲ ተታሎ ልጅነቱን ያጣውን አዳምን አድኖታል።
- **ፈተናን ድል መንሳት፡-** ጌታችን «ሰው በእንጆራ ብቻ አይኖርም በእግዚአብሔር ቃል ጭምር እንጂ» ብሎ በመብል ድል ለተነሳው አዳም ፈቀደ ሥጋን አጠፋለት (ማቴ ፬፣ ፬)። ጌታችን ከከተማ ርቃ በምትገኝ በገዳመ ቆሮንቶስ መጸሙ ዲያብሎስ ከምድር ተለይታ በምትገኝ ገነት በመብል ድል ያደረገውን አዳምን ሊያድን ያሳተውን ዲያብሎስን ድል ሊያደርግ ነው።

- ስቅለት፣ ሞትና ትንሣኤ፡- ጌታችን ራቁቱን በመልዕልተ መስቀል ተሰቀለ፡፡ (ማቴ ፳፯፣፴፭)፤ ይህም ሕግ ጥሶ ከጸጋ የተራቀተው አዳምን ሊያድን ነው፡፡ እጅና እግሩ በመስቀል ቀኖት ተቸነከሩ፤ ይህም እጅና እግሩ ወደ እፀበለስ ያመሩትን አዳምን ሊያድን ነው፡፡ የማይሞተው ሞተ (ማቴ ፳፯፣ ፶)፤ ይህም በአዳምና በልጆቹ ነግሶ የነበረውን ሞት ይሽር ዘንድ ነው፡፡ በመስቀሉ ያስገኘውንም ታላቅ ድል በሦስተኛው ቀን ከሙታን ተለይቶ ሲነሳ አረጋግጦታል፡፡ «ሞት ሆይ እንግዲህ መውጊያህ ወዴት አል? መቃብር ሆይ አሸናፊነትህ ወዴት አለ?» ተብሏል፡፡ (፩ ቆሮ ፲፭፣ ፶፭ - ፶፮)

መልመጃ ፪

ትእዛዝ ፩፡ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ስጥ

- ፩ እግዚአብሔር ለአዳም ከገነት ዛፍ ሁሉ እንዲበላ ነገር ግን ከዕፀ በለስ እንዳይበላ ትእዛዝ የሰጠው ለምንድር ነው?
- ፪ አዳም ከተፈረደበት የሞት ፍርድ ከአምላክ በቀር በሌላ በማንም መዳን ያልቻለው ለምንድር ነው? በኦሪት የነበሩ ቅዱሳን ለምን አልቻሉም? በኦሪት ይቀርብ የነበረው የሥርየት መስዋዕትስ ለምን አልሆነም?
- ፫ አምላክ ለምን ሰው ሆነ? አብራርተህ ግለጽ፡፡
- ፬ ለአዳም መሳሳት ተጠያቂው ማን ነው? ለምን?
- ፭ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሞትን ድል አድርጎ ከተነሳ በኋላ ሐዋርያት በዝግ ቤት ሳሉ በር ክፈቱልኝ ሳይል በርቀት (ቀ ይጠብቃል) ገብቶ ታይቷቸዋል፤ ለቶማስም ተዳሷል፡፡ (ዮሐጼ፡፲፱-፳፱)፡፡ ለመሆኑ በር ክፈቱልኝ ሳይል በተዘጋ ደጅ የገባ ማን ነው? መለኮት ወይስ ሥጋ? ለሐዋርያት የታየው፤ ለቶማስ የተዳሰሰውስ ማን ነው? መለኮት ወይስ ሥጋ?

ትእዛዝ ፪፡ ትክክለኛውን መልስ ምረጥ (ከአንድ በላይ ትክክለኛ መልስ ካለ ሁሉንም ትክክለኛ መልሶች ምረጥ)

- ፩ ቃል ሥጋን ሲሆን
 - ሀ) ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ በመሆን ነው
 - ለ) በኅድረት ነው
 - ሐ) ቃል የሥጋን ሥጋም የቃልን ባሕርይ ባሕርዩ በማድረግ ነው
 - መ) በተወቅቦ ያለመቀላቀል ያለመለወጥ ነው
- ፪ ሥግው ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ
 - ሀ) አንድ አካል አንድ ባሕርይ ነው ለ) አንድ አካል ሁለት ባሕርይ ነው
 - ሐ) ሁለት አካል ሁለት ባሕርይ ነው መ) ሁለት አካል አንድ ባሕርይ ነው
- ፫ ለተዋሕዶ ምሳሌ የሚሆነው
 - ሀ) ነፍስና ሥጋ ለ) ቡናና ወተት ሐ) ስንዴና በቆሎ መ) እሳትና ብረት
- ፬ መለኮት ሥጋን ሲዋሐድ፡-
 - ሀ) መለኮት ርቀቱን ለቅቆ ግዙፍ ሥጋን ሆኗል
 - ለ) መለኮት ምልዓቱን ለቅቆ ውሱን ሥጋን ሆኗል
 - ሐ) ሥጋ ውስንነቱን ለቅቆ ምሉዕ መለኮትን ሆኗል
 - መ) መለኮት ርቀቱን ሳይለቅ በተወቅቦ ግዙፍ ሥጋን ሆኗል

፬-፯ ምስጢረ ጥምቀት

፬-፯-፩ ትርጉም

ጥምቀት ማለት አጥመቀ አጠመቀ ከሚለው የግዕዝ ግሥ የሚወጣ ማጥመቅ መጠመቅ የሚል ትርጉም የሚሰጥ ሳቢ ዘር ነው።
መጠመቅ ማለትም መነከር፣ መዘፈቅ፣ ውኃ ውስጥ ገብቶ መውጣት ማለት ነው።

ጥምቀት ማለት ከአዳም የወረሰነውን ኃጢአትና እኛም የበደልነውን በደል ደምስሶ በመንፈስ ቅዱስ እንደገና እንድንወለድ የሚያደርገን የመጀመሪያው የጸጋና የእምነት ምስጢር ነው። በአጠቃላይ ምስጢረ ጥምቀት የሥላሴ ልጅነት የሚሰጥለትና የኃጢአት ሥርየት የሚገኝበት ምስጢር ነው።

፬-፯-፪ አጀማመሩ

ጥምቀትን ጌታ መሥርቷል። በዮርዳኖስ በዮሐንስ እጅ ተጠምቆ ጥምቀትን ከመሠረተም በኋላ እኛም እንድንጠመቅ በተግባር አስተምሮ አርአያ ሆኖናል። ስላዚህም ሰው ከውኃና ከመንፈስ ካልተወለደ በቀር መንግስተ ሰማያት እንደማይገባ ተደንግጓል (ዮሐ ፫፣ ፭)። ሐዋርያትንም በዓለም ዙሪው ወንጌል መንግሥትን ሲሰብኩ ያመነትን ሁሉ በአብ በወልና በመንፈስ ቅዱስ ስም እንዲያጠምቁ አዟቸዋል። (ማቴ ፳፰፣ ፲፰ - ፲፱)። ይህም የሆነው ጥምቀት የልጅነት ጸጋን ስለሚያሰጥ ሌሎችን ምስጢራተ ቤተክርስቲያን ለመሳተፍና የቤተክርስቲያን አባል ለመሆን የመጀመሪያው መግቢያ በር በመሆኑ ነው።

፬-፯-፫ አስፈላጊነቱ

(፩ኛ). ድኅነትን ለማግኘት

ጥምቀት ለድኅነት ከሚያስፈልጉ ምስጢራት አንዱ ነው። ሰው ያለጥምቀት ከፍርድ ነጻ መኖንና የእግዚአብሔርን መንግሥት መውረስ አይቻለውም።

«ያመነ የተጠመቀም ይድናል፤ ያላመነ ግን ይፈረድበታል»

(ማር ፲፮ - ፲፯)

(፪ኛ). ከውኃና ከመንፈስ ቅዱስ ደግሞ ለመወለድ

ሰው ከወላጅ አባቱና እናቱ በሥጋዊ ልደት እንደሚወለደው ሁሉ ከአብራክ መንፈስ ቅዱስ ከማጎጸነ የርዳኖስም በመንፈሳዊ ልደት በጥምቀት አማካኝነት ዳግም ሊወለድ ያስፈልገዋል። በዚህም ከእግዚአብሔር ልጅነትን በጸጋ አግኝቶ መንግስቱን ለመውረስ የተዘጋጀ ይሆናል።

«... እውነት እውነት እልሃለሁ ዳግመኛ ያልተወለደ ሰው የእግዚአብሔርን መንግሥት ለማየት አይችልም አለው። ኒቆዲሞስም ሰው ከሸመገለ በኋላ ዳግመኛ መወለድ እንደምን ይችላል? ዳግመኛ ይወለድ ዘንድ ወደ እናቱ ማጎጸን ተመልሶ መግባት ይችላልን? አለው። ጌታችን ኢየሱስም መለሶ እንዲህ አለው፡- እውነት እውነት እልሃለሁ ዳግመኛ ከውኃና ከመንፈስ ቅዱስ ያልተወለደ ሰው ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ሊገባ አይችልም።» እንዲል።

(ዮሐ ፫፣፫-፮)

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም በጥምቀት ስለሚሆነው አዲስ ልደት እንዲህ ብሏል።

«ነገር ግን የመድኃኒታችን የእግዚአብሔር ቸርነትና ሰውን መውደዱ በተገለጠ ጊዜ ዳግም ልደትንና በመንፈስ ቅዱስ መታደስን በሚያሰጥ ጥምቀት በምሕረቱ አዳነን እንጂ በጽድቅ ሥራችን አይደለም።»

(ቲዮ ፫፣ ፭፣ ኤፌ ፭፣፳፮)

በአጭሩ በጥምቀት ከእግዚአብሔር መንፈሳዊ ልደት መወለድን /ልጅነትን/ እናገኛለን

(፫ኛ). የኃጢአትን ሥርየት ለማግኘት

ጥምቀት ኃጢአትን ትደመስሳለች።

ትምህርተ ሃይማኖት

«... ንስሐ ግቡ ሁላችሁም በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ተጠመቁ፤ ኃጢአታችሁም ይሠረዳችኋል፡፡»
እንዲል፡፡

(ሐዋ ፪፡ ፴፯ - ፴፰)

«(ሳውል እንዲህ እንዳተባለ) ተነሥና ስሙን እየጠራህ ተጠመቅ፤ ከኃጢአትህም ታጠብ፡፡»

(ሐዋ ፳፪፡ ፲፮)

«ነገር ግን በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም በአምላካችንም መንፈስ ታጥባችኋል ተቀድሳችኋል፤
ጸድቃችኋልም፡፡»

(፩ቆሮ ፮፡ ፲፩)

ሊቃውንተ ቤተክርስቲያንም በሃይማኖታዊ ድንጋጌያቸው ላይ «ወነአምን በአሐቲ ጥምቀት ለሥርየተ ኃጢአት - ኃጢአትን በምታስተሠርይ በአንዲት ጥምቀት እናምናለን» ብለዋል፡፡ (ጸሎተ ሃይማኖት)

(፬ኛ). ከጌታ ሞትና ትንሣኤ ጋር ለመተባበር

«በጥምቀትም ከእርሱ ጋር ተቀበራችኋል፤ በእርሷም ከሙታን ለይቶ ባስነሣው በእግዚአብሔር ረዳትነትና በሃይማኖት ከእርሱ ጋር ተነስታችኋል፡፡» እንዲል፡፡

(ቆላ ፪፡ ፲፪)

በጥምቀት ከጌታ ጋር መቀበር ማለት በጥምቀት ለኃጢአት ሥራ ምውት መሆን ማለት ነው፡፡
በጥምቀት ከጌታ ጋር መነሳት ማለት ደግሞ በጥምቀት ለጸድቅ ሥራ ሕያው መሆን ማለት ነው፡፡

«እንዲሁ እናንተም ራሳችሁን ለኃጢአት ምውታን አድርጉ፤ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስም ለእግዚአብሔር ሕያዋን ሁኑ፡፡» እንዲል፡፡

(ሮሜ ፮፡ ፲፩)

ይህንንም አንድ ክርስቲያን ከክርስቶስ ጋር የሞቱም የትንሣኤውም ተሳካፋይ መሆኑን በሥርዓተ ጥምቀቱ ያሳያል፡፡

- ከውኃው ውስጥ መግባቱ ከጌታ ጋር መሞቱ መቀበሩ

«በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ የተጠመቅን እኛ ሁላችን በሞቱ እንደተጠመቅን ሁላችሁ ይህን ዕወቁ ... በሞቱም እንመስለው ዘንድ ከእርሱ ጋር በጥምቀት ተቀበርን» እንዲል፡፡

(ሮሜ ፮፡ ፫-፬)

- ሦስት ጊዜ ብቅ ጥልቅ ማለቱ ጌታ በመቃብር ሦስት ቀንና ሌሊት መቆየቱን
- በሦስተኛው ከውኃው መውጣቱ በሦስተኛው ቀን ከመቃብር ሞትን ድል አድርጎ ለመነሳቱ ምሳሌ ነው፡፡

«እርሱ ክርስቶስ በአባቱ ጌትነት ከሙታን እንደተነሣ እኛም እንደ እርሱ በአዲስ ሕይወት እንኖራለን፡፡ በሞቱም ከመሰለው በትንሣኤውም እንመስለዋለን፡፡» ተብሏልና

(ሮሜ ፮፡ ፭)

(፭ኛ). አዲስ ሕይወት ለማግኘት

በኃጢአት ምክንያት ያደፈው ሰውነታችን የሚታደሰውና አዲስ ሕይወትን የምናገኘው በጥምቀት ነው፡፡ (ሮሜ ፮፡ ፱)

(፮ኛ). ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ጋር አንድ ለመሆን

ከብልየተ ኃጢአት የታደሰውን፤ ከመርገም የጸዳውን አዲሱን ሰውነት የምንለብሰውና የክርስቶስ ተከታዮች የምንሆነው በጥምቀት ነው፡፡

«በክርስቶስ የተጠመቃችሁ እናንተማ ክርስቶስን ለብሳችኋል፡፡» እንዲል፡፡

(ገላ ፫፡ ፳፯)

(፯ኛ). የቤተክርስቲያን አባል ለመሆን

ግዝረት ለሕዝብ እስራኤል የአብርሃም ቃል ኪዳን ተሳታፊዎች ያደርጋቸው እንደበር ጥምቀትም ከቅድስት ቤተክርስቲያን የሚገኘው ጸጋ ተካፋይ ያደርጋል፡፡ (ቆላ ፪፡ ፲፩-፲፫)

፬-፮-፫ የጥምቀት ምሳሌዎች

፪ኛ. የኖኅ መርከብ ታሪክ (ዘፍ ፯፡፲፮)

በኖኅ ዘመን ሰው ሁሉ ምግባር ሃይማኖት አጥቶ እግዚአብሔርን በኃጢአቱ ምክንያት ያሳዘነበት ወቅት ነበረ። በዚህም ምክንያት ፍጥረት ሁሉ በጥፋት ውኃ ሲቀጣ በመርከቢቱ ውስጥ የነበሩት ኖኅና ቤተሰቡ ለዘር ከቀሩት እንስሳት ጋር ብቻ ተርፈዋል። ይህም ምሳሌ ነው፡- ኖኅና ቤተሰቡ የምዕመናን፣ መርከብ የቤተክርስቲያን፣ ውኃው የጥምቀት። ክርስቶስ በሠራት መርከብ - ቤተክርስቲያን ውስጥ በጥምቀት የጸጋ በር የገባ ምዕመን ይድናል፤ ያልገባ ሁሉ ግን መዳንን አያገኝምና።

«ጥቂቶች ማለት ስምንት ነፋሳት በውኃ የዳኑባትን መርከብ ሲሠራ በኖህ ዘመን የእግዚአብሔር ትዕግስት በዘገየ ጊዜ ቀድሞ ክደውት ለነበሩት ለበክላቸው። አሁንም እኛን በዚያው አምሳል በጥምቀት ያድነናል።»

(፩ጴጥ ፫፣ ፳-፳፩)

፫ኛ. ግዝረት

ግዝረት የጥምቀት ምሳሌነቱ እንደሚከተለው ነው።

- ግዝረት የእግዚአብሔር ሕዝብ መለያ ምልክት ነበረ፤ የአብርሃም ልጅነትን የእስራኤል ወገንነትንም ያሰጥ ነበረ። እንደዚሁም ጥምቀት የሥላሴ ልጅነትን የክርስቲያን ወገንነትን ያሰጣል።
- ያልተገረዘም ከሕዝቡ ተለይቶ እንዲጠፋ ታዞ ነበረ። (ዘፍ ፲፮፣፲፬) እንደዚሁም ያልተጠመቀ ወደ እግዚአብሔር መንግሥት እንደማይገባ ታውጇል። (ዮሐ ፫፣፫)
- ግዝረት ከአካል ላይ ሥጋን ቆርጦ መጣል ነው። ጥምቀትም የኃጢአትን ሰንኮፍ ከሕይወት ቆርጦ መጣል ነው።
- ግዝረት ከአንድ ጊዜ በላይ አይሆንም፤ አይደገምም። ጥምቀትም የማትደገም የማትከለስ እንዲሁ ናት ። (ኤፌ ፬፣፭) ይህም የሆነው ጌታ የሞተው አንድ ጊዜ ነውና ጥምቀትም ከሞቱ ጋር መተባበር ነውና አንድ ጊዜ ብቻ ይፈጸማል።
- በመገረዝ ጊዜ ደም ይፈሳል። በጥምቀትም በክርስቶስ ደም የተዋጁ ክርስቲያኖች ከኃጢአት የታጠቡበትን የጌታን ደም ያገኙበታል።

ስለዚህ ግዝረት የጥምቀት ምሳሌ እንደሆነ ሐዋርያው እንደሚከተለው ገልጾታል።

«የኃጢአትን ሰውነት ሽለፈት በመግፈፍ በክርስቶስ መገረዝ በሰው እጅ ባልተደረገ መገረዝን በእርሱ ሆናችሁ ተገረዛችሁ። በጥምቀትም ከእርሱ ጋር ተቀበራችኋል፤ በእርሷም ከሙታን ለይቶ ባስነሣው በእግዚአብሔር ረዳትነትና በሃይማኖት ከእርሱ ጋር ተነስታችኋል።»

(ቆላ ፪፣ ፲ - ፲፪)

፫ኛ. የእስራኤል ባህረ ኤርትራን ማቋረጥ (ኢያ ፫፡፲፭)

ሕዝብ እስራኤል ከግብጽ ባርነት ተለቀው ወደተስፋይቱ ምድር ገዝተው የጀመሩት የኤርትራ ባሕር ለሁለት ተከፍሎባቸው ነው። ያሳድዷቸው የነበሩት ፈርዖንና ሠራዊቱ ግን በዚያው በኤርትራ ባሕር ሰጥመው ቀርተዋል። የኤርትራን ባሕር መሻገር ለእስራኤል ሕይወትን፣ ደስታን፣ ነፃነትን ሲያጎናጽፍ ለፈርኦንና ሠራዊቱ ግን ሞትን አስከትሎባቸዋል። ጥምቀትም ለክርስቲያኖች ከፍጻጸ፣ ከሞት ነፃ መሆንን፣ የሥላሴ ልጅነትን ሲያሰጥ አጋንንት ግን ድል ይመቱበታልና የዚያ ምሳሌ ነው።

«ወንድሞቻችን ሆይ፡- አባቶቻችን ሁሉ ደመና እንደጋረዳቸው ሁሉም በባሕር መካከል አልፈው እንደሄዱ ልታውቁ እወዳለሁ። ሁሉንም ሙሴ በደመናና በባሕር አጠመቃቸው።» እንዲል።

(፩ቆሮ ፲፡፩-፪)

፪ኛ. የኢዮብና የንዕማን በዮርዳኖስ ውኃ ተጠምቀው መዳናቸው (፪ኛ ነገ ፭፡፲፬)

ኢዮብ ከደዌው በዮርዳኖስ ውኃ ተጠምቆ ድኗል። ንዕማንም ከለምጹ በዮርዳኖስ ውኃ ተጠምቆ ነጽቷል። እኛም ከኃጢአት ደዌ የምንነፃውና ያረጀው ሕይወታችን የሚታደሰው በጥምቀት ነውና የዚያ ምሳሌ ነው።

ስለ ጥምቀት ግን ታሪክና ምሳሌ ብቻ ሳይሆን ትንቢትም ተነግሯል

«ጥሩ ውኃንም እረጭባችኋለሁ፤ እናንተም ክርክሱታችሁ ሁሉ ትነጻላችሁ፡፡»

(ሕዝ ፴፮ ፣ ፳፭)

በተጨማሪም የሚከተሉት ስለጥምቀት የተነገሩ ትንቢቶች ናቸው፡፡ (መዝ ፻፲፫፥፫፤ ሕዝ ፵፯፣፩-፲፪)

፬-፯-፬ የእግዚአብሔር ወልድ ጥምቀት

ጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ በሰላሳ ዓመቱ በዮርዳኖስ ወንዝ በዮሐንስ እጅ ተጠምቋል፡፡ ይህ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጥምቀት ከአይሁድና ከዮሐንስ ጥምቀት ይለያል፡፡ ጥምቀተ አይሁድ ትእዛዝ አራትን ለጣስ ሰው ይደረግ የነበረ ነው (ዘሌ ፲፭፣ ፯ -፲፰)፡፡ የዮሐንስ ጥምቀት ደግሞ የንስሐ ነበረ፡፡ (ማቴ ፫፣፭-፮) ጌታችን የተጠመቀው ግን እንደ አይሁድ ሥርዓት ለመንጸት፣ እንደ ዮሐንስም ጥምቀት ለሥርየተ ኃጢአት አልነበረም፡፡

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለምን ተጠመቀ?

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የተጠመቀው፡-

፩ኛ. ትሕትናን ለማስተማር፡- ወደ አጋልጋዩ (ፍጡሩ) ሄዶ በእርሱ እጅ መጠመቁ መምህረ ትሕትና መሆኑን ይገልጣል፡፡

፪ኛ. አርአያ ለመሆን ፡- በጥምቀት ከእግዚአብሔር ለምንወለድ ለእኛ አብነት ሊሆነን፤ እርሱ ተጠምቆ ተጠመቁ ሊለን ነው፡፡

፫ኛ. ዲያብሎስ በዮርዳኖስ የደበቀውን የዕዳ ደብዳቤ ሊቀድልን፡- ዲያብሎስ «አዳም ገብሩ ለዲያብሎስ፣ ሔዋን አመቱ ለዲያብሎስ - አዳም የዲያብሎስ ባሪያ፣ ሔዋን የዲያብሎስ ገረድ» የሚል የዕዳ ደብዳቤ ጽፎ አንዱን በሲኦል አንዱን በዮርዳኖስ ወንዝ ደብቆት ነበረ፡፡ የአዳምና የልጆቹ ቤዛ ክርስቶስ በሲኦል ያለውን በአለተ ዓርብ በአካለ ነፍስ ወደ ሲኦል ወርዶ አጥፍቶታል፡፡ በዮርዳኖስ የተጣለውን ደግሞ በጥምቀቱ ጊዜ እንደሰውነቱ ረግጦ እንደ አምላክነቱ እንደ ሰም አቅልጦ ደምስሶታል፡፡ ሊቁ ሶርያዊው ቅዱስ ኤፍሬም ይህን አስመልክቶ እንዲህ ብሏል፡፡

«ወነሰተ ምክሮ ለጸላኢ ወሠጠጠ መጽሐፈ ዕዳሆሙ ለአዳም ወለሔዋን - የጠላትን ምክሩን አፈረሰበት፣ የአዳምንና የሔዋንን የዕዳ ደብዳቤአቸውን ቀደደላቸው»

(የሰኞ ውዳሴ ማርያም)

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም እንዲህ ብሏል፡፡

«ከባላጋራችን የተነሣ በትእዛዝ የተጻፈውን የዕዳችንን ደብዳቤ ደመሰሰልን»

(ቆላ ፪፣ ፲፫ - ፲፭)

፬ኛ. አንድነቱን ሦስትነቱን ለመግለጥ፡- በጌታ ጥምቀት «ሰማያት ተከፍተው» ሥውር

የነበረው የሥላሴ ምስጢር ገሃድ ሆኗል፡፡ (በገጽ ፴፯ የተሰጠውን ማብራሪያ ተመልከት)

ጥምቀቱን ለምን በዮርዳኖስ አደረገው?

፩ኛ. ትንቢቱ ይፈጸም ዘንድ

ልቦ አምላክ ዳዊት ጌታችን በዮርዳኖስ ወንዝ ጥምቀቱን ሲፈጽም የሚሆነውን አስቀድሞ በትንቢት ቃል ተናግሮ ነበረ፡፡ ይህን ትንቢት ለመፈጸምም ጌታችን በዮርዳኖስ ተጠምቋል፡፡

«ባሕር አየች ሸሸችም ዮርዳኖስም ወደኋላው ተመለሰ፡፡ ተራሮች አንደኮርማዎች ኮረብቶችም

እንደጠቦቶች ዘለሉ አንቺ ባሕር የሸሸች አንተም ዮርዳኖስ ወደ ኋላህ የተመላህ ምን ሁኖችሁ ነው?

እናንተም ተራሮች እንደ ኮርማዎች ኮረብቶች እንደ በጎች ጠቦቶች ለምን ዘለላችሁ? ከያዕቆብ አምላክ ፊት»

(መዝ ፻፲፫፣፫-፮)

፪ኛ. ምሳሌውን አማናዊ ለማድረግ

ዮርዳኖስ ከላይ ነቁ አንድ ነው፤ ዝቅ ብሎ በዮርና በዳኖስ ተለይቷል። ዮር በእስራኤል በኩል፤ ዳኖስ ደግሞ በአሕዛብ በኩል ያለው ነው። ዝቅ ብሎ ተገናኝታል፤ በግንኙ ጌታ ተጠምዷል።

- ነቁ አንድ መሆኑ ሰው ሁሉ የአንዱ አዳም ልጅ የመሆኑ ምሳሌ
- ዝቅ ብሎ መለያየቱ እስራኤል በኦሪት /በግዝረት/፤ አሕዛብ በጣዖት /በቁልፈት/ የመለያየታቸው ምሳሌ
- ወረድ ብሎ መገናኘቱ ጌታም በዚያ መጠመቁ ሕዝብና አሕዛብን በጥምቀቱ አንድ የማድረጉ ምሳሌ ነው

ከዚህ በተጨማሪም፡-

- ኢዮብ ከደዌው የዳነው ንዕማንም ከለምጽ የነጻው በዮርዳኖስ ውኃ ተጠምቀው ነበረ። ይህም ኢዮብ/ንዕማን የአዳም፤ ደዌ/ለምጽ የመርገመ ሥጋ የመርገመ ነፍስ፤ ዮርዳኖስ የጥምቀት ምሳሌ ነው። (፪ነገ ፭፣ ፲፬)
- እስራኤል ዮርዳኖስን ተሻግረው ምድረ ርስት ገብተዋል። ምዕመናንም ተጠምቀው ገነት መንግስተ ሰማያት የመግባታቸው ምሳሌ ነው።
- ኤልያስ ዮርዳኖስን ተሻግሮ ወደ ብሔረ ሕያዋን አርጓል። ምዕመናንም አምነው ተጠምቀው ገነት መንግስተ ሰማያት የመግባታቸው ምሳሌ ነው።

፫ኛ. የዕዳ ደብዳቤዎችን ይደመሰስ ዘንድ

በገጽ ፶፮ የተሰጠውን ማብራሪያ ተመልከት።

ለምን በ፴ ዘመኑ ተጠመቀ?

፩ኛ. አዳም የ፴ ዓመት ጎልማሳ ሆኖ ተፈጥሮ በ፴ ቀን ያገኛትን ልጅነት አስወስዶ ነበረና የአዳምን ልጅነት ለማስመለስና ልጅነትም የምትሰጠው በጥምቀት መሆኑን ለማረጋገጥ በ፴ ዘመኑ ተጠምዷል።

፪ኛ. ደግን ነገር መንፈሳዊን ነገር ባሰባችሁ ጊዜ ከ፴ ዓመት በላይ እንጂ ከ፴ ዓመት በታች አይሁን ስል ሥርዓት ሲሠራልን ነው።

ጥምቀቱን ለምን በውኃ አደረገው?

፩ኛ- ጌታችን ጥምቀቱን በውኃ ያደረገው ትንቢቱ ምሳሌው ይፈጸም ዘንድ ነው ትንቢት፡-

«ጥሩ ውኃንም እረጭባችኋለሁ ...»

(ሕዝ ፵፯፣ ፩ - ፪)

ምሳሌ፡-

በዕለተ ጎሙስ ባሕር ሕያው ነፍስ ያላቸውን እንስሳት ታስገኝ ባለ ጊዜ ከአንድ ባሕር ተፈጥረው እኩሉ ዕለቱን በረው በረው ሄደዋል፤ እኩሉ ከዚያው ቀርተዋል (ዘፍ ፩፣ ፳)። ይህም ምሳሌ ነው፤ ባሕር የጥምቀት ፤ በረው የሄዱት የባህታውያን፤ እዚያው የቀሩት የቀና ሃይማኖት ተምረው በጎ ምግባር ሠርተው ሥጋውን ደሙን በንጽሕና ተቀብለው የሚኖሩ የሰብአ ዓለም ምሳሌ ነው።

፪ኛ ውኃ ለሁሉ ይገኛል፤ ጥምቀትም መሠራቱ ለሁሉ ነውና

፫ኛ. ውኃን ከአትክልት ቢያፈሱት ያለመልማል ጥምቀትም ልምላሜ ሥጋ ልምላሜ ነፍስን ያስገኛልና

፬ኛ. ውኃ ከእድፍ ያነጻል፤ ጥምቀትም ከርስሐተ ሥጋ ከርስሐተ ነፍስ ያነጻልና/ያድናልና
፭ኛ. ውኃ መልክክ ገጽ (የፊት መልክ) ያሳያል፤ በማየ ገቦ (ከክርስቶስ ጎን በፈሰሰው ውኃ) የተጠመቀም መልክክ ሥላሴን ያያልና

፮ኛ. ውኃ እሳትን ያጠፋዋል፤ ጥምቀትም ከገሃነመ እሳት ያድናልና ጥምቀቱን በውኃ አድርጎታል።

ጌታችን ሲጠመቅ መንፈስ ቅዱስ በርግብ አምሳል መውረዱስ ለምንድር ነው?

፩ኛ. በኖህ ጊዜ ርግብ «ሐፀ ማየ አይጎ፤ ነትገ ማየ አይጎ - የጥፋት ውኃ ጎደለ» እያለች በአፏ ቆጽለ ዕፀ ዘይት ይዛ መጥታለች፤ መንፈስ ቅዱስም ሐፀ ማየ ኃጢአት፤ ነትገ ማየ ኃጢአት - የኃጢአት ውኃ ፈጽሞ ጎደለ፤ ምልአተ ኃጢአት ተሻረ ሲል በአምሳል ርግብ ወርዷል

፪ኛ. ርግብ ቢመቷት ቢያባርራት ዕንቁላሏን ቢሠብሩባት ቤቷን ካላፈረሱባት አትለቅም። መንፈስ ቅዱስም ምንም ኃጢአት ቢሠሩ ጨርሰው ካልካዱት በቀር ከፍጥረቱ አየለይምና

፫ኛ. ርግብ የዋህ ቂም በቀል የማትይዝ ነች - መንፈስ ቅዱስም ኃጻኔ በቀል ነውና በርግብ አብሳል ወርዷል።

፬-፯-፭ የክርስቲያኖች ጥምቀት

በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓት መሠረት ወንድ ልጅ በተወለደ በአርባ ቀን ሴት ልጅ ደግሞ በሰማንያ ቀን ጌታችን በወንጌል እንደአዘዘ በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም ይጠመቃሉ። (ማቴ ፳፰፥፲፱)። ቤተ ክርስቲያኖችን ሕጻናትን ማጥመቁ መሠረቱ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በማቴዎስ ወንጌል ምዕራፍ ፲፱ ከቁጥር ፲፫ ጀምሮ «ሕጻናትን ተዋቸው ወደእኔ ይመጡ ዘንድ አትከልክሏቸው መንግስተ ሰማያት እንደነዚህ ላሉት ናትና» ብሎ ያስተማረው ትምህርት ነው። መንግስተ ሰማያት እንደነዚህ ላሉት ናትና የሚለው የእግዚአብሔር የጸጋ ልጅነት መሰጠት ያለበት ከሕፃንነት ጀምሮ መሆን እንዳለበት ያሳያል። ምክንያቱም የእግዚአብሔር መንግስት ከውኃና ከመንፈስ ቅዱስ በጥምቀት ካለተወለዱ በቀር አይወረስምና ነው። (ዮሐ ፫፥፭)

ጥምቀት በ፵ና በ፹ ቀን እንዲሆን የተወሰነው፡-

፩ኛ. የአዳምንና የሔዋንን የጸጋ ልደት ምሳሌ በማድረግ ነው። አዳም በተፈጠረ በ፵ ቀን የተፈጥሮ የባሕርይ ንጽሕናው ሳያድፍበት በጸጋ መንፈስ ቅዱስ ተወልዶ ገነት ገብቷል። ሔዋንም እንዲሁ በተፈጠረች በ፹ ቀን የተፈጥሮ የባሕርይ ንጽሕናዋ ሳያድፍባት በጸጋ መንፈስ ቅዱስ ተወልዳ ገነት ገብታለች። ሕፃናትም ወንዶች በ፵ ሴቶች በ፹ ቀን የባሕርይ ንጽሕናቸው ሳያድፍባቸው ተጠምቀው አዳምና ሔዋን ያገኙትን ሀብተ መንፈስ ቅዱስ (ልጅነትን) ያገኛሉ።

፪ኛ. በሕገ ኦሪት መሠረት እስራኤላውያን ወንዶች ልጆቻቸውን በ፵ ሴቶች ልጆቻቸውን ደግሞ በ፹ ቀን ወደ ቤተመቅደስ ወስደው መስዋዕት ይሰውላቸው ነበር፤ ለእግዚአብሔርም ያስገዷቸው ነበር። በዚህም ጊዜ ሕጻናቱ ጸጋ እግዚአብሔርን ተቀብለው ሕዝበ እስራኤል ተብለው ይጠሩ ነበር። (ዘሌ ፲፪፥፩-፰)። በዚህም መሠረት ቤተክርስቲያኖችን ሕጻናትን በ፵ና በ፹ ቀን በማጥመቅ ውለደ እግዚአብሔር ሕዝበ ክርስቲያን ታሰኛቸዋለች።

ከዚህ በተረፈ ከአረማዊነት፣ ከክህደት የሚመለሱ ሰዎች ካሉ በልጅነታቸው ከመጡ ከላይ ባየነው በሕጻናት የጥምቀት ሥርዓት ይጠመቃሉ። አዋቂዎች ከሆኑ ግን ከጥምቀት በፊት እስከ ሦስት ዓመት ድረስ ሃይማኖትን እየተማሩ ይቆያሉ። ከዚያ በኋላ ይጠመቃሉ።

መልመጃ ፫

ትእዛዝ ፩፡ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ስጥ

፩ በጥምቀት የሚገኙ ጸጋዎችን ዘርዝር።

፪ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ኃጢአት የሌለበት ንጹሐ ባሕርይ ሲሆን መጠመቁ ስለምንድር ነው? ጥምቀቱስ ከጥምቀተ አይሁድና ከጥምቀተ ዮሐንስ የሚለየው ምንድር ነው?

፫ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ጥምቀቱን ለምን በዮርዳኖስ ወንዝ አደረገው? ለምንስ በሠላሳ ዘመኑ ተጠመቀ?

፬ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን ሥርዓት መሠረት ወንዶች በተወለዱ በአርባ ቀን ሴቶች ደግሞ በሰማንያ ቀን የሚጠመቁት ለምንድር እንደሆነ አብራርተህ ግለጽ።

፬-፰ ምስጢረ ቁርባን

፬-፰-፩ የቁርባን ትርጉም

ቁርባን ቃሉ የዕብራይስጥ ሲሆን ትርጉሙም «ስጦታ» ማለት ነው። በአሪቱ ሰው ለእግዚአብሔር ያቀርብ የነበረውን ብቻ የሚመለከት ነበረ። በሐዲስ ኪዳን ግን ለሰዎች ድኅነት ለዓለሙ ሁሉ የሰጠውን በሥጋና በደም የመጣውን የልጁን ሥጦታ ያስገነዝባል።

ስለዚህ በጸሎተ ቅዳሴ የጌታ ሥጋና ደም ሆኖ የሚቀርበው ቅዱስ ቁርባን ይባላል። ምስጢረ ቁርባን ማለትም ክርስቶስ በመልዕልተ መስቀል ተሰቅሎ የዓለምን ኃጢአት ያስወገደበት፣ የዘለዓለም ሕይወትን ያስገኘበት፣ የመዳናችን መሠረት የጸጋችን ሁሉ ምንጭ የሆነውን የቅዱስ ሥጋውንና የክቡር ደሙን የማዳን ጸጋ የሚያመለክት ማለት ነው።

፬-፰-፪ የምስጢረ ቁርባን አመሠራረት

ምስጢረ ቁርባንን ጌታችን ከሕማሙና ከሞቱ በፊት በዋዜማው ኅሙስ ማታ መሥርቶታል። ጊዜውም የኦሪት የፋሲካ በግ የሚሠዋበት በመሆኑ ጌታችን የኦሪትን መሥዋዕት አሳልፎ መሥዋዕተ ወንጌልን መሥርቷል

«ደቀ መዛሙርቱም ጌታችን ኢየሱስ እንዳዘዛቸው አደረጉ፣ ፋሲካንም አዘጋጁ። ሲበሉም ጌታችን ኢየሱስ ኅብስቱን አንስቶ ባረከ ቆረሰ፤ ለደቀ መዛሙርቱም ይህ ሥጋዬ ነው እንኩ ብሎ ብሎ ሰጠ። ጽዋውንም አንስቶ አመስግኖ ሰጣቸው፤ እንዲህም አለ፡- ሁላችሁም ከእርሱ ጠጡ ስለዘዙዎች የሚፈስ የአዲስ ኪዳን ደሜ ይህ ነው።»

(ማቴ ፳፮፣ ፲፱ ና ፳፮ - ፳፯)

ስዕል ፬፡ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ምስጢረ ቁርባንን ሲመሠርት

በብሉይ ኪዳን እግዚአብሔር ከቤተ እስራኤል ጋር ቃል ኪዳን የገባው በእንሰሳት ደም ነበረ። (ዘፀ ፳፬፣ ፮-፲፮)። ቤተእስራኤል ሕገ አራትን ሊፈጽሙ፣ አሠርቱ ትእዛዛትን ሊጠብቁ፣ እግዚአብሔር ደግሞ አምላካቸውና ጠባቂያቸው ሊሆን፣ ምድረ ርስትንም ሊያወርሳቸው ቃል ተገባብተዋል። በወንጌል ግን እግዚአብሔር ቃል ኪዳን የገባው በልጁ ደም ነው።

ቅዱስ ቁርባን መታሰቢያ ወይም ምሳሌ ሳይሆን እውነተኛ የጌታ ሥጋና ደም ነው። በሉቃስ ወንጌል ምዕራፍ ፳፪ ቁጥር ፲፱ ላይ «ስለእናንተ የሚሰጠው ሥጋዬ ይህ ነው፤ ይህን ለመታሰቢያዬ አድርጉት።» ባለው ላይ መታሰቢያዬ ያለው ስለሕመምና ሞቱ ነው። የሞቱን ዜና የመስቀሉን ነገር ጌታ እስኪመጣ ድረስ በምሥጢረ ቁርባን እንደሚነገር ሲያሳይ ነው።

«ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እርሱን እራሱን በያዙበት በዚያች ሌሊት ኅብስቱን አነሣ። አመሰግነ፤ ባረከ፤ ፈተተ፤ እንዲህም አላቸው እንኩ ብሎ ስለእናንተ የሚሰጠው ሥጋዬ ይህ ነው፤ መታሰቢያዬንም እንዲሁ አድርጉ። እንዲሁም ኅብስቱን ከተቀበሉ በኋላ ጽዋውን አንስቶ አዲስ ሥርዓት የሚጸናበጽ ይህ ጽዋ ደሜ ነው። እንዲህ አድርጉ በምትጠጡበትም ጊዜ አስቡኝ አላቸው። ይህን ኅብስት በምትበሉበት ይህንም ጽዋ በምትጠጡበት ጊዜ ሁሉ ጌታችን እስኪመጣበት ቀን ድረስ ሞቱን ትናገራላችሁ።» እንዲል።

(፩ቆሮ ፲፩፣፳፫ - ፳፮)

በቅዱሴአችንም «ንዜኑ ሞተክ እግዚአ ወትንሣኤክ ቅድስተ - አቤቱ ሞትህንና ቅድስት ትንሣኤህን እንናገራለን» የምንለውም ይህንን መሠረት አድርገን ነው።

ቅዱስ ቁርባን ግን አማናዊ እንጂ መታሰቢያ እንዳልሆነ ጌታችን አረጋግጦ ተናግሯል።

«እውነት እውነት እላችኋለሁ የሰውን ልጅ ሥጋ ካልበላችሁ ደሙንም ካልጠጣችሁ የዘለዓለም ሕይወት የላችሁም። ሥጋዬን የሚበላ ደሜንም የሚጠጣ የዘለዓለም ሕይወት አለው። እኔም በኋለኛይቱ ቀን አነሣዋለሁ። ሥጋዬ እውነተኛ መብል ነውና ደሜም እውነተኛ መጠጥ ነውና።»

(ዮሐ ፮፣፶፫)

«...ይህ ሥጋዬ ነው እንኩ ብሎ ብሎ ሰጠ። ጽዋውንም አንስቶ አመስግኖ ሰጣቸው፤ እንዲህም አለ፡- ሁላችሁም ከእርሱ ጠጡ ስለብዙዎች የሚፈስ የአዲስ ኪዳን ደሜ ይህ ነው።»

(ማቴ ፳፮፣ ፳፯ - ፳፱)

በዚህ ቃል ጌታ እንካችሁ ሥጋዬ ደሜ አለ እንጂ የሥጋዬ የደሜ መታሰቢያ እንዳለለ ልብ ሊሉ ይገባል። አማናዊ ሥጋውና ደሙን መታሰቢያ ነው ማለት ግን «ይህ ሰው ሥጋውን ልንበላ ይሰጠን ዘንድ እንዴት ይቻለዋል» (ዮሐ ፮፣ ፶፪) ብለው እንደተጠራጠሩት እንደ አይሁድ መሆን ነው። «... እኔም ስለዓለም ሕይወት የምሰጠው እንጆራ ሥጋዬ ነው።» ብሏልና ይህን አምኖ መቀበል ይገናል። (ዮሐ ፮፣፶፩)

፬-፮-፫ የቁርባን ጥቅም

የሚታየው ህብስትና ወይን በጸሎተ ቅዱሴ ጊዜ በክርስቶስ ቃል፤ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል፤ በካህኑ ጸሎት ወደጌታ ሥጋና ደም መለወጡን በሙሉ ልብ አምነው በንስሐ ተዘጋጅተው ለሚቀበሉ የሚከተሉትን ያገኛሉ።

፩. የሕይወትን ምግብ

በሥጋዊ ልደት ከእናት ከአባታችን ከተወለድን በኋላ በሕይወተ ሥጋ ለመኖር ምግብ ሥጋ እንደሚያስፈልግ ሁሉ በጥምቀትም ከሥላሴ ልጅነትን ካገኘን በኋላ በመንፈሳዊ ዕውቀት እያደጉ፤ በጸጋው እየበለጸጉ ለመኖር የሕይወት ምግብ ያስፈልገናል። ይህም የሕይወት ምግብ የክርስቶስ ሥጋና ደም ነው።

«የሕይወት እንጆራ እኔ ነኝ ወደ እኔ የሚመጣ ከቶ አይራብም። በእኔ የሚያምን ለዘለዓለም አይጠማም . . . ሥጋዬ እውነተኛ መብል ደሜም እውነተኛ መጠጥ ነውና። » እንዲል።

(ዮሐ ፮፣፴፭ ና ፶፫)

፪. ሥርየተ ኃጢአትን

«ስለብዙዎች ለኃጢአት ይቅርታ የሚፈስ የሐዲስ ኪዳን ደሜ ይህ ነው»

(ማቴ ፳፮ ፣ ፳፯)

የኃጢአት ሥርየት ከተገኘ ደግሞ ከእግዚአብሔር ጋር እርቅና ሰላም ይወርዳል። እርቅ ከተገኘ ደግሞ ሌሎች ስጦታዎች ሁሉ ይጨመራሉ። ለዚህ ነው

«መተላለፉ የቀረችለት፤ ኃጢአቱም የተከደነችለት ምስጉን ነው።» የተባለው።

(መዝ ፴፮፣ ፮)

፫ኛ. ከክርስቶስ ጋር አንድ ሆኖ በኅብረት መኖርን

«ሥጋዬን የሚበላ ደሜንም የሚጠጣ በእኔ ይኖራል እኔም በእርሱ እኖራለሁ፡፡»

(ዮሐ ፮ - ፶፮)

ከክርስቶስ ጋር አንድ ሆኖ መኖር ሕይወትን ያስገኛል፤ ከእርሱ ጋር ካልሆንን ግን በራሳችን ሕይወት አይኖረንም፡፡

«እውነት እውነት እላችኋለሁ የሰውን ልጅ ሥጋ ካልበላችሁ ደሙንም ካልጠጣችሁ የዘለዓለም ሕይወት የላችሁም፡፡»

(ዮሐ ፮፣ ፶፫)

፬ኛ. ለፍሬ ክብር የሚያደርስ መንፈሳዊ ኃይልን

ሥጋውና ደሙ ከክርስቶስ ጋር አንድ መሆንን እደሚያስችል ከላይ ተመልክተናል፡፡ ይህ ከክርስቶስ ጋር ያለን ኅብረት ደግሞ ለክብር የሚያበቃ ሥራ የምንሠራበት ኃይል መንፈሳዊን ያሰጠናል፡፡

«ቅርንጫፍ በወይኑ ግንድ ካልኖረ ብቻውን ሊያፈራ እንደማይችል እናንተም እንዲሁ በእኔ ካልኖራችሁ ፍሬ ማፍራት አትችሉም፡፡» እንዲል፡፡

(ዮሐ ፲፭፥፬)

፭ኛ. የዘለዓለም ሕይወትን

ሥጋው መብላት ደሙን መጠጣት ዘላለማዊ ሕይወትን ለማግኘት አማራጭ የሌለው መንገድ ነው፡፡

«ሥጋዬን የሚበላ ደሜንም የሚጠጣ የዘለዓለም ሕይወት አለው፡፡ እኔም በኋለኛይቱ ቀን አነሣዋለሁ፡፡» (ዮሐ ፮፣ ፶፬)

፮ኛ. እርስ በእርስ በፍቅር መተሣሰርን

«ይህ የምንባርከው የበረከት ጽዋ ከክርስቶስ ደም ጋር አንድ አይደለምን? የምንፈትተው ይህስ ኅብስት ከክርስቶስ ሥጋ ጋር አንድ አይደለምን? ኅብስቱ አንድ እንደሆነ እንዲሁ እኛም ብዙዎች ስንሆን አንድ አካል ነን፤ ሁላችንም ከአንድ ኅብስት እንቀበላለንና፡፡ »

(፩ ቆሮ ፲፣ ፲፮ - ፲፯)

፬-፳-፱ የቁርባን ምሳሌዎች

ስለ ምሥጢረ ቁርባን በብሉይ ኪዳን የተመሰሉ ምሳሌዎች የተነገሩ ትንቢቶች አሉ፡፡

ስለ ሥጋውና ደሙ የተመሰሉ ምሳሌዎች፡-

፩ኛ. የመልክጼዴቅ መሥዋዕት - (ዘፍ ፲፱፣ ፲፰ - ፳፤ ዕብ ፭፣ ፮ - ፲)

አብርሃም ኮሎዶጎሞርንና ከእርሱ ጋር የነበሩትን ነገስታት ድል ነስቶ ሲመለስ የሳሌም ንጉሥ መልክጼዴቅ ኅብስት ወይን ይዞ ተቀብሎታል፡፡ ይህም ምሳሌ ነው፡፡ የመልክ ጼዴቅ ሳብስተ አኩቴት፣ ድምዐ በረከት የሥጋ ወደሙ፣ መልክጼዴቅ የጌታ፣ አብርሃም የምዕመናን ምሳሌ ነው፡፡

፪ኛ. የፋሲካው በግ - (ዘፀ ፲፪፣ ፮ - ፳፭፤ ፩ቆሮ ፭፥፮)

- እስራኤል ከሞተ በኩር የዳኑበት ተባት በግ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ምሳሌ ነው፡፡
- ነውር የሌለበትን በግ የሚያዝያ ወር በገባ ከአሥረኛው ቀን እስከ አሥራ አራተኛው ቀን አስረው በአሥራ አራተኛው ቀን ይሠውታል፡፡ ይህም ንጹሐ ባህርይ ጌታ በቅንዓተ አይሁድ ታሥሮ በመስቀል ለመስዋቱ ምሳሌ ነው፡፡
- የበጉን ደም የቤታቸውን መቃንና ጎበኑን እንዲቀቡ መደረጉ ለጊዜው ለቀሳፊው መልአክ ምልክት ሆኖት ያን ቤት አልፎ እንዲሄድ ሲሆን ለፍጻሜው ግን «ሥጋዬን የሚበላ ደሜን የሚጠጣ የዘለዓለም ሕይወት አለው» እንዳለ ጌታ በሥጋ ወደሙ የታተሙት ሞተ ነፍስ እንደማያገኛቸው ያጠይቃል፡፡
- የበጉን ሥጋ ጥሬውን ወይም ቅቅሉን ሳይሆን ጥብሉን እንዲበሉ መታዘዛቸው
 - <ጥሬውን አትብሉ> ማለት ነፍስ ያልተለየው፣ መለኮት ያልተዋሐደው አትብሉ ሲል ነው
 - <ቅቅሉን አትብሉ> ማለት ሥጋው በመቀበር ፈርሶ በስብሶ ቀረ አትብሉ ሲል ነው

ትምህርተ ሃይማኖት

- <ጥብሱን ብሉ> ማለት መለኮት የተዋሐደውን ነፍስ የተለየውን እንድትቀበሉ እወቁ፤ እመኑ ሲል ነው

- ከመራራ ቅጠል ጋር እንዲበሉ መታዘዛቸው ሥጋ ወደሙን ጸመን ለአፋችን ምሬት ሲሰማን እንድንቀበል ነው

፫ኛ. ከሰማይ የወረደው መና (ዘፀ ፲፮፣፲፮-፳፫፤ ዮሐ ፮፣ ፵፱ - ፶፮)

ሕዝበ እስራኤል በምድረ በዳ ከሰማይ መና ወርዶላቸው ተመግበዋል። ይህም ምሳሌ ነው። መና የጌታ ሥጋና ደም፤ መናው የተገኘበት ደመና ከሥጋዋ ሥጋ ከነፋሷ ነፋስ ነስቶ ሰው የሆነባት የእመቤታችን ምሳሌ ነው።

፬ኛ. ጥበብ ያዘጋጀችው ማዕድ (ምሳ ፱፣፭)

ጥበብ የክርስቶስ፤ ማዕድ የሥጋ ወደሙ፤ አገልጋዮች የካህናት፤ ተጋባዦች የምዕመናን ምሳሌ ናቸው።

ስለ ሥጋውና ደሙ የተነገሩ ትንቢቶች፡-

«ከፀሐይ መውጫ ጀምሮ እስከ መግቢያዋ ድረስ ስሜ በአሕዛብ ዘንድ ይከበራልና፤ በየሥፍራውም በስሜ ዕጣን ያጥናሉ፤ ንጹሕንም ቁርባን ያቀርባሉ።»

(ሚል ፩፣፲፩)

ይህ የትንቢት ቃል የተነገረው በብሉይ ኪዳን ይቀርብ ስለነበረው ቁርባን አለመሆኑን ልብ ይሏል። ምክንያቱም በብሉይ ኪዳን አምልኮተ እግዚአብሔርን ይፈጽሙ መስዋዕት ይሰው የነበሩ ሕዝበ እስራኤል እንጂ ከፀሐይ መውጫ ጀምሮ እስከ መግቢያዋ ድረስ ያሉ አሕዛብ አልነበሩም። የዕጣኑም መስዋዕት ቁርባኑም የሚቀርቡት በምድረ ፍልስጥኤም እንጂ በዓለም ሁሉ አልነበረም። ይህ የትንቢት ቃል ግን በሐዲስ ኪዳን የክርስቶስ ስም በዓለም ሁሉ እንደሚሰበክ የሐዲስ ኪዳን መስዋዕት ሥጋውና ደሙ (ቅዱስ ቁርባን) በየሥፍራው ምዕመናን ባሉበት ሁሉ እንደሚቀርብ ያሳያል።

«እናንተ የተጠማችሁ ሁሉ ወደ ውኃ ሂዱ፤ ገንዘብም የሌላችሁ ሂዱና ግዙ ብሉ፤ ያለ ገንዘብም ያለ ዋጋም የወይን ጠጅና ወተት ጠጡ ... በረከትንም ብሉ ...»

(ኢሳ ፶፭፣ ፩ - ፪)

ይህ የነብዩ የኢሳይያስ የትንቢት ቃል በመብልና በመጠጥ ስለሚመጣው ስለምስጢረ ቁርባን የተነገረ ነው።

መልመጃ ፬

ትእዛዝ ፩፡ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ስጥ

፩ ቁርባን የሚለው ቃል በብሉይ ኪዳንና በሐዲስ ኪዳን ያለውን ትርጉም ግለጽ።

፪ ቅዱስ ቁርባን ለምን ይጠቅማል?

፫ ዛሬ የምንቀበለው የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋና ደም አማናዊ (እውነተኛ) ነው ወይስ ምሳሌ? ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ምሥጢረ ቁርባንን በመሠረተባት በምሴተ ኅሙስ «ስለእናንተ የሚሰጠው ሥጋዬ ይህ ነው፤ ይህን ለመታሰቢያዬ አድርጉት» ብሏል (ሉቃ ፳፪፣፲፱)። ለመታሰቢያዬ አድርጉት ማለቱ ምን ለማለት እንደሆነም አያይዘህ ግለጽ።

፩-፱ ምስጢረ ትንሣኤ መታን

ስዕል ፭፡ የመጨረሻው የፍርድ ቀን

፩-፱-፩ ትንሣኤ መታን ምን ማለት ነው?

ትንሣኤ መታን ማለት ተለያይተው በተለያዩ ሥፍራ ይኖሩ የነበሩት ነፍስና ሥጋ እንደገና ተዋሕደው መነሣትና ከሞት በኋላ በነፍስና በሥጋ ሕይወት ማግኘት ማለት ነው።

ምስጢረ ትንሣኤ መታን ስንልም መታን በዓለም መጨረሻ የፈጣሪያቸውን የእግዚአብሔርን ድምፅ ሰምተው ነፍስና ሥጋቸው ተዋሕዶ ከመቃብር የሚነሱና የዘለዓለም ሕይወትን የሚያገኙ መሆናቸውን የምንማርበት፤ የምናምንበት የሃይማኖት ምስጢር ነው።

፩-፱-፪ የትንሣኤ መታን አስፈላጊነት

ሰው የተፈጠረው ነፍስና ሥጋው ሳይለያዩ በሕይወት ለመኖር እንጂ ለሞት አልነበረም። ሰው ግን ኃጢአትን በመሥራቱ በራሱ ላይ ሞትን አመጣ። (ሮሜ ፭፡፲፪)

«እግዚአብሔር ሞትን አልፈጠረምና፤ የሕያዋንም ጥፋት ደስ አያሰኘውምና። ነዋሪ ይሆን ዘንድ ፍጥረቱን ፈጥሯልና ... ለሲኦልም በምድር ላይ ግዛት አልነበረውምና...ክፉዎች ግን በእጃቸውና በቃላቸው ጠሩት ባልንጀራም አስመስሉት።»

(ጥብብ ፩፡፲፫ እና ፲፭ - ፲፮)

ትምህርተ ሃይማኖት

እንደ ዲያብሎስ በድሎ ያልቀረው ሰው በንስሐ ቢመለስ ፈጣሪው ሰው ሆኖለት ሞቶ ከፍርድ አዳነው፤ ሞትን አጥፍቶ ሕይወትን መለስለት። በተፈጠረበትም በጥንት ሕይወቱ ይኖር ዘንድ ለሰው ትንሣኤ ሆነለት።

፬-፱-፫ የጌታችን ትንሣኤና እርገት

የሙታንን ትንሣኤ ማመናችን የክርስቶስን ከሙታን መነሣት መሠረት በማድረግ ነው። ጌታችን ስለሁላችንም ሞቶ ፫ መዓልት ፫ ሌሊት በከርሠ መቃብር አድሮ መቃብር ክፈቱለኝ፤ መግነዝ ፍቱልኝ ሳይል ከሙታን ተለይቶ ከሙታን ቀድሞ በዘመነ ማርቆስ በመጋቢት ፳፱ ቀን እሁድ በመንፈቀ ሌሊት ተነሥቷል።

፫ መዓልት ፫ ሌሊት በከርሠ መቃብር አደረ የሚለው እንዴት ነው?

ምላሹ የዕብራውያንን አቆጣጠር መሠረት ያደረገ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በዕብራውያን ሥርዓት ወግና መልክአ ምድራዊ አቀማመጥ የተጻፈ ነው። በዕብራውያን ልማድ ሌሊት የሚቆጠረው በዋዜማው ካለው አሥራ አንድ ሰዓት ጀምሮ ነው። ከ ፲፩ ሰዓት በፊት ያሉት ሰዓቶች ግን አንድ ሰዓትም ቢሆን እንደ አንድ መዓልትና ሌሊት ይቆጠራል። ጌታ የተቀበረውም ዓርብ ከ፲፩ ሰዓት በፊት ስለሆነ የተቀበረበት ሰዓት የዓርብን መዓልትና ሌሊት ያጠቃልላል። ቅዳሜ ሙሉውን ይዞ ከቅዳሜ ፲፩ ሰዓት በኋላ ያለው የእሁድን ሰዓቶች ሞልቶ ፫ መዓልት ፫ ሌሊት ይሆናል።

ሐዋርያትም የትንሣኤው ምስክሮች በመሆን የክርስትናን ሃይማኖት አስፋፉ። (ሐዋ ፪፣ ፲፬ - ፴፮)። ትንሣኤውም የወንጌል የመጀመሪያው ስብከት ሆነ።

«የአባቶቻችን አምላክ እናንተ ክዳችሁ በዕንጨት ላይ ሰቅላችሁ የገደላችሁትን ኢየሱስን አስነሳው እኛም ለዚህ ነገር ምስክሮቹ ነን ።» እንዲል።

(ሐዋ ፭፣ ፳፯ - ፴፪)

እኛም በኩረ ትንሣኤ /የትንሣኤ መጀመሪያ/ የሆነውን ክርስቶስን ተመልክተን ትንሣኤ ሙታን

እንደለ እናምናለን ተሰፋም እናደርጋለን። ጌታችን በቃሉ እንዲህ ብሏልና።

«ትንሣኤና ሕይወት እኔ ነኝ የሚያምንብኝ ቢሞትም ይነሣል፤ ሕያው የሆነ የሚያምንብኝም ሁሉ ለዘለዓለም አይሞትም»

(ዮሐ ፲፩፣ ፳፭ ና ፳፮)

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም ይህን አብራርቶ አስተምሯል።

«ክርስቶስ ከሙታን ተለይቶ ተነሥቶአል ብለን ለሌላው የምናስተምር ከሆነ እንግዲህ ከመካከላችሁ ሙታን አይነሡም የሚሉ እንዴት ይኖራሉ? ሙታን የማይነሡ ከሆነ ክርስቶስም ከሙታን ተለይቶ አልተነሣም። ክርስቶስም ከሙታን ካልተነሣ እንግዲያስ ትምህርታችን ከንቱ ነው፤ የእናንተም እምነታችሁ ከንቱ ነው። ... አሁን ግን ክርስቶስ ከሞቱ ሰዎች ሁሉ አስቀድሞ ተነሥቷል። ... ሁሉ በአዳም እንደሚሞት እንዲሁ በክርስቶስ ሁሉ ሕይወት ይሆናሉ። ...»

(፩ቆሮ ፲፭ ፣ ፲፪ - ፴፪)

የጌታችን ትንሣኤ በትንቢትና በምሳሌ

ትንቢት፡-

«እግዚአብሔር ከእንቅልፍ እንደሚነቃ ተነሣ፤ የወይን ስካር እንደተወው እንደ ኃይልም ሰው፤ ጠላቶቹንም በኋላቸው ገደለ።»

(መዝ ፸፯፣ ፳፭)

«እግዚአብሔር ይላል፡- አሁን እነሣለሁ መድኃኒትን አደርጋለሁ በእርሱም እገለጣለሁ።»

(መዝ ፲፩፣ ፭)

ምሳሌ፡-

«ዮናስ ሦስት መዓልትና ሦስት ሌሊት በአሣ አንባሪ ሆኖ እንደነበረ እንዲሁ የሰው ልጅ ሦስት መዓልትና ሦስት ሌሊት በምድር ልብ ውስጥ ይኖራል»

(ማቴ ፲፪፣ ፱)

ትምህርተ ሃይማኖት

ምሳሌውም ዮናስ የጌታ፣ ከርሠ አንበሪ (የአሣ አንበሪ ሆኖ) የመቀበር ነው።

የጌታ ዕርገት

ስለጌታችን እርገት ልቦ አምላክ ዳዊት አስቀድሞ ይህን የትንቢት ቃል ተናግሯል።

«እግዚአብሔር በእልልታ፣ ጌታችንም በመለከት ድምፅ አረገ»

(መዝ 92፤ ፬ - ፭)

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሙስና መቃብርን አጥፍቶ ከተነሣ በኋላ አርባ ቀን ለሐዋርያት መጽሐፈ

ኪዳንን አስተምሯል (ሉቃ ፳፬፥፳፯)

በአርባኛው ቀን እስከ ቢታንያ አውጥቶ «እናንተ ግን ከላይ ኃይል እስክት ለብሱ ድረስ በኢየሩሳሌም ከተማ ቆዩ» ብሏቸው፤ እስከ ፓትርያርክነት ያለውን ማዕረግ በአንብርተ እድ ሸሟቸው ዐርጓል (ሉቃ ፳፬፥፵፱ ና ፶)

የጌታችን ደግሞ ምጽአት

ጌታችን ለሁለት የተቀደሱ ዓለማዎች ወደ ዓለማችን ሁለት ምጽአቶችን እንደአደረገና እንደሚያደርግ ቅዱስ ጳውሎስ እንዲህ ብሏል።

«አሁን ግን በዓለም ፍጻሜ ራሱን በመሠዋት ኃጢአትን ይሸራት ዘንድ አንድ ጊዜ ተገለጠ። ... በኋላ ግን ያድናቸው ዘንድ ተስፋ ለሚያደርጉት ያለኃጢአት ይገለጥላቸዋል።»

(ዕብ ፱፥፳፮-፳፰)

የመጀመሪያው ምጽአቱ መከራን ተቀብሎ በሞቱ ሞትን ሽሮ የሰውን ልጅ ለማዳን በፍጹም ትህትና ነው። ሁለተኛ ምጽአቱ ግን በግርማ መለኮት፣ በክበብ ትስብእት በፍጹም ጌትነት የመጀመሪያውን ምጽአቱን ባልተቀበሉት ላይ ሊፈርድ ነው።

«እነሆ በሰማይ ደመና ይመጣል፣ ዐይን ሁላ ታየዋለች፤ እነዚያም የወጉት ይመለከቱታል።»

(ራዕ ፮፥፯)

እርሱ ለፍርድ ሊመጣ አቅራቢያም ብዙ ምልክቶች ይታያሉ።

- በክርስቶስ ስም የሚያስቱ ይነሳሉ (ማቴ ፳፬፥ ፬-፭)
- የጦርነት ወሬ ይነግሣል፣ ሕዝብ በሕዝብ መንግሥትም በመንግሥት ላይ ያነሳል(ማቴ ፳፬፥፮-፯)
- ረሀብ ድርቅ ችነፈር የምድር መናወጥ ይሆናል (ማቴ ፳፬፥ ፲)
- ክርስቶስን የሚያምኑ ለመከራ ይሰጣሉ (ማቴ ፳፬፥ ፱)
- ሐሳዊ መሲሕ ይነሳል (ማቴ ፳፬፥፲፭)

ከዚህ በኋላ ጌታ በታላቅ ግርማ በመላእክት ታጅቦ ይገለጣል። የተወጋ ጉኑን በጠቅላላ ጸዋትወ መከራ የተቀበለባቸው ምልክቶችን ለሁሉ እንዲታዩ አድርጎ ይገለጣል። ይኸም በዕለተ ዓርብ መሥዋዕት መሆኑን አምነው የተቀበሉት አይፈረድባቸውም ማለት ነው። የኢየሱስ ክርስቶስ ደም ከኃጢአታቸው ሁሉ አንጽቷቸዋልና፤ ስማቸውም በሕይወት መጽሐፍ ተጽፋልና። (ዮሐ፩፥፳፱፤ ፩ ዮሐ፩፥፯፤ ራዕ ፯፥፲፬፤ ፳፩፥፳፯)። ያላመኑትና ያልተቀበሉት ግን ለኃጢአታቸው ማስወገጃ ሆኖ የተሰጣቸውን የቡን መስዋዕት ባለመቀበላቸው ኃጢአታቸው ለዘለዓለም ከእነርሱ ጋር ይኖራል። የሞትም ፍርድ ይጠብቃቸዋል።

በአጠቃላይ ጌታችን በግርማ መለኮቱ በሉዓላዊ ክብሩ በመጣ ዕለት የሚፈጽሙት ሁለት ነገሮች፡-

፩ኛ. ትንሣኤ ሙታን - የሙታን ሁሉ መነሳት ይሆናል

፪ኛ. ይግባኝ የሌለበት የመጨረሻ መለኮታዊ ፍርድ ይሰጣል

፬-፱-፬ የትንሣኤ ሙታን አስረጂዎች በመጽሐፍ ቅዱስ

ለሰው ልጆች ትንሣኤ እንዳላቸው አስቀድሞ በነቢያቱ አናግሯል።

«መንፈስህን ትልካለህ ይፈጠራሉም የምድርንም ፊት ታድሳለህ።»

(መዝ ፻፫፥ ፴)

ትምህርተ ሃይማኖት

መንፈስ ቅዱስን ታሳድርባቸዋለህ ታድሰው ይነሳሉ፤ ምዕመንን በትንሣኤ ዘጉባኤ ታድሳታለህ ሲል ነው።

«እነሆ ሁሉን አዲስ አደርጋለሁ።» እነዲል።

(ራዕ ፳፩፣፭)

«ሙታን ይነሣሉ፤ በመቃብር ያሉም ይድናሉ።»

(ኢሳ ፳፮፣፲፱)

«በዚያም ዘመን ስለሕዝብህ ልጆች የሚቆመው ታላቁ አለቃ ሚካኤል ይነሣል፤ ሕዝብም በምድር ከተፈጠረ ጀምሮ እስከዚያ ዘመን ድረስ እንደእርሱ ያልሆነ የመከራ ዘመን ይሆናል። በዚያም ዘመን በመጽሐፉ ተጽፎ የተገኘው ሕዝብህ ሁሉ እያንዳንዱ ይድናል በምድርም ትቢያ ውስጥ ካንቀላፉት ብዙዎች እኩሌቶቹ ለዘለዓለም ሕይወት፤ እኩሌቶቹም ለእፍረትና ለዘለዓለም ጉስቁልና ይነሣሉ። ጥበበኞቹም እንደ ሰማይ ፀዳል ከጻድቃንም ብዙዎች እንደ ከዋክብት ለዘለዓለም ያበራሉ።»

(ዳን ፲፪፣ ፩-፫)

የሙታን መነሣት ምስጢርም እንዴት እንደሆነ ቅዱስ ጳውሎስ ሲናገር

«እነሆ አንድ ምስጢርን እንግራችኋለሁ፤ ሁላችን የምንሞት አይደለም። ነገር ግን የኋለኛው መለኮት ሲነፋ ሁላችን እንደ ዐይን ጥቅሻ በአንድ ጊዜ እንለወጣለን፤ መለኮት ይነፋልና፤ ሙታንም የማይፈርሱ ሆነው ይነሣሉ፤ እኛም እንለወጣለን።»

(፩ቆሮ ፲፭፣ ፶፩ - ፶፪)

ሐዋርያው እንደተናገረ በጌታ ትእዛዝ ሙታንን ለማስነሣት ሦስት ጊዜ የአዋጅ መለካት ይነፋል።

- በመጀመሪያው የወደቀው የደቀቀው የፈረሰው የበሰበሰው ሁሉ በአንድ ቦታ ይሰበሰባል።
- በሁለተኛው አጥንትና ሥጋ አንድ ይሆናሉ፤ ያለመንቀሳቀስ ፍጹም በድን ይሆናሉ
- በሦስተኛው ደጉም ደግነቱን፤ ክፋም ክፋቱን ይዞ እንደ እሸት ተፈልፍሎ እንደ ዘንግ ተመልምሎ ይነሣል። (ያዕቆብ ዘሥሩግ ቅዳሴ)

መለኮትም ሲባል የእግዚአብሔር አዋጅ፤ የመለኮት ትእዛዝ ማለት ነው።

«ጌታችን ራሱ በትእዛዝ በመላእክትም አለቃ ድምፅ በእግዚአብሔርም መለኮት ከሰማይ ይወርዳልና፤ በክርስቶስም የሞቱ ሙታን አስቀድመው ይነሣሉ።»

(፩ተሰ ፬፣፲፮)

ይህም አልአዛር የጌታን ድምፅ ሰምቶ ከመቃብር እንደተነሣ ማለት ነው። (ዮሐ ፲፩፣፴፯ - ፵፬)

«በመቃብር ያሉ ሁሉ ቃሉን የሚሰሙባት ጊዜ ትመጣለችና ስለዚህ አታድንቁ። መልካም የሠሩ ለሕይወት ትንሣኤ ክፋም የሠሩ ለፍርድ ትንሣኤ ይነሣሉና።»

(ዮሐ ፭ ፣ ፳፱)

ከላይ እንዳየነው ሙታንን የሚያሥነሳ ጌታ ሲሆን በጌታ ትእዛዝ የሞቱት እነዲነሱ የሚያውጀው ደግሞ ቅዱስ ሚካኤል ነው። (ዳን ፲፪፣፩-፪ ተመልከት)

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ የምስጢረ ትንሣኤ ሙታንን ነገር በዘር መስሎ አስተምሯል። (፩ቆሮ ፲፭፣ ፴፭ - ፵፮ ተመልከት)

፬-፱-፭ የዓለም ፍጻሜና የፍርድ ቀን /ትንሣኤ ዘጉባኤ/

ሙታን ሁሉ ከተነሡ በኋላ የመጨረሻው የፍርድ ሰዓት ይመጣል ። ጻድቃን ብርሃን ለብለው ብርሃን ተጉናጽፈው ከፀሐይ ሰባት እጅ አብርተው ፍጹም ጌታቸውን ኢየሱስ ክርስቶስን መስለው ይነሣሉ። «ጻድቃን በአባታቸው መንግሥት እንደ ፀሐይ ያበራሉ» እንደተባለ። ኃጥአን ደግሞ ጨለማ ለብለው ጨለማ ተጉናጽፈው አረው ከስለው ከቁራ ሰባት እጅ ጠቁረው ፍጹም አለቃቸው ዲያብሎስን መስለው ይነሣሉ።

ጻድቃን ትንሣኤ ዘለክብርን (የክብር ትንሣኤን) ኃጥአን ትንሣኤ ዘለኃሣርን (የጥፋት ትንሣኤን) ይነሣሉ።

ከዚህ በኋላ ጌታ ከመላእክቱ ጋር ከወደ ምስራቅ ይመጣል። ከምስራቅ እስከ ምዕራብ አንድ ጊዜ ይታያል። (ማቴ ፳፬፣፳፮ ና ፳፯)

ትምህርተ ሃይማኖት

«የሰው ልጅ በጌትነቱ ቅዱሳን መለአከትን ሁሉ አስከትሎ በሚመጣበት ጊዜ፤ ያን ጊዜ በጌትነቱ ዙፋን ይቀመጣል። አሕዛብ ሁሉ በፊቱ ይሰበሰባሉ እረኛም በጎችንን ከፍየሎች እንደሚለይ እየራሳቸው ይለያቸዋል። በጎችን በቀኙ ፍየሎችንም በግራው ያቆማቸዋል።»

(ማቴ ፳፭፣፴፩ - ፵፮)

ጻድቃንን በበግ ኃጥአንን በፍየል መስሎ ተናግሯል።

- በግ ኃፍረቷን በላቷ ትሠውራለች - ጻድቃንም የራሳቸውን ኃጢአት በንስሐ የወንድማቸውን ኃጢአት በትዕግስት ይሠውራሉና
- በግ ከዋለበት አይታወቅም - ጻድቃንም ከዋሉበት አይታወቁምና
- ከበግ አውራ አንዱን የነጠቀው እንደሆነ ይሸሻል ከሸሸም በኋላ አይመለስም «በግ ከበረረ የሰው ልጅ ከተመረረ» እንዲሉ - ጻድቃንም ከባልንጀራቸው አንዱ የሞተ እንደሆነ ይመንናሉ፤ ከመነኩም አይመለሱም
- በግ ኑሮው በደጋ ነው - ጻድቃንም ኑሮአቸው በደጋ መንግስተ ሰማያት ነውና
- ፍየል ትዕቢተኛ ናት ሽቅብ ሽቅብ ትመለከታለች - ኃጥአንም ትዕብተኞች ናቸውና
- ፍየል ኃፍረታን በላቷ አትሸፍንም - ኃጥአንም የወንድማቸውን ኃጢአት በትዕግሥት የራሳቸውን በንስሐ አይሠውሩትምና
- ፍየል ከዋለበት ሁሉ ከእህል ከተክል እየገባ ሰውን ሲያሳዝን ይውላለ - ኃጥአንም ሰውን ሲያሳዝኑ ይኖራሉና
- ፍየል አንዱን አውራ የነጠቀው እንዳሆነ ለጊዜው ይሸሻል ኋላ ግን ይመለሳል፤ እየነጠቀ ይፈጀዋል - ኃጥአንም ከወገናቸው አንድ የሞተ እንደሆነ መነንን ይላሉ፤ ተመልሰው በርስቱ በጉልበቱ በቤቱ በንብረቱ ሲጣሉ ይገኛሉና።
- ፍየል ኑሮው ቆላ ነው - ኃጥአንም ኑሮአቸው ቆላ ገሃነም ነውና።

ጻድቃንን በቀኙ ኃጥአንን ደግሞ በግራው ያቆማል። ይህም ጻድቃንን በክብር፤ ኃጥአንን በኃግር ያስነሳቸዋል ሲል ነው። በሌላም መልኩ፡-

- ቀኝ ኃያል ነው - ጻድቃንም ለበጎ ሥራ ኃያላን ናቸውና
- ቀኝ ፈጣን ነው - ጻድቃንም ለበጎ ሥራ ፈጣኖች ናቸውና
- ቀኝ ቅን ነው - ጻድቃንም ቅኖች ናቸውና።
- ግራ ደካማ ነው - ኃጢአንም በጎ ሥራ ለመሥራት ደካሞች ናቸውና
- ግራ ዳተኛ ነው - ኃጢአንም ዳተኞች ናቸውና
- ግራ ጠማማ ነው - ኃጢአንም ጠማሞች ናቸውና

በቀኙ ያሉትን «እናንት የአባቴ ቡሩካን ኑ ዓለም ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ የተዘጋጀላችሁን መንግሥት ውረሱ። ተርቤ አብልታችሁኛልና፤ ተጠምቼ አጠጥታችሁኛልና፤ እንግዳ ሆኜ ተቀብላችሁኛልና፤ ታርገዜ አልብሳችሁኛልና፤ ታምሜ ጠይቃችሁኛልና፤ ታሥራ ወደእኔ መጥታችኋልና።» ይላቸዋል

በግራው ያሉትንም «እናንት ርጉማን ለስይጣንና ለመላእክቱ ወደተዘጋጀ ወደ ዘለዓለም እሳት ከእኔ ሂዱ።» ብሎ ከላይ የተዘረዘሩትን በጎ ሥራዎች ስላልፈጸሙ የተፈረደባቸው መሆኑን ይገልጻላቸዋል።

የሚፈረድባቸው የሚያምኑ ብቻ ሳይሆኑ እምነት ኖሯቸው በጎ ሥራ የሌላቸውም ነው። በሥራ መካድ አለና።

«እግዚአብሔርን እንደሚያውቁት በግልጥ ይናገራሉ፤ በሥራቸው ግን ይክዱታል»

(ቲቶ ፩፣፲፮)

በሥራ የማይገለጽ እምነት ደግሞ የሞተ ነውና አያድንም። (ያዕ ፪፣፲፬-፳፮)

፬-፱-፮ ከሞት በኋላ ስላለ ሕይወት

«የሙታንንም መነሣት ተስፋ እናደርጋለን የሚመጣውንም ሕይወት ለዘላለሙ አሜን፡፡»

(ጸሎተ ሃይማኖት)

በክርስቶስ ላሉ ሁሉ የሚሰጣቸው የዘለዓለም ሕይወት ገነት መንግስተ ሰማያት ነው፡፡ ይህም

የዘለዓለም ሕይወት የተገኘው በክርስቶስ መስዋዕትነት ነው፡፡

«ሕይወታችሁ ክርስቶስ በሚገለጥበት ጊዜ ያን ጊዜ ከእርሱ ጋር በክብር ትገለጣላችሁ፡፡»

(ቆላ ፫፡፬)

የሕይወት ተስፋችንን ከክርስቶስ ለይተን ለማየት አንችልም፡፡ ትንሣኤ እና ሕይወት እርሱ ነውና፡፡

(ዮሐ ፲፩፡፳፭)፡፡ በክርስቶስ ያለው ተስፋችን «ዓለም ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ የተዘጋጀው መንግስተ ሰማያት» እንደሆነ ነግሮናል፡፡ (ማቴ ፳፭፡፴፬)

«አዲስ ሰማይና አዲስ ምድርን አየሁ ፊተኛው ሰማይና ፊተኛዬ ምድር አልፈዋልና ...

ቅድስቲቱም ከተማ አዲሲቱ ኢየሩሳሌም ከሰማይ ከእግዚአብሔር ዘንድ ስትወርድ አየሁ፤ ለባልዋ እንደአጌጠች ሙሽራም ተዘጋጅታ ነበር፡፡»

(ራዕ ፳፩፡፩-፪)

ስለዚህ ስለተስፋይቱ ሀገር ውበት ታሪክና ምሳሌን አስማምቶ ይገልጻል (ራዕ ፳፩፡፱-፳፩)፡፡ ይህም ሰው በሚገባው ቋንቋና ምሳሌ እንጂ እውነተኛ ገጽታዋና ሁኔታዋ በቃላት ከመገለጥ በላይ ነው፡፡

«ዐይን ያላየው ጃሮም ያልሰማው በሰውም ልቡና ያልታሰበ እግዚአብሔር ለሚወዱት ያዘጋጀው»

(፩ቆሮ ፪፡፱)

ወደ ቅድስቲቱ ከተማ የሚገቡት እነማን ናቸው?

በክርስቶስ አምነው፤ በምግባር ጸንተው ፤ የዓለምን መከራና ፈተና ድል የነሱ፤ ልብሳቸውን በበጎ

ደም ያነጹ ሰውነታቸውን ከኃጢአት የለዩ ናቸው፡፡ (ራዕ ፳፩፡፮-፯ ፤፩ዮሐ ፭፡፱-፭ ፤ራዕ ፳፪፡፲፬)

ከቅድስቲቱ ከተማ ውጭ የሚቀሩት እነማን ናቸው? የትስ ይገባሉ?

ከቅድስቲቱ ከተማ ውጭ የሚቀሩት ልብሳቸውን ያለጠቡ፤ ማለትም በበጎ ደም ያልነጹ በጎውን ሥራ ትተው ክፋውን የሚሠሩ ናቸው፡፡

«በበጎ የሕይወት መጽሐፍ ከተጻፉት በቀር ጸያፍ ነገር ሁሉ ርኩሰትና ውሸትም የሚያደርግ ወደ እርሷ ከቶ አይገባም » እንደተባለ፡፡

(ራዕ ፳፩፡፳፯፤ ራዕ ፳፪፡፲፭)

የሚገቡትም፡-

«የሚፈሩና የማያምኑ የርኩሳንም የነፍስ ገዳዮችም የሴሰኞችም የአስማተኞችም ጣዖትንም

የሚያመልኩ የሐሰተኞችም ሁሉ ዕድላቸው በዲንና በእሳት በሚቃጠል ባሕር ውስጥ ነው፤ ይኸውም ሁለተኛ ሞት ነው፡፡»

(ራዕ ፳፩፡፳)

«ሁለተኛ ሞት» የተባለውም ገሃነመ እሳት ነው፡፡ የማይጠፋ እሳት ያለበት የዘለዓለም የሥቃይ ቦታ ነው፡፡ በዚያ ስላሉት

«ለዘለዓለምም እስከ ዘለዓለም በመዓልትና በሌሊት ይሠቃያሉ፡፡» ተብሏል፡፡

(ራዕ ፳፡፲)

፬-፲ የምዕራፉ ማጠቃለያ

በዚህ ምዕራፍ የቤተ ክርስቲያን የምስጢር ምሰሶዎች ስለሚባሉት ስለ አምስቱ አዕማደ ምስጢራት በስፋት ተመልክተናል፡፡ አምስቱ አዕማደ ምስጢር የሚባሉት፡- ምስጢረ ሥላሴ፤ ምስጢረ ሥጋዊ፤ ምስጢረ ጥምቀት፤ ምስጢረ ቁርባን እና ምስጢረ ትንሣኤ ሙታን ናቸው፡፡

ትምህርተ ሃይማኖት

በቤተክርስቲያን አፈታት ምስጢር ማለት በምርምር ጥልቀት፣ በእውቀት ብዛት ሊደረስበት የማይችል፣ በሥጋ አእምሮ ሳይሆን በመንፈስ አእምሮ የሚረዱት ረቂቅና ጥልቅ ኅቡዕ (የተሰወረ) ነገር ማለት ነው። እነዚህም ምስጢር መባላቸው ከመምህራን ተምረው በልቦና መርምረው የሚያምኗቸው በዓይን የማይታዩ፣ በእጅ የማይጨበጡ ነገሮች የሚነገሩባቸው በመሆናቸው ነው።

አዕማድ ማለት ደግሞ ምስራዎች ማለት ነው። እነዚህም ምስጢራት ምስራዎች መባላቸው ምስራ ቤትን ደግፎ እንደሚያጸና እነዚህም በቤት የተመሰለ ልቡናን ከኑፋቄ (በክህደት ከመውደቅ) የሚያጸኑ ስለሆነ ነው።

ምስጢረ ሥላሴ፡-

- የሥላሴ አንድነት ሦስትነት የሚነገርበት ምስጢር ነው።
- ሥላሴ አንድም ሦስትም ናቸው።
- አንድነታቸው በህልውና፣ እግዚአብሔር በመባል፣ በመለኮት፣ በአምላክነት፣ በአገዛዝ፣ በሥልጣን፣ በባሕርይ፣ በልብ፣ በቃል፣ በእስትንፋስ እነዚህንም በመሳሰሉት ነው።
- ሦስትነታቸው ደግሞ በስም፣ በአካል፣ በግብር፣ በኩነት ነው።
- የስም ሦስትነታቸው አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ ነው።
- የአካል ሦስትነታቸው፡- ለአብ ፍጹም አካል፣ ፍጹም መልክ፣ ፍጹም ገጽ አለው፤ ለወልድም ፍጹም አካል፣ ፍጹም መልክ፣ ፍጹም ገጽ አለው፤ ለመንፈስ ቅዱስም ፍጹም አካል፣ ፍጹም መልክ፣ ፍጹም ገጽ አለው ማለት ነው።
- የግብር ሦስትነታቸው፡- የአብ ግብሩ ወልድን መውለድ መንፈስ ቅዱስን ማስረጽ ነው፤ የወልድ ግብሩ ከአብ መውለድ ነው፤ የመንፈስ ቅዱስ ግብሩ ከአብ መስረጽ ነው።

ምስጢረ ሥጋዊ፡-

- ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል፣ በከዊን ስሙ ቃል የሚባለው ወልድ በተለየ አካሉ ሥጋ የመልበሱ ነገር የሚነገርበት ምስጢር ነው።
- አዳም በምክረ ከይሲ ተቃሎ የእግዚአብሔርን ሕግ በማፍረሱ ጸጋው ተገፈፈ፤ ባሕርይው ጎሰቆለ። በዚህም ምክንያት እርሱንና ዘሩን ሁሉ ሞት ገዛቸው። ከዚህም የሞት ፍርድ ከአምላክ በቀር ሊያድነው የሚችል አልነበረም። በዚህም ምክንያት አምላክ ሰው ሆነ።
- አምላክ ሰው የሆነው በተዋሕዶ ነው። ይህም ማለት መለኮታዊ አካልና ሥጋዊ አካል፣ መለኮታዊ ባሕርይና ሥጋዊ ባሕርይ በተወሰነ (በመጠባበቅ) አንድ ሆኑ፣ ተዋሐዱ። ከድንግል ማርያም የተወለደው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከሁለት አካል አንድ አካል፣ ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ ሆነ ማለት ነው።

ምስጢረ ጥምቀት፡-

- የሥላሴ ልጅነት የሚሰጥበትና የኃጢአት ሥርየት የሚገኝበት ምስጢር ነው።
- ጥምቀት ድኅነትን ያስገኛል፣ የሥላሴ ልጅነትን ያሰጣል፣ ከጌታ ሞትና ትንሣኤ ጋር ያስተባብራል፣ የቤተ ክርስቲያን አባል ያደርጋል።

ምስጢረ ቁርባን፡-

- ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የዘለዓለም ሕይወትን ያደለበት የቅዱስ ሥጋውና የክቡር ደሙ የማዳን ጸጋ የሚነገርበት ምስጢር ነው።
- ቅዱስ ቁርባን የሕይወት ምግብ ነው፤ መንፈሳዊ ኃይልን ያድላል። ሥርየተ ኃጢአትን አስጥቶ የዘለዓለም ሕይወትንም ያስገኛል።
- ጌታችን በዕለተ አርብ በመስቀል ላይ ለአንዴና ለዘለዓለም ያቀረበውን መሥዋዕት ሁልጊዜ ለማግኘት እንድንችል በጸሎተ ሐሙስ ማታ ምስጢረ ቁርባንን መሥርቷል። (ዕብ ፱፣ ፲፩ - ፲፬)። ስለዚህ በየጊዜው ስለምንፈጽመው በደል የኃጢአት ሥርየት እንድንገኝ በንስሐ ተዘጋጅተን በየጊዜው የሚቀርበውን የቅዱስ ቁርባን መስዋዕት መቀበል ይኖርብናል።

ምስጢረ ትንሣኤ ሙታን፡-

- ሙታን በዓለም መጨረሻ በእግዚአብሔር ሥልጣን ነፍስና ሥጋቸው ተዋሕዶ ጽድቅን የሠሩ ለክብር፣ ኃጢአትን ያደረጉ ለዘለዓለም ቅጣት የሚነሱ መሆናቸው የሚነገርበት ነው።

መልመጃ ፩

ትእዛዝ ፩፡ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ስጥ

- ፩ ከፍጥረታት መካከል ትንሣኤ ሙታን የሚያስፈልገው ለማን ነው? ለምን?
- ፪ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም ሁለት ምጽአቶች እንዳደረገና እንደሚያደርግ ተገልጧል። (ዕብ ፱፡፳፯-፳፰) በነዚህ ሁለት ምጽአቶች መካከል ያለውን ልዩነት አስረዳ።
- ፫ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለፍርድ ሊመጣ አቅራቢያ የሚፈጸሙ ምልክቶች ምን እንደሆኑ በዝርዝር ካስቀመጥክ በኋላ እያንዳንዱን ምልክት አሁን በዓለም ካለው ነባራዊ ሁኔታ ጋር በማገናከብ ለመመልከት ሞክር።
- ፬ በመጨረሻው ሰዓት ሙታን እንዴት ባለ አካል እንደሚነሱ ግለጽ። አሁን ከሞተ ሥጋ በፊት ካለን አካል ጋር ያለውን ልዩነትም አብራራ።
- ፭ እንደ አልአዛር በተአምራት ከሞት የተነሱ ሰዎች ትንሣኤ እና በመጨረሻው ሰዓት የሚሆነው የሙታን ሁሉ ትንሣኤ መካከል ያለው ልዩነት ምን እንደሆነ ግለጽ።
- ፮ በመጨረሻው የፍርድ ቀን የዘለዓለም ሕይወት የተፈረደላቸውና የዘለዓለም ሞት የተፈረደላቸው ሰዎች የሚኖሩባቸውን ቦታዎችና የአኗኗራቸውን ሁኔታ በሠንጠረዥ ለይተህ አስቀምጥ።